

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Inleiding	3
1. Algemeen	7
1.1 Samenstelling Bestuur	9
1.2 Kerngegevens	9
2. Programma's	11
Programma 1: Bestuur en dienstverlening.....	14
Programma 2: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening.....	17
Programma 3: Economische zaken en werkgelegenheid	21
Programma 4: Openbare werken: groen en grijs	23
Programma 5: Openbare orde en veiligheid	25
Programma 6: Verkeer en vervoer, bereikbaarheid	27
Programma 7: Onderwijs.....	28
Programma 8: Sport en ontspanning.....	30
Programma 9: Kunst, cultuur en monumenten	32
Programma 10: Recreatie en toerisme	34
Programma 11: Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid.....	36
Programma 12: Volksgezondheid.....	39
Programma 13: Milieu	40
Programma 14: Welzijn	42
3. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	45
4. Paragrafen.....	51
4.1 Lokale heffingen.....	53
4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	57
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen	61
4.4 Financiering.....	64
4.5 Bedrijfsvoering	67
4.6 Verbonden partijen.....	71
4.7 Grondbeleid.....	76
4.8 Rechtmatigheid	78
4.9 Demografische ontwikkelingen.....	79
4.10 Interbestuurlijk toezicht.....	82
5. Financiële begroting.....	85
5.1 Overzicht van baten en lasten in de begroting.....	87
5.2 Geraamde incidentele baten en lasten	90
5.3 Gemeentelijk aandeel in het EMU-tekort	94
5.4 Financiële positie	96
6. Meerjarenraming 2015-2017	101
7. Investeringsplan.....	105
8. Vaststellingsbesluit	107

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Met genoegen bieden wij u hierbij de begroting 2014 en de meerjarenraming 2015-2017 aan. De begroting en de meerjarenraming sluiten met de volgende saldi:

(bedragen x 1.000 euro)	2014	2015	2016	2017
Begrotingssaldi	201	- 63	74	129

We stellen voor het positieve saldo van 2014 toe te voegen aan de Algemene Reserve. 2014 is het eerste jaar waarin we geen beroep meer doen op extra rijkssteun. Het saneringsplan is in 2013 afgerond. Van de geplande bijna 1,4 miljoen euro aan besparingen is ruim 1,2 miljoen gehaald. Het restant is om uiteenlopende redenen niet realistisch gebleken. Het gaat bijvoorbeeld om het onderdeel kostendekkendheid, dat niet integraal is uit te voeren. Vasthouden aan de volledige omvang van de besparing op de beheerplannen zou leiden tot het ontstaan van nieuwe achterstanden en daarmee bijten wij ons zelf weer in de staart. Voor het niet behaalde deel is daarom in het totaal van de voorliggende begroting ruimte gevonden. Daarmee is definitief afgerekend met het saneringsplan en kunnen wij ons uitsluitend richten op de begroting. Ook de septembercirculaire, met daarin de effecten voor gemeenten die voortvloeien uit de extra rijksbezuinigingen van 6 miljard euro, is in de begroting en meerjarenraming verwerkt. Tenslotte zijn de voorstellen uit de kadernota 2014 in de begroting opgenomen. In dat licht bezien zijn wij tevreden met de begroting die wij aan u kunnen voorleggen en er geen noodzaak is tot aanvullende maatregelen.

De jaarschijf 2017 sluit met 129 duizend euro positief. In dit saldo is een besparing verwerkt op de gemeenschappelijke regelingen van bijna 120 duizend euro. Hoewel de bezuinigingstaakstellingen bij de gemeenschappelijke regelingen in DAL-verband inmiddels gestructureerd zijn opgepakt, zijn we er niet zeker van dat we deze bezuinigingen volledig kunnen halen. Het is daarom positief dat we ook nog een sluitende begroting hebben in 2017 indien de bezuinigingen op de gemeenschappelijke regelingen onverhoopt tegen vallen. Behoedzaamheid blijft evenwel het devies, want de marges zijn in termen van risicomanagement nog steeds bescheiden. Het is mede daarom van belang dat wij het weerstandsvermogen hebben versterkt.

In de huidige meerjarenraming ontstaat in 2015 een tekort. Dit tekort wordt veroorzaakt door een dip in de algemene uitkering en kan zo nodig in 2015 eenmalig uit de algemene reserve worden gedekt.

Door de daling van de afvalstoffenheffing en beperking van de verhoging van de ozb tot 2,5 % stijgt de pakketbelasting met 0,8 %, ruim beneden het niveau van de inflatie. Wij weten daarmee de lasten voor onze burgers in deze tijd van economische tegenwind goed in de hand houden.

Met ingang van 2015 worden taken als jeugdzorg, AWBZ en Participatiewet overgeheveld naar gemeenten. Op dit moment is niet geheel duidelijk welke onderdelen wel en niet over gaan naar gemeenten, maar dat ze gepaard gaan met efficiencykortingen is wel duidelijk. Mede door deze onzekerheid blijven de financiële vooruitzichten ongewis.

Begrotingsontwikkeling

Zoals hierboven gemeld presenteren wij u een sluitende begroting 2014 en meerjarenraming 2015-2017. Zonder extra steun van het rijk, maar met de uitwerkingen van de bezuinigingen uit de kadernota 2014. Na de behandeling van de kadernota zijn we eerst geconfronteerd met de meicirculaire. Deze gaf voor 2014 een aanmerkelijke verhoging van de algemene uitkering en voor de jaren erna een verdere verslechtering. In de septembercirculaire is de extra bezuiniging van het rijk van 6 miljard verwerkt. Die heeft het voordeel voor 2014 weer voor een deel teniet gedaan en dat werkt door naar volgende jaren. Hoe hebben we die extra bezuinigingen opgevangen?

- De extra afboeking van materiële vaste activa met maatschappelijk nut heeft meer opgeleverd dan in de kadernota was aangegeven;
- Door een verdere verlaging van de personeelskosten;
- Doordat het punt op de horizon van het SharedServiceCentre DAL is verlegd naar herindeling in 2018 zijn de budgetten voor samenwerking naar beneden bijgesteld;
- Op basis van de geldende systematiek van kostenverdeling kon de bijdrage aan Gemcc met 30 duizend euro worden verlaagd;
- Bij de beoordeling van de budgetten voor de 2^e tussenrapportage 2013 konden een aantal budgetten structureel naar beneden worden bijgesteld;

- Na een vergelijk van de tarieven voor leges met onze omliggende gemeenten, is in de legesverordening een verhoging opgenomen van een aantal tarieven, waardoor een meeropbrengst wordt gerealiseerd van 12 duizend euro. Deze tariefsverhoging is de uitkomst van een studie die nog in het kader van het saneringsplan heeft plaats gevonden.

Hoewel de begroting 2014 en meerjarenraming 2016 en 2017 met een positief saldo sluiten, zullen we onze financiële discipline onverkort voort moeten zetten. Op een verhoging van lasten en verlaging van baten blijft daarom van toepassing dat dit alleen gebeurt als het onontkoombaar en onuitstelbaar is.

Weerstandsvermogen

In 2013 is de nota reserves en voorzieningen geactualiseerd en door de herschikking van de reserves is het weerstandsvermogen aanzienlijk verbeterd. Voor een nadere toelichting van het weerstandsvermogen verwijzen we naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Nieuw beleid

De bezuinigingsmaatregelen uit de kadernota en de verlaging van de budgetten in verband met het afsluiten van het saneringsplan beperken ons in de ruimte voor nieuw beleid. Nieuw beleid wordt met name gefinancierd uit bestaande budgetten.

In de begroting zijn middelen opgenomen voor een nieuwe website. De voorbereidingen hiervoor zijn getroffen in 2013 en in 2014 zal de nieuwe website gelanceerd worden. Daarnaast gaan we de inzet van sociale media in de communicatie met onze inwoners voortzetten en eventueel uitbreiden.

In het kader van het Nationaal uitvoeringsprogramma (NUP) moeten gemeenten voldoen aan vereisten met betrekking tot basisregistraties. Het inrichten van de wettelijk verplichte Basisregistratie Grootchalige Topografie zal in 2014 plaatsvinden. Dit project brengt 200 duizend euro aan kosten met zich mee. Dit bedrag is als reserve opgenomen in de begroting 2014 ten laste van de algemene reserve.

Binnen het programma Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening wordt het bestemmingsplan Loppersum herzien en starten we met de herziening van het bestemmingsplan Middelstum. Daarnaast worden onderdelen uit het Woon en Leefbaarheidsplan gefaseerd uitgevoerd en worden de ruimtelijke plannen voor Middelstum en het centrumplan Loppersum verder uitgewerkt.

Binnen het programma groen en grijs wordt uitvoering gegeven aan de omvormingsplannen begraafplaatsen in het kader van het project begraafplaatsen op orde. Verder worden de herinrichtingen Middelstum fase 1b, Stedum en Westeremden opgepakt. De Wijmersweg wordt gereconstrueerd en er wordt een nieuwe brug over de Wijmers aangelegd.

In Middelstum starten we met de bouw van een nieuwe sportvoorziening.

In 2014 zal de Kunst en Cultuurnota aan de raad worden aangeboden en kunnen actiepunten hieruit worden opgepakt.

Op het sociale domein zullen de voorbereidingen van de decentralisaties van de Jeugdzorg, AWBZ en de participatiewet de nodige aandacht vragen. De nieuwe taken moeten worden ingebed in de organisatie en er wordt samenwerking gezocht met buurgemeenten en andere betrokken organisaties. Uitgangspunt is dat de bijbehorende budgetten taakstellend zullen zijn voor de uitvoering van de nieuwe taken.

In 2014 worden de acties uit het afvalplan uitgevoerd. Zo worden de minicontainers vervangen, het afvalmanagement verder verbeterd en kosten besparende maatregelen uit het afvalplan geïmplementeerd.

De huidige samenwerkingsverbanden in DAL en DEAL verband zullen ook in 2014 worden voortgezet. Het inrichten van het SharedServiceCentrum DAL is door de plannen uit het rapport Grenzeloos Gunnen, waarbij wordt ingezet op een gemeentelijke herindeling met ingang van 2018, achterhaald en gaat dan ook niet door.

Nog in 2013 worden van de gemeenteraden richtinggevende besluiten gevraagd met betrekking tot de verschillende herindelingsvarianten. Op moment van schrijven is onduidelijk of dit in alle gemeenten in

de provincie gaat lukken en de puzzelstukken in elkaar gaan vallen. Formele besluiten op grond van de wet ARHI zullen naar verwachting in het begrotingsjaar door de nieuw gevormde raden worden genomen.

In 2012 zijn de voorbereiding gestart voor een regionalisering van de (vrijwillige) brandweer. Per 1 januari 2014 is de Regionale Brandweer Groningen operationeel (veiligheidsregio Groningen). De vrijwillige brandweerlieden en het materieel zijn overgedragen naar de regio. De huisvesting blijft eigendom van de gemeente.

Rond de jaarwisseling zal op basis van alle lopende onderzoeken een besluit worden genomen over de toekomst van de gaswinning in onze regio. De verantwoording voor dit besluit en de voorwaarden die daaraan worden verbonden liggen bij de rijksoverheid. Wij zullen onze invloed maximaal blijven aanwenden om de veiligheid van onze inwoners in de te maken afwegingen centraal te stellen. Daarnaast blijven wij alert op een correcte en ruimhartige compensatie van individuele en maatschappelijke schade. Via onder andere het Regionaal Informatiepunt Gaswinning willen wij ons blijven inzetten voor goede voorlichting aan en communicatie met de inwoners van onze gemeente en de omliggende regio.

Lokale lasten

We stellen voor de OZB te verhogen met 2,5%. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen. De rioolheffing stijgt met € 11,90, wat een stijging van 4,04% betekent. De tarieven voor de afvalstoffenheffing dalen met 3%. De zogenaamde pakketbelasting (OZB, afval en rioolheffing voor een gemiddelde huishouding) stijgt met 0,8 %. Voor de begraafrechten stellen we een verhoging van 5% voor om een hogere mate van kostendekkendheid te halen. De tarieven voor leges zijn verhoogd met 2,5%. Daarnaast zijn een aantal tarieven voor leges in lijn gebracht met onze omliggende gemeenten.

Tenslotte

De begroting 2014 is de laatste begroting die in deze bestuursperiode en onder verantwoordelijkheid van dit college tot stand komt. Wij stellen vast dat wij, ondanks de recessie en met beperkte financiële middelen, de ambities die in het bestuursprogramma zijn opgenomen voor een belangrijk deel hebben gerealiseerd of dichterbij hebben gebracht. Wij hebben dat gedaan met de inzet van een loyale organisatie en in constructieve samenwerking met de gehele raad en zeggen beide daarvoor dank. Wij hopen een goede basis achter te laten, waarop door het volgende college kan worden voortgebouwd, hoe die er onder invloed van de kiezersgunst ook uit zal zien.

Voorstel

Wij stellen u voor om:

- De programmabegroting 2014 vast te stellen en het positieve saldo toe te voegen aan de Algemene Reserve.
- Kennis te nemen van de meerjarenraming 2015-2017.

1. Algemeen

1.1 Samenstelling Bestuur

Leden van de raad	Namens
A.A.G. Elderman-Star	CDA
A. Laning	CDA
A.N. Bos- van der Meer	CDA
G.J. Reinders	Loppersum Vooruit
P. Blink	Loppersum Vooruit
E.F. Oldenhof	PvdA
B. Schollema	PvdA
B.H. Prins	ChristenUnie
H.J. van Heerde	ChristenUnie
L.G.A.M. van Esch	GroenLinks
D.F.W. van Impe	GroenLinks
H.M. Sauerborn	Gemeentebelangen/D'66
J.A. Meyling	Gemeentebelangen/D'66
J.E. Huizinga	VVD
J.J. Lambeck	Loppersum Anders

R.S. Bosma	Griffier
------------	----------

Leden van het college van burgemeester en wethouders	
A. Rodenboog	Burgemeester
O.G. Hartman-Togtema	Wethouder
P. Prins	Wethouder
J.H. Bonnema	Secretaris

1.2 Kerngegevens

	Raming 1-1-2013	Raming 1-1-2014
A. Sociale structuur		
Aantal inwoners	10.266	10.212
waarvan:		
jonger dan 20 jaar	2.444	2.513
65 jaar en ouder	1.790	1.985
Bijstandsverlening (inclusief WIJ)	184	184
IOAW	7	8
IOAZ	1	1
BBZ	1	1
Aantal werknemers werkzaam bij sociale werkvoorzieningschappen	71	66
B. Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente in hectares	11.199	11.199
waarvan:		
binnenwater	96	96
Aantal woonruimten	4.625	4.630
Lengte van wegen in km	198	198
Lengte van recreatieve fiets- en wandelpaden in km	36	36
Totale oppervlakte groen in hectare	178	178

2. Programma's

1. Bestuur en dienstverlening
2. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening
3. Economische zaken en werkgelegenheid
4. Openbare werken: groen en grijs
5. Openbare orde en veiligheid
6. Verkeer en vervoer, bereikbaarheid
7. Onderwijs
8. Sport en ontspanning
9. Kunst, cultuur en monumenten
10. Recreatie en toerisme
11. Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid
12. Volksgezondheid
13. Milieu
14. Welzijn

Programmaplan

Inleiding

In het programmaplan zijn de programma's opgenomen.

Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten om bepaalde maatschappelijk gewenste effecten te verwezenlijken.

Het programma dient voor het bestuur als handvat om op hoofdlijnen te kunnen besturen. Het is kaderstellend, budgetbepalend en biedt mogelijkheden om te kunnen controleren.

Per programma is aangegeven:

- wat we willen bereiken;
- wat we er voor gaan doen;
- wat het mag gaan kosten.

Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Omschrijving programma

Het op democratische wijze laten functioneren van de gemeentelijke bestuursorganen. Daartoe worden raads- en commissievergaderingen gehouden. Het college van burgemeester en wethouders is belast met de voorbereiding en uitvoering van het beleid dat door de gemeenteraad is vastgesteld en wordt gecontroleerd.

Daarnaast omvat het programma de interne en externe dienstverlening van de gemeentelijke organisatie en de ondersteuning van het bestuur en het leveren van kwalitatief goede diensten waarbij de burger centraal staat.

Bestaand beleid

De burgers hebben spreekrecht tijdens de raadsvergaderingen.

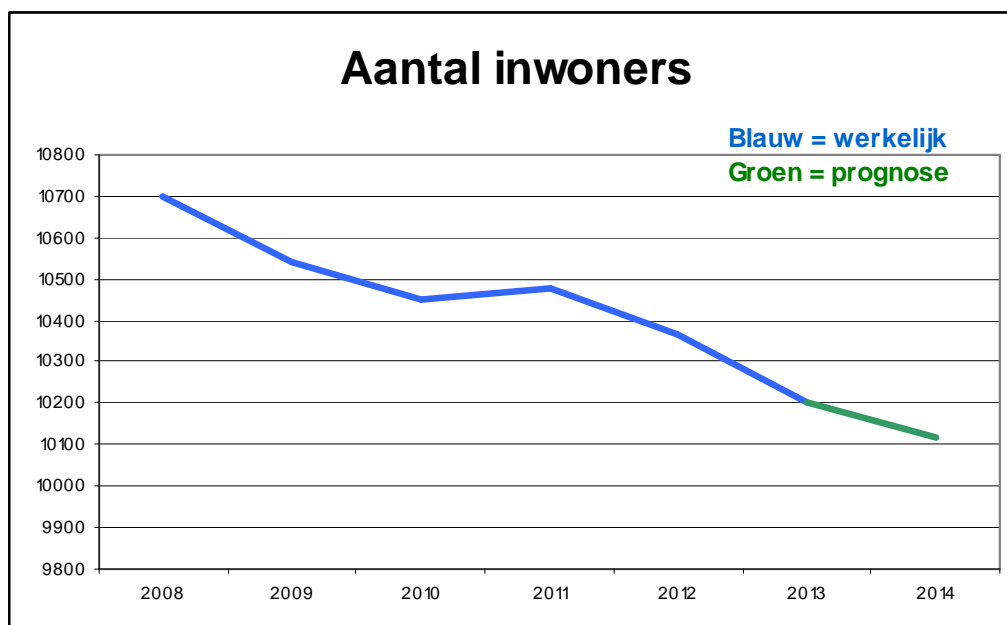
Het college voert voor zover mogelijk het collegeprogramma uit en houdt wekelijks een collegevergadering. Leden van het college zijn aanwezig bij manifestaties, herdenkingen en jubilea. De ambtelijke organisatie functioneert in het directiemodel.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbeteren interactie met de inwoners en de dorpen	<ul style="list-style-type: none"> - Continu proces van verbeteren van de dienstverlening aan de burgers door onder andere uitbreiding van de keuzemogelijkheden voor contacten tussen gemeente en burger (balie, post, mail, website). In 2014 zal de vernieuwde website worden gelanceerd. Daarnaast gaan we de inzet van social media in de communicatie met de inwoners voortzetten en eventueel uitbreiden. - Handhaven van de frontofficefunctie van KCC binnen de eigen gemeente bij samenwerkingsinitiatieven. - Uitbreiden van de digitale dienstverlening, zoals landelijk afgesproken in het "Nationaal UitvoeringsProgramma dienstverlening en E-overheid" (NUP) - Continueren van de huidige situatie waarin voor elk dorp een collegelid als het bestuurlijk aanspreekpunt fungeert. - Concentreren van contacten met de dorpen op zowel praktische zaken als op uitvoering van de dorpsvisies.
Financiën transparant en op orde	<ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkelen budgetcyclus. - Handhaven begrotingsevenwicht onder alle omstandigheden.
Efficiënte en effectieve inrichting van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> - Voldoen aan de verplichtingen van het Nationaal Uitvoeringsprogramma (i-NUP). Dit programma legt aan de gemeente eisen op met betrekking tot basisregistraties. Hiervoor zullen o.a. voor de invoering van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de vernieuwing van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) meer middelen moeten worden ingezet dan van rijkswege worden gecompenseerd. - Op basis van de evaluatie verder uitvoeren van het bestuursakkoord Emsdelta in DEAL verband. - Lopende samenwerkingsvormen in D(E)AL verband de komende tijd ongewijzigd voortzetten. - Afhankelijk van de uitkomst van de discussie m.b.t. de herindeling samen met de herindelingpartners de voorbereiding en vormgeving oppakken met betrekking tot de bestuurlijke en ambtelijke inrichting van de nieuwe gemeente. - De voorbereiding op de komende herindeling vraagt veel bestuurlijke en ambtelijke inzet van de eigen organisatie voor de komende jaren. Dit vraagt financiële en formatieve inzet.

Centrale toegang voor de burger via een centraal loket	<ul style="list-style-type: none"> - Vervolg van in 2013 gestarte herontwikkeling website. Doordat tempo en de mogelijkheden volgend zijn aan het beschikbare budget en menskracht, zal de oplevering in 2014 plaatsvinden. - Na lancering van de vernieuwde website zal de uitbreiding van de dienstverlening van de digitale balie weer worden opgepakt, zodat burgers via de website een toenemend aantal gemeentelijke producten en diensten kunnen aanvragen en/of aanschaffen. - Continue ontwikkelen en verbeteren van de dienstverlening van het KCC als directe en centrale toegang tot de gemeentelijke en overheidsdienstverlening. - Meten van de prestaties van de gemeente via deelname aan 'Waar staat je gemeente?'.
--	--

Indicatoren

Onderwerp	Afhandelingstermijn
Subsidies	8 weken
Bezwaar	12 weken met mogelijkheid tot eenmalig 6 weken verlenging

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	2.250	2.385	2.165	2.151	2.162	2.146
Baten	182	170	152	152	152	152
Saldo	2.068	2.215	2.013	1.999	2.010	1.994
Toevoeging aan reserves		25	200			
Onttrekking aan reserves		294	177	177	142	142
Resultaat na bestemming		1.946	2.036	1.822	1.868	1.852

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Raad en commissies	212	0
College van burgemeester en wethouders	456	0
Bestuursondersteuning college van b & w	128	0
Budgetcyclus	387	0
Algemene wet bestuursrecht	29	0
Voorlichting en communicatie	284	0
Representatie	28	0
Klachtenbehandeling	1	0
Burgerlijke stand	24	0
Gemeentelijke basisadministratie	365	0
Verkiezingen	47	0
Kadaster	15	2
Secretarieleges burgerzaken	46	150
Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	143	0
Totaal	2.165	152

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 221 duizend lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Het ramen van de accountantskosten op dit programma in plaats van op de kostenplaats apparaatskosten	35
Een lagere toerekening van uren als gevolg van het wegvallen van incidentele ondersteuning in het kader van artikel 12	- 132
Incidentele ramingen van kosten in 2013 voor een benchmarkonderzoek en het Nationaal Uitvoeringsprogramma e-overheid	- 42
Een lagere toerekening van uren aan de Gemeentelijke Basisadministratie	- 80
Overig	- 2
Saldo	- 221

De raming van de baten is 18 duizend lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een lagere te verwachten opbrengst secretarieleges	- 11
Overig	- 7
Saldo	- 18

Analyse meerjarenraming

Geen noemenswaardige verschillen

Programma 2: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Omschrijving programma

Het programma omvat het zorgdragen voor een zo evenwichtig mogelijke werking van de lokale woningmarkt in een regionale context. Tevens omvat het programma het maken van ruimtelijke beleidsplannen, het vaststellen van bestemmingsplannen voor nieuwe woon- en werkgebieden en het actualiseren van verouderde bestemmingsplannen.

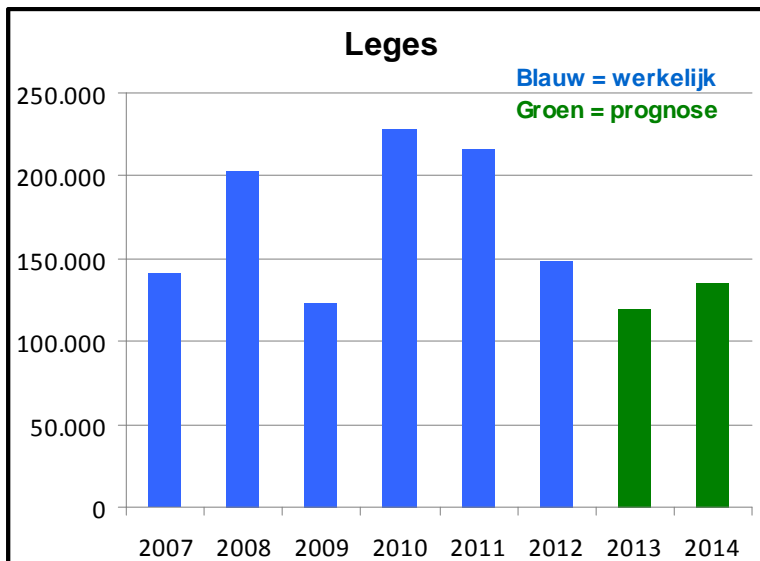
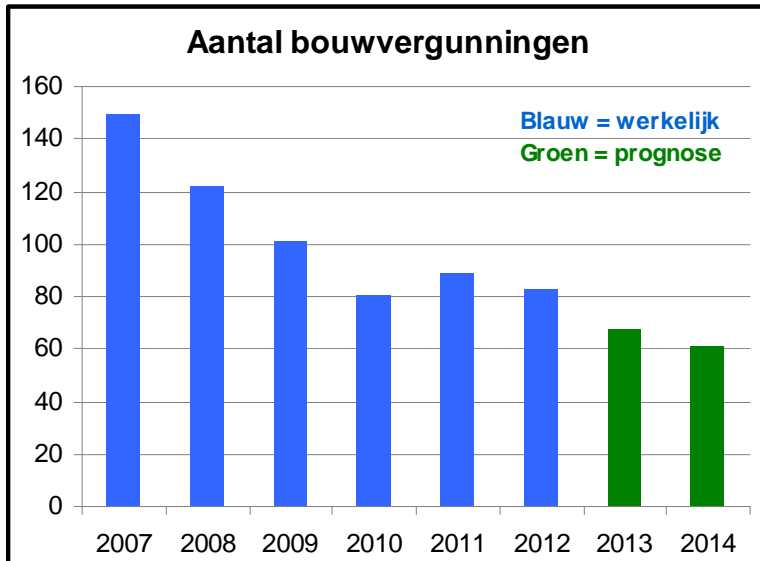
Bestaand beleid

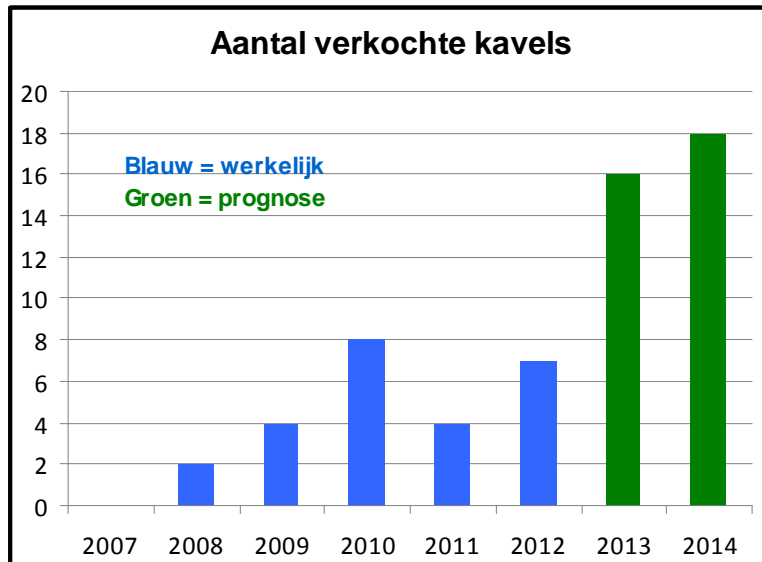
Het bevorderen van een doelmatige voorziening in de plaatselijke woningbehoefte gericht op de diverse doelgroepen.
Het zorgdragen van een evenwichtige en tijdige onderbrenging van alle relevante beleidscomponenten in te ontwikkelen ruimtelijke plannen met als doel een aangenaam woon-, werk- en verblijfsklimaat.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versterken woon- en leefklimaat	<ul style="list-style-type: none"> - Herziening bestemmingsplan Loppersum en starten met herziening bestemmingsplan Middelstum waardoor actuele wensen meegenomen kunnen worden en ruimte kan worden geboden voor verdere ontwikkelingen in de dorpen. - Gefaseerde uitvoering Woon- en Leefbaarheidsplan als antwoord op demografische ontwikkelingen: <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren van de verdere realisatie van de uitleggebieden met het accent op Loppersum en Middelstum. - In samenwerking met de woningbouwcorporaties uitvoeren van herstructureringsplannen - Uitvoeren van de ruimtelijke ontwikkelingen op de centrumlocatie in Loppersum, waaronder faciliteren van nieuwe supermarktlocatie en winkelvoorzieningen, realiseren van parkeervoorzieningen en de herinrichting van het centrumgebied - Uitvoeren van de ruimtelijke ontwikkelingen op de centrumlocatie in Middelstum door middel van het uitvoeren van programmapunten van de nog vast te stellen Visie. - Faciliteren en daar waar mogelijk ondersteunen van initiatieven van de verschillende kernen op basis van de aanwezige dorpsvisies, inclusief de sociale dorpsvisies.

Indicatoren

Onderwerp	Afhandelingstermijn
(Omgevings)vergunning	8 weken bij regulier procedure 26 weken bij uitgebreide procedure Bij beide geldt een mogelijkheid tot een eenmalige verlenging van 6 weken

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	2.726	1.167	3.496	972	972	972
Baten	1.696	463	2.887	366	366	366
Saldo	1.030	704	609	606	606	606
Toevoeging aan reserves		293	282	282	13	13
Onttrekking aan reserves		30	46	46	46	46
Resultaat na bestemming		967	845	842	573	573

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Ruimtelijke ordening –beleid	291	8
Woningbouwbeleid,-planning, en programma	13	0
Gemeentelijke vastgoed	23	0
Stads- en dorpsvernieuwing	72	0
Bouwtoezicht	334	12
Bouwvergunningen	0	135
Bestemmingsplan 1 ^e Over de Wijmers te Loppersum	1.223	1.223
Bestemmingsplan 1 ^e fase Middelstum-Zuidrand	361	361
Bestemmingsplan bedrijventerrein Boerdam-Fraamklap	152	152
Bestemmingsplan Centrumplan Loppersum	709	709
Bestemmingsplan Huizingerweg Westeremden	147	160
Bestemmingsplan Hilmaarweg-Borglanden Stedum	117	117
Verspreid liggende terreinen	35	10
Exploitatie bestemmingsplannen	19	0
Totaal	3.496	2.887

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 2.329 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Incidentele kosten in 2013 voor het opstellen van de welstandsnota	- 20
Minder inhuur voor het project Wonen en Voorzieningen	- 30
Het opnemen van ramingen voor de bestemmingsplannen conform de laatst vastgestelde grondexploitaties. Tot en met 2013 werden deze ramingen op p.m. gezet. Hetzelfde zien we aan de batenkant.	2.388
Overig	- 9
Saldo	2.329

De raming van de baten is 2.424 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Het opnemen van ramingen voor de bestemmingsplannen conform de laatst vastgestelde grondexploitaties. Tot en met 2013 werden deze ramingen op p.m. gezet. Hetzelfde zien we aan de lastenkant.	2.420
Overig	4
Saldo	2.424

Analyse meerjarenraming

De raming van zowel de lasten als de baten is meerjarig ruim 2.500 duizend euro lager dan in de begroting 2014, omdat de financiële consequenties van de grondexploitaties meerjarig nog wel p.m. geraamd zijn. Dit heeft een technische reden. Op het saldo heeft dit geen invloed.

Programma 3: Economische zaken en werkgelegenheid

Omschrijving programma

Activiteiten die gericht zijn op ondersteuning en uitbouw van het bestaande economisch potentieel. Het gaat daarbij om een faciliterende en coördinerende rol waarbij dat doel via efficiënt overleg met de economische sector concrete resultaten oplevert.

Bestaand beleid

In samenwerking met het EZ-bureau Eemsdelta goede condities voor een gezond ondernemersklimaat creëren. Bevorderen dat inwoners d.m.v. arbeid zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke middelen van bestaan.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versterken lokale economie	<ul style="list-style-type: none"> - Stimuleren van de vestiging van MKB via het ruimtelijk beleid. - Stimuleren ketensamenwerking arbeidsmarktbeleid, onder andere door indienen van een sectorplan door het EZ-bureau, Seaport Xperience Center (SXC) en Werkplein Eemsdelta. - Versterking lokale economie via samenwerking in het bureau Economische Zaken van de Eemsdelta (EZ-bureau). Het EZ-bureau zal middels een regiomarketingplan werkgevers naar dit gebied halen. - De begeleiding voor startende ondernemers wordt geïntensiveerd en gecoördineerd vanuit het EZ-bureau - Koppeling arbeidsmarkt en uitvoering Participatiewet via onder andere werkgeversbenadering en gebruikmaking van SXC. - Uitvoering geven aan beleidsregels SROI om werkgelegenheid voor mensen aan de onderkant van de samenleving te stimuleren.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	1.866	1.997	1.954	1.929	1.929	1.929
Baten	1.760	1.816	1.822	1.822	1.822	1.822
Saldo	106	181	132	107	107	107
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves		14				
Resultaat na bestemming		167	132	107	107	107

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Straatmarkten en standplaatsen	12	0
Marktgeden	0	6
Promotie en acquisitie	51	0
Sociale werkvoorziening	1.891	1.816
Totaal	1.954	1.822

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 44 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Incidentele bijdragen in 2013 aan het stimuleringsproject MKB Noord-Groningen en het Seaports Xperience Center	- 46
Overig	2
Saldo	- 44

De raming van de baten is 6 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Overig	6
Saldo	6

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten is meerjarig 25 duizend euro lager dan in de begroting 2014, vanwege een bezuiniging op de bijdrage aan het EZ-bureau.

Programma 4: Openbare werken: groen en grijs

Omschrijving programma

Het programma omvat de beleidsadvisering over het beheer en onderhoud, de aanleg en reconstructie van de wegen, waterlossingen, parken en vijvers en het openbaar groen.

Bestaand beleid

Instandhouding van een wegensysteem conform de eisen die in het kader van de zorgplicht mag worden gesteld.

Verbetering van de leefbaarheid d.m.v. optimalisering van groen en water.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een groene gemeente met een goed onderhouden en veilig openbaar gebied.	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren jaarschijf 2014 van de uitkomsten van de beheerplannen voor wegen, groen, bruggen, openbare verlichting, gebouwen, etc. - Herinrichting Middelstum fase 1b, Stedum en Westeremden fase 1: rioolvervanging, herinrichting wegen passend bij het historische karakter van de dorpen en voldoen aan principes duurzaam veilige inrichting (30 km); - Reconstructie en herstel wegen buiten bebouwde kom; - Herinrichting Wijmersweg i.s.m. provincie Groningen, inclusief bouw brug bestemmingsplan Over de Wijmers. - Het huidige groenbeleid evalueren en actualiseren + verbreden van het groenbeleid; - Uitvoering geven aan de omvormingsplannen begraafplaatsen in het kader van het project begraafplaatsen op orde; - Bij het beheer en onderhoud van het openbaar groen inzetten op participatie en onderhoud door bewoners en vrijwilligersgroepen.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	3.304	3.425	2.679	2.664	2.627	2.589
Baten	74					
Saldo	3.230	3.425	2.679	2.664	2.627	2.589
Toevoeging aan reserves		1				
Onttrekking aan reserves		740				
Resultaat na bestemming		2.686	2.679	2.664	2.627	2.589

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Wegen	1.505	0
Gladheidsbestrijding	63	0
Straatreiniging	43	0
Openbare verlichting	171	0
Civieltechnische kunstwerken	155	0
Openbaar groen	742	0
Totaal	2.679	0

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 746 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Extra werkzaamheden in het kader van wegwerken van achterstanden bij de wegen in 2013	-316
Versneld afboeken van activa met maatschappelijk nut	- 284
Incidentele werkzaamheden en kosten in 2013 door het vervangen van een aantal beschoeiingen	- 146
Saldo	- 746

De raming van de baten is gelijk aan de begroting 2013

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten neemt meerjarig met 90 duizend euro af door ingeplande bezuinigingen op de onderhoudsbudgetten die verband houden met de beheerplannen. Deze bezuiniging is bij de kadernota 2014 vastgesteld.

Nieuw beleid 2014 - (x 1.000 euro)

Investeringsomschrijving	Bedrag investering <i>bruto</i>	Bedrag investering <i>netto</i>	Bijdrage derden	Afs. term.	Kapitaallasten 2014
Reconstructie wegen – omvormen van asfalt naar klinkers bibeko* * binnen de bebouwde kom	931	769		40	50
Openbare verlichting – lichtmasten	164	136		40	9
Openbare verlichting – armaturen	71	59		20	5
Totaal	1.166	964			64

Programma 5: Openbare orde en veiligheid

Omschrijving programma

Het programma omvat openbare orde, veiligheidszaken, brandweer en rampenbestrijding. Het beleid is erop gericht het gevoel van veiligheid bij de burgers te vergroten en gaat uit van medeverantwoordelijkheid van de burgers en organisaties.

Bestaand beleid

Handhaving van de openbare orde en veiligheid.
Terugdringing van de overlast.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Handhaving openbare orde en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> - Speerpunten benoemen voor het jaarplan politie. - Zorgvuldige overdracht brandweertaken aan de veiligheidsregio. - Opbouw nieuwe organisatie bij Crisismanagement

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	980	934	954	934	894	854
Baten	43	42	15	15	15	15
Saldo	937	892	939	919	879	839
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves						
Resultaat na bestemming		892	939	919	879	839

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Brandpreventie	11	0
Brandrepressie-personeelskosten	0	0
Brandrepressie-huisvesting	79	4
Brandrepressie-algemene kosten	0	0
Brandrepressie-regionale brandweer	557	0
Rampenbestrijding	82	0
Beschermende maatregelen	5	0
Openbare orde en veiligheid	99	0
Uitvoering bijzondere wetten	121	11
Totaal	954	15

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 20 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een per saldo nadeel in 2014 op de regionalisering van de brandweer als gevolg van desintegratiekosten. Dit zijn lasten zoals kosten voor huisvesting, personeel, automatisering en dergelijke. Meerjarig is er echter een voordeel als gevolg van de regionalisering (zie bij analyse meerjarenraming).	50
Het wegvallen van de bijdrage van de gemeente Loppersum inzake overname brandweezorg aan buurgemeenten	- 31
Overige	1
Saldo	20

De raming van de baten is 27 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Het wegvallen van de bijdrage van de gemeente Eemsum inzake overname brandweezorg	- 31
Bijdrage Veiligheidsregio Groningen ivm compensabele BTW	4
Saldo	- 27

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten is meerjarig 79 duizend euro lager dan in de begroting 2014 vanwege per saldo voordelen op de regionalisering van de brandweer.

Programma 6: Verkeer en vervoer, bereikbaarheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de zorg voor bereikbaar openbaar vervoer, de aanleg van verkeersvoorzieningen en het parkeren in de dorpskernen.

Bestaand beleid

Realisering doelstellingen binnen wettelijke vereisten en uitgangspunten van het GVP. Up to date houden van de bewegwijzering.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Voor alle doelgroepen goed bereikbaar en toegankelijk openbaar vervoer	<ul style="list-style-type: none"> - Bij herinrichting aanleggen van wegen volgens de uitgangspunten van duurzaam veilig, dat wil zeggen functioneel, homogeen en herkenbaar voor alle weggebruikers; - Inzetten op handhaving 30/60 km/u maatregelen door meten en voorlichting (inclusief gebruik attentieborden); - Maximale inspanning plegen voor het behoud van het bestaande openbaar vervoernetwerk. - Ondersteunen van activiteiten in de verkeersveiligheid voor doelgroepen (jeugd en ouderen).

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	171	163	82	82	82	82
Baten	2	2	5	5	5	5
Saldo	169	161	77	77	77	77
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves						
Resultaat na bestemming		161	77	77	77	77

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Verkeer	79	5
Abri's / halteplaatsen	3	0
Totaal	82	5

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 81 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Incidentele lasten in 2013 in het kader van het verkeersbesluit tot inrichten van 30/60-kilometerzones	- 81
Saldo	- 81

De raming van de baten is 4 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Overig	4
Saldo	4

Analyse meerjarenraming

Geen noemenswaardige verschillen

Programma 7: Onderwijs

Omschrijving programma

De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het openbaar basisonderwijs is neergelegd bij de bestuurscommissie Marenland, waardoor de gemeente zich volledig kan richten op de ontwikkeling van het lokaal onderwijsbeleid.

Bestaand beleid

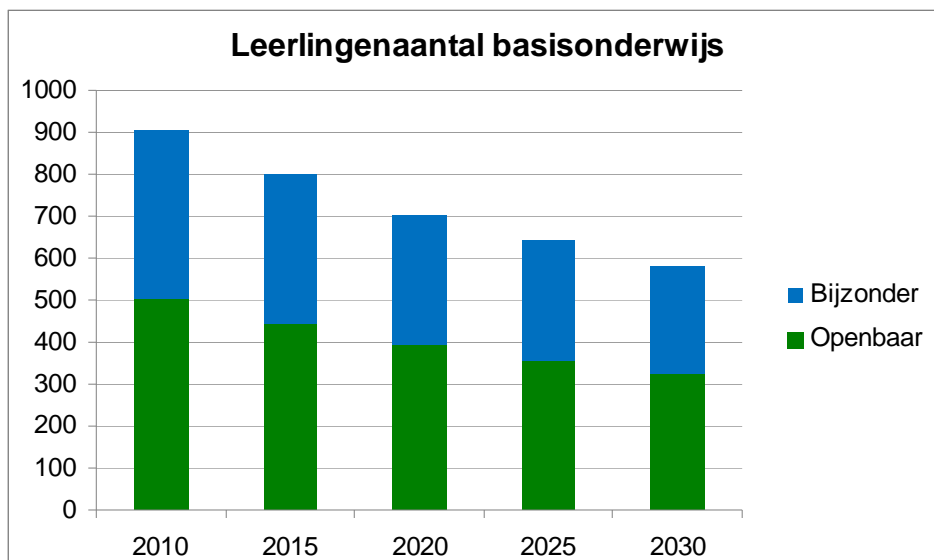
Voldoen aan de wettelijke plicht, inhoudende realisering en instandhouding van het primair onderwijs. De exploitatie van de scholen dient binnen de rijksvergoeding plaats te vinden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bijdragen aan en stimuleren van kwalitatief goed onderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> - In samenwerking met schoolbesturen kwalitatief verantwoord basisonderwijs behouden in relatie tot een dalend leerlingenaantal en in het besef van de noodzaak van verantwoorde exploitatie. - Op basis van bovenstaande huisvestingskeuzes maken in samenhang met andere voorzieningen.

Indicatoren

Onderwerp	Afhandelingstermijn
Leerlingenvervoer	8 weken met mogelijkheid tot eenmalig 4 weken verlenging

Onderwerp	Norm
Aantal zwakke scholen kwaliteitsmeting onderwijsinspectie	Geen

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	1.453	1.031	952	950	931	928
Baten	35	38	39	36	38	38
Saldo	1.418	993	913	914	893	890
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves		72				
Resultaat na bestemming		921	913	914	893	890

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Openbaar basisonderwijs – voorzieningen	81	24
Bewegingsonderwijs o.b.o.	148	0
Openbaar basisonderwijs – huisvesting	213	11
Bijzonder basisonderwijs – voorzieningen	45	0
Bewegingsonderwijs b.b.o.	63	0
Bijzonder basisonderwijs – huisvesting	115	0
Overige onderwijstaken	287	4
Totaal	952	39

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 80 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Incidenteel hogere ramingen voor onderhoud aan de scholen in 2013	- 98
Overig	18
Saldo	- 80

De raming van de baten is duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Overig	1
Saldo	1

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten is meerjarig 24 duizend euro lager dan in de begroting 2014. Dit komt voornamelijk omdat het de verwachting is dat door afnemende leerlingenaantallen de kosten voor leerlingenvervoer zullen dalen.

Programma 8: Sport en ontspanning

Omschrijving programma

Op het terrein van sport heeft de gemeente in de eerste plaats een rol bij het realiseren en instandhouden van de sportaccommodaties. Daarnaast is het van belang dat de inwoners in onze gemeente van jong tot oud bewust worden gemaakt van het feit, dat sport en bewegen gezond is.

Bestaand beleid

De gemeente voert een voorwaardenscheppend beleid ten aanzien van sport. Instandhouding van de accommodaties zolang er een verantwoord gebruik van wordt gemaakt. Ingebruikgeving tegen zodanige tarieven dat in principe iedereen hier gebruik van kan maken.

De gemeente neemt deel aan het landelijke project combinatiefunctieregeling. Hierbij worden met name voor kinderen op de basisscholen sportieve activiteiten georganiseerd zowel in als buiten de schooluren. Daarnaast wordt ondersteuning geboden aan plaatselijke sportverenigingen en bij het opzetten van projecten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<ul style="list-style-type: none"> - In stand houden voorzieningen met inachtneming van de opgave uit het saneringsplan. - Kinderen zo jong mogelijk leren dat sporten leuk en gezond is 	<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie sportvoorziening Middelstum. - Deelnemen aan het project combinatiefunctieregeling

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	615	567	536	534	491	491
Baten	11	12	12	12	12	12
Saldo	604	555	524	522	479	479
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves		13				
Resultaat na bestemming		542	524	522	479	479

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Tennisbanen	0	0
IJsbanen	7	0
Zwembaden	17	0
Sport algemeen	266	0
Sportvelden	120	12
Speelvoorzieningen	126	0
Totaal	536	12

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 31 duizend lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Eenmalige bijdragen voor de tennis (saneringsplan) en de speeltuinverenigingen (nieuw beleid) in 2013.	- 38
Overig	7
Saldo	- 31

De raming van de baten is gelijk aan de raming in de begroting 2013

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten is meerjarig 45 duizend lager dan in de begroting 2014, omdat vanaf 2016 de bijdrage aan de speeltuinverenigingen in het kader van het nieuwe beleid en de getekende convenanten vervalft.

Nieuw beleid 2014 – (x 1.000 euro)

Investeringsomschrijving	Bedrag investering <i>bruto</i>	Bedrag investering <i>netto</i>	Bijdrage derden	Afs. term.	Kapitaallasten 2014
Sportvoorziening Middelstum	823	740		40	48
Totaal	823	740			48

Programma 9: Kunst, cultuur en monumenten

Omschrijving programma

Het programma kunst, cultuur en monumenten richt zich op actieve participatie van de inwoners in onze gemeente bij kunst en cultuur, de identiteit van de gemeente en het onderhouden van monumenten.

Bestaand beleid

Integratie van beeldende kunst in de samenleving. Het bevorderen van de kennis en belangstelling voor het ontwikkelen op cultuur, sociaal en ander gebied van onze streek en onze gemeente. Het behouden van het oorspronkelijke karakter van de beschermde monumenten en dorpsgezichten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen stimuleren dat inwoners actief betrokken zijn bij kunst en cultuur en dat we aantrekkelijk zijn als vestigingsklimaat voor kunstenaars en ondernemers.	- Uitvoeren van de actiepunten uit de kunst- en cultuurnota in samenwerking met bewoners, ondernemers, kunstenaars en experts.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	262	239	224	221	221	221
Baten	4	1				
Saldo	258	238	224	221	221	221
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves						
Resultaat na bestemming		238	224	221	221	221

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Muziek-, kunst- en cultuurbeoefening	163	0
Kunst en cultuur	19	0
Monumenten	42	0
Totaal	224	0

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 15 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een incidentele last in 2013 voor een bijdrage aan het project Cultuurhistorische elementen Damsterdiepgebied	- 18
Overig	3
Saldo	- 15

De raming van de baten is duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Overig	- 1
Saldo	- 1

Analyse meerjarenraming

Geen noemenswaardige verschillen

Programma 10: Recreatie en toerisme

Omschrijving programma

Het bieden van mogelijkheden met betrekking tot recreatie en ontspanning in de openlucht. Waar mogelijk lokale ondernemers ondersteunen bij het opzetten of realiseren van nieuwe initiatieven.

Bestaand beleid

Uitbreiding en verbetering van recreatieve en toeristische voorzieningen voor eigen inwoners en bezoekers, teneinde het woon- en leefklimaat te verbeteren en de lokale economie te versterken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Behouden en waar mogelijk versterken recreatieve functie	<ul style="list-style-type: none"> - Participeren in VVV Top van Groningen. - Stimuleren kleinschalige uitbreiding recreatie en toerisme. - De beschikbare middelen voor cofinanciering (€ 20.000) met prioriteit aanwenden voor initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme. - In D(E)AL verband toeristische activiteiten ondersteunen.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	263	236	209	209	209	209
Baten	1	2	1	1	1	1
Saldo	262	234	208	208	208	208
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves						
Resultaat na bestemming		234	208	208	208	208

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Recreatieve paden	77	0
Vaarrecreatie	51	1
Festiviteiten	11	0
Toerisme	70	0
Totaal	209	1

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 28 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Versneld afboeken van activa met maatschappelijk nut	- 21
Overig	- 7
Saldo	- 28

De raming van de baten is gelijk aan de raming in de begroting 2013

Programma 11: Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid

Omschrijving programma

Het programma richt zich op het tijdig helpen van inwoners met een verhoogd risico op problemen en met de minste mogelijkheden om elders een oplossing voor hun vragen en problemen te vinden. Speerpunten daarbij zijn armoedebestrijding en (financiële) zelfredzaamheid.

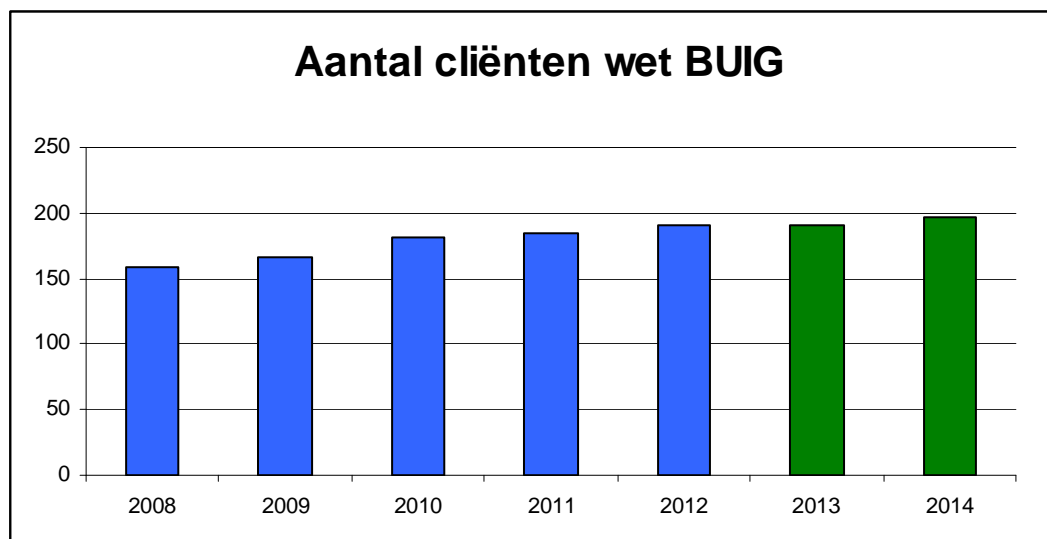
Bestaand beleid

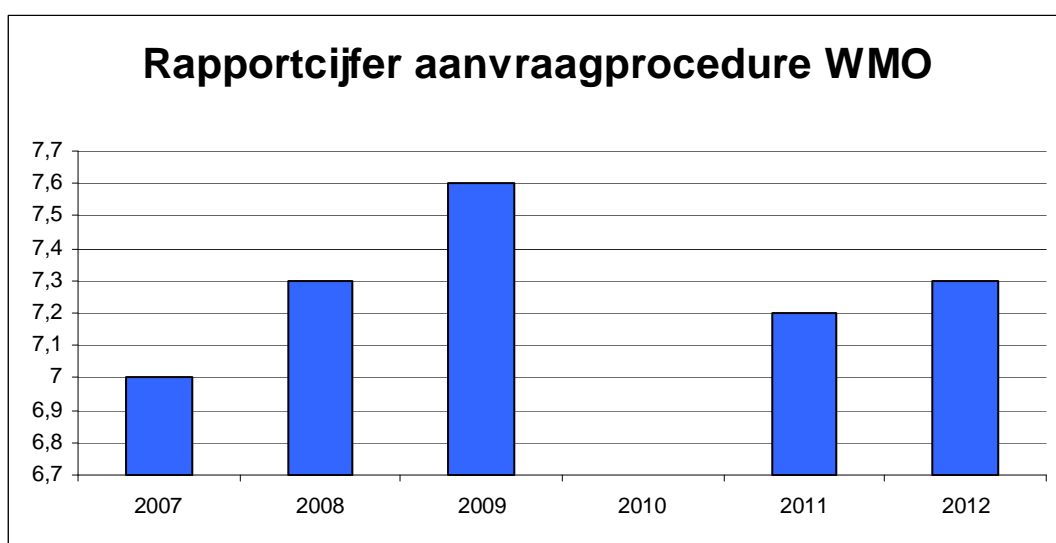
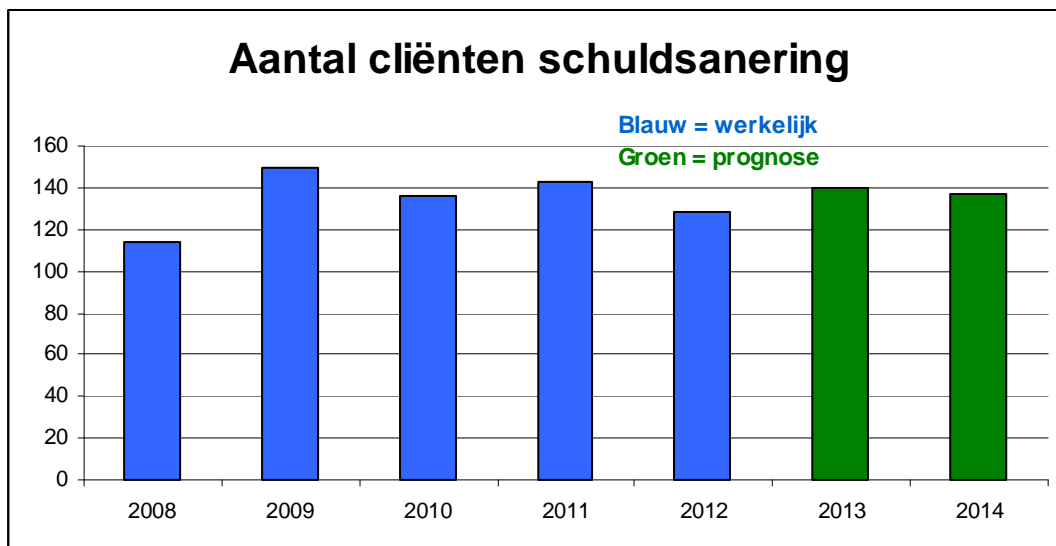
Het bevorderen van de zelfstandigheid van cliënten door toeleiding naar c.q. motivering voor scholing en arbeid, minimaal naar start kwalificatie niveau en daarna meer kans op de arbeidsmarkt. Controle op de rechtmatigheid en doelmatigheid van de verstrekkingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbeteren interactie met de inwoners en de dorpen	- Onderhouden van een constructieve relatie met adviesorganen in het kader van burgerparticipatie.
Versterken woon- en leefklimaat	- Gefaseerde uitvoering Woon- en Leefbaarheidsplan als antwoord op demografische ontwikkelingen.
Een gemeente die zelfstandigheid en zelfredzaamheid stimuleert en zorgzaam is voor kwetsbare burgers die (tijdelijk) afhankelijk zijn van gemeentelijke voorzieningen	- Uitvoering geven aan het WMO-beleidsplan 2012-2015. - Uitvoering geven aan de decentralisaties op het gebied van AWBZ/WMO, jeugdzorg en de participatiewet op basis van uitgangspunten zelfstandigheid en zelfredzaamheid. - Vijf werkgroepen, waarin zowel beleidsmedewerkers als medewerkers van betrokken organisaties uit AWBZ, Jeugdzorg of sociale zaken zitting hebben, zullen onderdelen uit de drie decentralisaties verder uit gaan werken. De onderwerpen zijn: sociale samenleving, burgers en communicatie, toegang, arrangementen, sturing/ inkoop - Doorontwikkelen informele zorgnetwerken - Intensiveren ondersteuning vrijwilligers - Vormgeven regierol Wonen met zorg

Indicatoren

Onderwerp	Afhandelingstermijn
Gehandicapten rolstoelvoorziening	8 weken
Gehandicapten vervoersvoorziening	8 weken
Gehandicapten woonvoorziening	8 weken
Gehandicaptenparkeerkaart	8 weken
Huishoudelijke hulp	8 weken

De norm is een 7. In 2010 is het onderzoek op een andere manier uitgevoerd en zijn geen cijfers gevraagd.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	6.281	6.323	6.460	6.293	6.264	6.239
Baten	3.282	3.037	3.230	3.230	3.230	3.230
Saldo	2.999	3.286	3.230	3.063	3.034	3.009
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves		258				
Resultaat na bestemming		3.028	3.230	3.063	3.034	3.009

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Schuldhelpverlening	148	0
Bijstandsverlening	3.406	2.580
Minimabeleid	178	0
Maatschappelijke begeleiding en advies	219	9
Huishoudelijke verzorging – WMO	1.303	145
Participatiebudget	544	496
Voorzieningen gehandicapten – WMO	662	0
Totaal	6.460	3.230

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 137 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een hogere bijdrage van het rijk voor de uitvoering van de wet BUIG die zich vertaalt in een hogere doorbetaling aan de ISD (zie ook de baten)	269
Een minder negatief resultaat op de uitvoering van de wet BUIG dan in 2013. De wet BUIG kan door de ISD nog niet budgettair neutraal worden uitgevoerd. De extra benodigde bijdrage van de gemeente is wel lager dan in 2013.	- 85
Per saldo lagere kosten voor maatschappelijke begeleiding en advies. De kosten voor de projecten uit het gebiedsprogramma zijn in 2013 geraamd.	- 25
Hogere kosten bij de uitvoering van de huishoudelijke verzorging.	26
Invoeringskosten voor de decentralisatie van de AWBZ. Deze worden gecompenseerd door een hogere Algemene Uitkering	58
Een lagere rijksbijdrage voor de uitvoering van de participatiewet die zich vertaalt in een lagere doorbetaling aan de ISD (zie ook de baten)	- 70
Een taakstellende korting in de algemene uitkering op de uitvoering inburgering die één op één is doorvertaald in een lagere bijdrage aan Si!	- 20
Incidentele kosten in 2013 voor de overdracht van inburgering aan de ISD	- 15
Overig	- 1
Saldo	137

De raming van de baten is 193 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een hogere bijdrage van het rijk voor de uitvoering van de wet BUIG (zie ook de lasten)	269
Een lagere rijksbijdrage voor de uitvoering van de participatiewet (zie ook de lasten)	- 70
Overig	- 6
Saldo	193

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten is meerjarig 221 duizend euro lager dan in de begroting 2014 hoofdzakelijk door bezuinigingen op de bijdragen aan de ISD (65 duizend), door een verwachte afname van het negatieve resultaat op de uitvoering wet BUIG (75 duizend) en door het wegvallen van de eenmalige invoeringskosten decentralisatie AWBZ (58 duizend).

Programma 12: Volksgezondheid

Omschrijving programma

Vorbereiding en uitvoering van activiteiten en diensten met betrekking tot de basisgezondheidszorg. De activiteiten zijn vooral preventief van aard.

Bestaand beleid

Bevordering en bescherming van de gezondheid van de inwoners van Loppersum. Een bijdrage leveren aan het terugdringen van het gebruik van curatieve gezondheidsvoorzieningen door versterking van preventieve zorg.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Preventief bijdragen aan een gezonde gemeente.	- Uitvoeren nota lokaal gezondheidsbeleid

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	912	852	853	842	842	817
Baten	110	84	99	99	99	99
Saldo	802	768	754	743	743	718
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves		11				
Resultaat na bestemming		757	754	743	743	718

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Gezondheidszorg	170	0
Centrum voor Jeugd en Gezin – jeugdgezondheidszorg	152	0
Centrum voor Jeugd en Gezin - WMO	150	0
Beheer algemene begraafplaatsen	365	0
Beheer bijzondere begraafplaatsen	15	0
Kosten begraafrechten	1	0
Begraafrechten	0	99
Totaal	853	99

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Overig	1
Saldo	1

De raming van de baten is 15 duizend euro hoger dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een verwachte toename in de leges begraafrechten die is gebaseerd op de ontwikkelingen van de legesinkomsten in 2012 en 2013	15
Saldo	15

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten is meerjarig 36 duizend euro lager dan in de begroting 2014 door ingeplande bezuinigingen op de onderhoudsbudgetten die verband houden met de beheerplannen. Deze bezuiniging is bij de kadernota 2014 vastgesteld.

Programma 13: Milieu

Omschrijving programma

Het programma omvat het uitvoeren van de gemeentelijke milieutaken inclusief de beleidsadvisering over het beheer en onderhoud en de aanleg van riolering, zowel in de kernen als in de buitengebieden alsook de afvalstoffeninzameling en verwerking behoren tot dit programma.

Bestaand beleid

Bijdragen aan de integrale ontwikkeling van een gezonde en duurzame leefomgeving in de gemeente Loppersum.

Het beperken van de te verwerken hoeveelheid afval en bevordering van gescheiden afvalinzameling.

Zorgdragen voor een goede afvoer van afval- en hemelwater binnen het in het GRP en wet aangegeven financieel beleidskader.

Kostendekkende tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een gezonde en duurzame leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Verdere toepassing geven aan de doelstellingen van het milieubeleidsplan 2012-2015 met name aan de hand van de thema's duurzaamheid, energie, klimaat, fairtrade en millenniumdoelen. - Verduurzaming gebouwen blijven bevorderen. - In het kader van duurzaamheid blijven inzetten op burgerparticipatie en bevorderen van betrokkenheid bij het thema duurzaamheid.
Meer klimaatverantwoorde activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Afronding van de ontwikkeling en de vaststelling van lokaal klimaatbeleid en uitwerking daarvan.
Optimalisatie van afvalinzameling en verwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Organisatie en afvalmanagement op orde. - Blijven monitoren van met name de afvalstromen in de fracties huishoudelijk restafval, gft, glas, papier, textiel en kca. - Bij de Milieustraat insteken op continuering van zaterdagopenstellingen en openstelling kca-depot.
Beheersing en verbetering van de bodemkwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Na afronding van het in regionaal DEAL/BMW-verband opgestelde nieuwe Bodembeleidsplan 2014 en verder daaraan toepassing geven.
Duurzaam waterbeleid voor zowel riool/afvalwater, regenwater als oppervlaktewater en grondwater.	<ul style="list-style-type: none"> - Waterbeleid uitvoeren binnen het verbreed GRP. - Het programma voor rioolvervanging inclusief de afkoppeling van regenwater verder uitvoeren. - Blijven bevorderen van duurzaam watergebruik.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	2.547	3.149	2.632	2.692	2.751	2.810
Baten	2.533	2.503	2.457	2.512	2.569	2.628
Saldo	14	646	175	180	182	182
Toevoeging aan reserves		61	5		1	2
Onttrekking aan reserves		122	81	82	85	86
Resultaat na bestemming		585	99	98	98	98

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Kosten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	12	0
Huishoudelijk afval	933	5
Riolen en rioolgemalen	1.228	0
Kosten rioolheffing	15	0
Milieu	396	0
Water	48	0
Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	0	1.135
Rioolheffing	0	1.317
Totaal	2.632	2.457

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 517 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Incidentele kosten voor baggerwerkzaamheden in 2013	- 473
Incidentele kosten voor het opstellen en uitwerken van het afvalprogramma in 2013	- 55
Overig	11
Saldo	- 517

De raming van de baten is 46 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een daling van de opbrengsten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten als gevolg van het afvalprogramma	- 89
Hogere opbrengsten rioolheffing	42
Overig	1
Saldo	- 46

Analyse meerjarenraming

De raming van zowel de lasten als de baten neemt meerjarig toe met ruim 170 duizend als gevolg van het investeringsplan dat bij de vervanging van de riolering hoort. Deze investeringen worden gedekt door een stijging van het tarief.

Nieuw beleid 2014 – (x1.000 euro)

Investeringsomschrijving	Bedrag investering <i>bruto</i>	Bedrag investering <i>netto</i>	Bijdrage derden	Afs. term.	Kapitaallasten 2014
Afvalwaterplan DAL-W 2013-2017	1.561	1.290		50 jr ann	60
Rioolvervanging - dorpsprojecten					
Aanschaf nieuwe mini-containers	667	551		10	61
Totaal	2.228	1.841			121

Programma 14: Welzijn

Omschrijving programma

Vorbereiding en uitvoering van beleid met betrekking tot:

- bibliotheekwerk
- emancipatie
- dorpshuizen
- jeugd- en jongerenwerk
- ouderenwerk
- algemeen maatschappelijk werk
- mantelzorgondersteuning
- kinderopvang
- vrijwilligerswerk
- peuterspeelzalen

Bestaand beleid

Instandhouding van een professionele instelling voor bibliotheekwerk.

Jaarlijks bijdragen in het groot onderhoud van dorpshuizen.

Zorgen voor adequaat jongerenwerk en het mogelijk maken van activiteiten voor jongeren.

Zorg dragen voor informatie, advisering en een activiteitenaanbod voor de doelgroep ouderen.

Informatie, advies en ondersteuning aan mantelzorgers.

Zorg dragen voor toegankelijkheid algemeen maatschappelijk werk voor alle inwoners.

Stimuleren en ondersteunen van vrijwilligerswerk.

Registreren en controleren van locaties voor kinderopvang en peuterspeelzaalwerk.

In stand houden peuterspeelzaalwerk wat bijdraagt aan een doorgaande leerlijn.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versterken woon- en leefklimaat	<ul style="list-style-type: none"> - Gefaseerde uitvoering Woon- en Leefbaarheidsplan als antwoord op demografische ontwikkelingen - Uitvoering geven aan de decentralisaties op het gebied van AWBZ/WMO, jeugdzorg en de participatiewet op basis van uitgangspunten zelfstandigheid en zelfredzaamheid. - Ontwikkelen en ondersteunen initiatieven in het kader van provinciaal woon- en leefbaarheidsfonds.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2012	Begroting		Meerjarenraming		
		2013	2014	2015	2016	2017
Lasten	649	534	478	465	465	465
Baten	60	39	39	39	39	39
Saldo	589	495	439	426	426	426
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves						
Resultaat na bestemming		495	439	426	426	426

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Openbare bibliotheek	176	0
Dorpshuizen	31	0
Jeugd- en jongerenwerk	68	0
Kinderdagverblijven	64	34
Peuterspeelzalen	139	5
Totaal	478	39

Analyse verschillen 2013 – 2014 op programmaniveau

De raming van de lasten is 55 duizend euro lager dan in de begroting 2013 als gevolg van

Een verschuiving in de toerekening van uren, waardoor aan het product <u>jeugd- en jongerenwerk</u> minder wordt toegerekend	- 26
Een lagere bijdrage voor het peuterspeelzaalwerk door het wegvallen van de bijdrage 'versterking peuterspeelzaalwerk' van het rijk	- 22
Overig	- 7
Saldo	- 55

De raming van de baten is gelijk aan de raming in de begroting 2013

Analyse meerjarenraming

De raming van de lasten is meerjarig 13 duizend euro lager dan in de begroting 2013 door een bezuiniging op het peuterspeelzaalwerk die bij de kadernota 2014 is vastgesteld.

3. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen omvat:

- lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- algemene uitkering;
- dividenden rente;
- saldo van de financieringsfunctie;
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen worden niet als baten in de diverse programma's opgenomen. Ze zijn immers bedoeld om te dienen als dekkingsmiddel voor alle programma's.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2013	2014
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	1.379	1.427
Algemene uitkering	11.553	11.529
Dividend en rente	765	506
Saldo van de financieringsfunctie	223	79
Overige algemene dekkingsmiddelen	110	-111
<i>Totaal</i>	14.030	13.430

Lokale heffingen

Onder lokale heffingen in het kader van algemene dekkingsmiddelen worden die heffingen verstaan waarvan de besteding niet gebonden is. Het gaat dan om de onroerendezaakbelasting, hondenbelasting en forensenbelasting.

Heffingen zoals de rioolheffing en reinigingsrechten, de baatbelasting en de afvalstoffenheffing vallen niet onder deze begripsomschrijving. De opbrengsten hiervan worden rechtstreeks verantwoord op de programma's.

In onderstaande tabel worden de geraamde opbrengsten voor 2013 weergegeven en voor 2014 inclusief de verhoging van 2,5% voor de onroerendezaakbelasting, de hondenbelasting en forensenbelasting.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2013	2014
Onroerendezaakbelasting: gebruikers	195	200
Onroerendezaakbelasting: eigenaren	1.364	1.399
Hondenbelasting	87	86
Forensenbelasting	10	10
Uitvoering wet WOZ	-140	-140
Heffing en invordering gemeentelijke belastingen	-137	-128
<i>Totaal</i>	1.379	1.427

Algemene uitkering

De gemeente ontvangt uit het gemeentefonds een algemene uitkering van het rijk. Deze uitkering bestaat uit een deel algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

In onderstaande tabel wordt de uitkering voor 2013 en 2014 weergegeven.

De uitkering voor 2014 is berekend op basis van de zogenaamde septembercirculaire 2013. Daarbij is rekening gehouden met de bekende vaste en variabele gegevens van de gemeente die de grondslag zijn voor de berekening van de algemene uitkering.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2013	2014
Algemene uitkering	11.553	11.529
<i>Totaal</i>	11.553	11.529

Dividend en rente

Jaarlijks ontvangt de gemeente van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten een dividenduitkering uit hoofde van het aandelenbezit in de bank.

De gemeente is na verkoop van de aandelen Essent aan RWE nog aandeelhouder in de volgende twee operationele vennootschappen:

- Enexis Holding N.V. 142.116 aandelen
- Attero Holding N.V. 142.116 aandelen

En de volgende SPV's (Special Purpose Vehicles): met elk 1.899 aandelen waarover geen dividend wordt ontvangen.

- Verkoop Vennootschap B.V.
- Vordering op Enexis B.V.
- CBL Vennootschap B.V.
- Claim Staat Vennootschap B.V.

In verband met de verkoop van de aandelen Essent aan RWE zal de komende jaren nog een bedrag worden ontvangen van 1,3 miljoen euro.

Tenslotte ontvangt de gemeente nog rente over effecten.

De bespaarde rente over de algemene reserve wordt ten gunste van de exploitatie gebracht. Het hiervoor berekende rentepercentage bedraagt 3% voor 2014. Het rentepercentage voor de berekening van de rente ten gunste van de reserves bedraagt 1,5%. De daling van de bespaarde rente wordt veroorzaakt door het afwaarderen van de vaste activa met maatschappelijk nut ten laste van de algemene reserve.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	Aantal/omvang	2013	2014
Dividend aandelen NV BNG	24.102	36	36
Dividend		122	124
Enexis Holding N.V.	142.116		
Attero Holding N.V.	142.116		
Verkoop Vennootschap B.V.	1.899		
Vordering op Enexis B.V.	1.899		
CBL Vennootschap B.V.	1.899		
Claim Staat Vennootschap B.V.	1.899		
Rente verstrekte lening aan Enexis		65	67
Nutsvoorzieningen (lasten)		-53	-51
Overige financiële middelen (lasten)		-5	-2
Rente effecten		1	1
Bespaarde rente		601	333
Financiering langlopend (lasten)		-2	-2
<i>Totaal</i>		765	506

Saldo van de financieringsfunctie

De gemeente heeft voor de financiering van de diverse investeringen aan langlopende leningen aangetrokken een bedrag per 1-1-2014 van 14,2 miljoen euro.

Naast de langlopende geldleningen worden ook de reserves en voorzieningen gebruikt als financieringsmiddel. Per 1-1-2014 bedraagt de omvang van de reserves en voorzieningen 11,2 miljoen euro.

De rentelasten die uit bovenstaande voortvloeien worden volledig doorberekend aan de programma's via de kapitaallasten. Hierdoor ontstaat er op begrotingsbasis een saldo op de financieringsfunctie. Daarnaast nemen we op basis van de onze huidige inschatting en ervaring van de lopende begroting een voorschot op ons voordelig financieringsresultaat van 75 duizend euro.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2013	2014
Financiering kortlopend	-2	-2
Rente voordeel op kort lopende financiering	225	81
<i>Totaal</i>	223	79

Overige algemene dekkingsmiddelen**bedragen x 1.000 euro**

Omschrijving	2013	2014
Stelposten	340	2
Saldi van kostenplaatsen	-230	-113
<i>Totaal</i>	110	-111

In 2013 was een stelpost opgenomen voor nog te behalen besparingen in het kader van het saneringsplan. Deze stelpost is vanaf 2014 verdwenen. Voor de helft is de besparing gerealiseerd door te besparen op de salariskosten en de andere helft is opgevangen binnen het totaal van de begroting.

Stelposten**bedragen x 1.000 euro**

Omschrijving	Geraamde lasten	Geraamde baten
Functiewaardering	10	0
Aanpassen diverse legestarieven (aansl. DAL)		12
Totalen	10	12

Toelichting

Functiewaardering

In 2014 is wederom een stelpost voor functiewaardering opgenomen ad 10 duizend euro. Deze is geraamd om herwaarderingen van functies en daarmee gepaard gaande hogere salariskosten te kunnen bekostigen.

Aanpassen diverse legestarieven

Als gevolg van aansluiting van de legestarieven bij de buurgemeenten zijn een aantal leges verhoogd. Op verschillende onderdelen levert dat totaal een meeropbrengst op van 12 duizend euro.

Saldi van kostenplaatsen

bedragen x 1.000 euro

Kostenplaats	Omschrijving	Geraamde lasten
Hulpkostenplaats 2	Salarissen en sociale lasten	0
Hulpkostenplaats 3	Personeelskosten	0
Hulpkostenplaats 4	Apparaatskosten	0
Hulpkostenplaats 5	Tractie	0
Hulpkostenplaats 6	Huisvesting (binnendiensten)	0
Hulpkostenplaats 7a	Automatisering	0
Hulpkostenplaats 7b	POJ en FZ	0
Hulpkostenplaats 7c	Financiën	0
Hulpkostenplaats 7d	Klant Contact Centrum	0
Kostenplaats 1	Secretaris, staf en griffier	0
Kostenplaats 4	MRO	0
Kostenplaats 5	VTH	0
Kostenplaats 6	BOR buitendienst	-8
Kostenplaats 9	Voormalig- en boventallig personeel	121
	Totaal	113

Toelichting

Kostenplaats 9 Voormalig- en boventallig personeel

Het saldo van de kostenplaats Voormalig- en boventallig personeel wordt als last gepresenteerd op saldo kostenplaatsen. Deze kosten zijn t.o.v. 2013 gedaald met 38 duizend euro aangezien er voor een aantal voormalige personeelsleden geen verplichtingen meer zijn in 2014.

Onvoorzien

Voor incidentele onvoorziene uitgaven wordt een inflatiecorrectie toegepast van 1,5% t.o.v. 2013.

De beschikbare ruimte voor nieuwe investeringen bedraagt voor 2014 133 duizend euro. Dit bedrag wordt na besluitvorming door de raad via begrotingswijziging toegerekend aan de diverse programma's. Voor een specificatie wordt verwezen naar het investeringsplan dat is opgenomen in hoofdstuk 7.

Omschrijving	2013	2014
Onvoorziene uitgaven incidenteel	27	27
Kapitaallasten investeringsplan t/m 2013	30	55
<i>t.l.v. riolen en rioolgemalen t/m 2013</i>	0	0
Kapitaallasten investeringsplan 2014	136	219
<i>t.l.v. riolen en rioolgemalen 2014</i>	-60	-60
<i>t.l.v. afvalinzameling</i>	0	-61
<i>Totaal</i>	133	180

4. Paragrafen

Paragrafen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft in artikel 9 een aantal verplichte paragrafen voor.

In de paragrafen dienen de beleidslijnen te worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting zijn verwerkt hier worden gebundeld. Hierdoor krijgt het bestuur een beter totaal inzicht.

De volgende paragrafen dienen verplicht te worden opgenomen in de begroting tenzij een bepaald onderwerp bij de organisatie niet aan de orde is:

1. lokale heffingen
2. weerstandsvermogen
3. onderhoud kapitaalgoederen
4. financiering
5. bedrijfsvoering
6. verbonden partijen
7. grondbeleid
8. rechtmatigheid

De volgende paragrafen zijn niet verplicht, maar zijn vanwege de versnippering over diverse programma's toch in een paragraaf opgenomen:

9. demografische ontwikkelingen
10. interbestuurlijk toezicht

4.1 Lokale heffingen

Beleidskader

De gemeenteraad bepaalt welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. De raad stelt hiertoe belastingverordeningen vast. De belastingen die geheven mogen worden zijn limitatief in de Gemeentewet vastgesteld.

Voor alle gemeentelijke belastingen geldt dat het te betalen bedrag niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige. Verder zijn de gemeentelijke belastingen in economische zin te onderscheiden in "echte belastingen" waarvan de opbrengst als algemeen dekkingsmiddel wordt gebruikt en "bestemmingsheffingen" waarvan de opbrengst voor een bepaald doel gebruikt dient te worden. De begrote opbrengst van een bestemmingsheffing mag de begrote lasten niet overschrijden. Voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing geldt in onze gemeente 100% kostendekkendheid. Het onderscheid in juridische zin is dat belastingen kunnen worden geheven ongeacht of de belastingplichtige van een bepaalde dienst gebruikmaakt. De bestemmingsheffingen (rechten) kunnen alleen worden geheven als de gemeente een dienst verleent aan de belastingplichtige. Voorbeelden van belastingen die in onze gemeente worden geheven zijn: de afvalstoffen- en rioolheffing en de onroerende zaak-, forensen- en hondenbelasting. Voorbeelden van rechten die worden geheven zijn: begraafrechten en leges.

Tarievenbeleid 2014

Algemeen

Wij stellen u voor om de belastingen en rechten voor het jaar 2014, met uitzondering van de tarieven voor begraafrechten en de tarieven waarvoor het zgn. principe van kostendekkendheid geldt t.w. de afvalstoffenheffing en rioolheffing, te verhogen met 2,5 %.

Met dit percentage is in het meerjarenperspectief voor de jaren 2015-2017 bij de begroting 2014 rekening gehouden. Omdat 2013 het laatste jaar was waarin we als gemeente onder de artikel 12 status vielen zijn we vanaf 2014 vrij om het OZB tarief te bepalen.

In het saneringsplan is opgenomen dat er voor het onderdeel begraafplaatsen meer evenwicht moet zijn tussen lasten en baten. Het kostendekkendheidspercentage bedraagt in de begroting 2014 slechts 25%. Gelet op de discrepantie tussen lasten en baten worden met ingang van 2012 de tarieven voor de begraafrechten met 2,5% extra verhoogd.

Voor wat betreft de afvalstoffenheffing stellen wij u voor om conform het vastgestelde afvalplan 2013 het tarief met 3% te verlagen. Het tarief voor de rioolheffing dient op basis van het vastgestelde GRP+ met € 11,90 per aansluiting te worden verhoogd.

De hogere opbrengsten ten gevolge van de tariefsverhoging zijn reeds in de primitieve begroting verwerkt.

Rioolheffing

Vanaf 2010 is de gemeente wettelijk verplicht om over te gaan tot een (verbrede) rioolheffing. Dit betekent in het kort, dat de gemeente een zorgplicht heeft met betrekking tot het afvoeren van afvalwater, hemelwater en de zorg voor het grondwater. Deze nieuwe ontwikkelingen maken het noodzakelijk dat er een rioleringsplan (GRP+) is opgesteld, waarin naast aandacht voor de zorg aan het riool ook aspecten van hemel- en grondwater extra aandacht krijgen. De begroting 2014 is gebaseerd op het vastgestelde rioleringsplan. Om de eerste jaren tot een kostendekkend geheel te komen dient een tariefstijging van € 11,90 per aansluiting toegepast te worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de bestemmingsreserve GRP.

De tarieven bedragen:

	2013	2014
Voor een perceel, gebruikt als bejaardentehuis of gezinsvervangend tehuis, per appartement	147,25	153,25
Voor percelen die enkel een directe of indirecte aansluiting op de gemeentelijke riolering hebben voor de afvoer van hemel- of grondwater en een WOZ-waarde hebben van 30 duizend euro of minder	88,35	91,95
Voor alle overige percelen, per perceel	294,55	306,45

Afvalstoffenheffing

Er zijn twee heffingen op het gebied van afval: de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten. Met de vaststelling van het afvalplan 2013 zijn de reinigingsrechten in onze gemeente afgeschaft. De afvalinzameling wordt door de gemeente Groningen verzorgd. De rechten worden geheven door onze gemeente. Iedere woning binnen de gemeente wordt aangeslagen voor afvalstoffenheffing. Het wel of niet gebruikmaken van de gemeentelijke ophaaldienst is hiervoor niet relevant.

Betreffende de afvalstoffenheffing moet uitgegaan worden van 100 % lastendeckking.

De effecten van het afvalplan 2013 zijn in de begroting 2014 verwerkt. Door een onttrekking uit de egalisereserve afvalstoffenheffing van 30 duizend euro is het tarief met 3% verlaagd.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten bedragen:

<i>Afvalstoffenheffing</i>	2013	2014
Eenpersoonshuishouden	236,35	229,25
Meerpersoonshuishouden	284,80	276,25
Tarief extra container	199,10	193,15

Onroerende-zaakbelastingen

Onder de naam 'onroerende-zaakbelastingen' (OZB) worden ter zake van binnen de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven:

- a. een gebruikersbelasting van degene die bij het beging van het kalenderjaar een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- b. een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

Jaarlijkse hertaxatie en tarieven

De tarieven voor de OZB zijn mede afhankelijk van de op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) getaxeerde waarden. Jaarlijks vindt er een algehele hertaxatie plaats. De aanslagen OZB 2014 zullen worden gebaseerd op de waarde peildatum 1 januari 2013.

Zoals hiervoor is aangegeven stellen wij u voor om de opbrengst voor 2014 met 2,5% te verhogen. De tarieven bedragen:

	2013	2014
Eigenaar woning	0,1515	0,1638
Eigenaar niet-woning	0,1951	0,1960
Gebruiker niet-woning	0,1503	0,1627

Forensenbelasting

Deze belasting wordt geheven van personen die niet binnen onze gemeente wonen maar wel een woning voor zichzelf ter beschikking houden. Nadere eisen ten aanzien van deze vorm van belasting staan vermeld in de betreffende verordening. De gedachte achter deze belasting is dat forensen, niet-inwoners van een gemeente, profiteren van allerlei activiteiten en voorzieningen van een gemeente, zonder dat de gemeente hiervoor een tegemoetkoming uit het Gemeentefonds ontvangt. Voor inwoners van een gemeente is dat anders; in de algemene uitkering wordt immers wel rekening gehouden met het aantal inwoners middels de maatstaf inwoners. De forensenbelasting is dus gebaseerd op de profijtgedachte, maar is niet bedoeld als instrument om kosten te verhalen. De opbrengst van de forensenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen van de gemeente en is dus vrij besteedbaar. De forensenbelasting wordt overigens naast de OZB geheven. Het kan dus voorkomen dat een onroerende zaak zowel in de OZB als in de forensenbelasting wordt betrokken.

Het tarief voor 2014 bedraagt, rekening houdend met een verhoging van 2,5%:

	2013	2014
Bedrag per woning	1.001,65	1.026,70

Hondenbelasting

Onder de naam "hondenbelasting" wordt een directe belasting geheven ter zake van het houden van een hond. Belastingplichtige is de houder van een hond. In artikel 3 van de verordening zijn een aantal vrijstellingen opgenomen.

De tarieven voor het jaar 2014 bedragen, rekening houdend met een verhoging van 2,5%:

	2013	2014
Voor de eerste hond	73,80	75,65
Voor een tweede hond	110,70	113,45
Voor iedere hond boven het aantal van twee	110,70	113,45
Voor een kennel (=tarief 1 ^e + tarief 2 ^e hond)	184,50	189,10

Begraafrechten

In 2012 is de begraafplaatsadministratie en de beheersverordening op orde gebracht en geactualiseerd en een plan van aanpak opgesteld om het beheer op de begraafplaatsen te verbeteren en de beheerskosten te verlagen. De uitvoering van het plan van aanpak cq. opheffen van de beheersachterstanden wordt eind 2013 opgestart en afgerond in 2014. Het doel is om hiermee op termijn hogere kostendekkendheidspercentage te realiseren door een combinatie van verlaging van beheerskosten en verhoging van tarieven. Daarnaast stellen we voor om in 2014 naast de reguliere verhoging van 2,5% het tarief met 2,5% extra te verhogen.

Brandweerrechten

Met ingang van 1 januari 2014 zijn de brandweertaken van de gemeente overgedragen aan de veiligheidsregio Groningen. Als gemeente verlenen wij dan geen brandweerdiensten meer en worden geen brandweerrechten doorberekend.

Leges

Voor een opsomming van de diensten waarvoor op grond van de legesverordening een vergoeding verwijzen wij naar de "verordening op de heffing en invoering van leges 2014" deze bevat een uitgebreide tarieventabel. Bekend zijn met name de dienstverlening voor de burgerlijke stand en de gemeentelijke basisadministratie, evenals afgifte van reisdocumenten en de verlening van vele soorten vergunningen, zoals omgevingsvergunningen. Wij stellen u voor de tarieven met 2,5% te verhogen, tenzij dit gelet op een wettelijke regeling niet mogelijk is.

Liggelden

De rechten worden geheven voor het gebruik van de gemeentelijke haven te Leermens. Overigens behoeft dit geen recreatieve vaart te zijn, voor een groot deel van de verleende rechten zal dit echter wel de praktijk zijn. Ook voor deze rechten stellen wij u voor de algemene tariefsverhoging van 2,5% toe te passen.

Marktgelden

Onder de naam marktgeld wordt een recht geheven voor:

- het innemen van een standplaats dan wel het uitstallen van koopwaar op de markt;
- het gebruik van een elektriciteitsaansluiting van de gemeente.

Voor de tariefberekening van het marktgeld wordt de frontbreedte gehanteerd en geldt de strekkende meter als maatstaf. Ook voor deze rechten stellen wij u de algemene tariefsverhoging van 2,5% toe te passen.

Overzicht lokale heffingen

Onderstaand overzicht geeft de opbrengsten weer van de ramingen in de primitieve begrotingen.

Omschrijving (bedragen x 1.000)	2013	2014
Afvalstoffen/reinigingsrechten	1.224	1.135
Rioolheffing	1.274	1.317
Onroerende-zaakbelastingen	1.559	1.599
Hondenbelasting	87	86
Forensenbelasting	10	10
Begraafrechten	84	99
Bouwleges	120	135
Leges burgerzaken	162	150
Stelpost harmonisering div tarieven (DAL)	0	12
Totaal	4.520	4.543

De belastingdruk van de zogenaamde pakketbelasting stijgt in 2014 op basis van het voorgaande met 0,8% en is als volgt berekend:

(bedragen x 1 euro)	2013	2014	
WOZ waarde*	160.955	150.634	
Tarief eigenaren	0,1515	0,1638	
Belasting			Verhoging
OZB (eigenaren woning)	243,85	246,75	2,90
Rioolheffing (eigenaren)	294,55	306,45	11,90
Afvalstoffenheffing**	284,80	276,25	-/- 8,55
Totaal	823,20	829,45	6,25

* betreft de gemiddelde waarde van een woning met peildatum 1/1-2012 en 1/1-2013.

** betreft het tarief voor een meerpersoonshuishouden.

Vergelijking lokale heffingen buurgemeenten

Om de lokale lastendruk van de Loppersum te vergelijken met die in omliggende gemeenten maken we gebruik van de COELO atlas 2013. In onderstaand overzicht zijn de woonlasten (2013) gepresenteerd uitgaande van een woning met gemiddelde waarde volgens de waarderingkamer en van een meerpersoonshuishouden.

In de tarieven nota 2014 worden de definitieve tarieven vastgesteld.

Aangezien de tarieven 2014 van de buurgemeenten nog niet bekend zijn vergelijken we de tarieven van 2013.

Woonlasten per meerpersoons huishouden	Loppersum 2013	Appingedam 2013	Delfzijl 2013
tarief OZB woningen	0,1515	0,2108	0,1703
Tarief OZB niet-woningen	0,3454	0,5554	0,6609
Gem. woningwaarde	161.000	149.000	139.000
OZB woning (gem waarde)	244	314	236
Rioolheffing	295	185	239
Afvalstoffenheffing	285	263	292
Totaal	824	762	767

Kwijtscheldingsbeleid

Conform artikel 10 van het BBV wordt ook een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid in de paragraaf lokale heffingen opgenomen.

In de raadsvergadering van 26 november 2012 heeft de raad de "Kwijtscheldingsverordening gemeentelijke belastingen 2013" vastgesteld.

Ingaande 2013 is het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid hierdoor verruimd. De verruiming is van toepassing op ondernemers die op bijstandsniveau leven, ouders met een laag inkomen die gebruik maken van kinderopvang en op ouderen die alleen AOW hebben.

De hoofdpunten van het kwijtscheldingsbeleid in Loppersum zijn:

- Men komt alleen voor kwijtschelding in aanmerking indien men niet anders dan met buitengewoon bezwaar in staat is (ook niet met een betalingsregeling) de opgelegde aanslag te betalen.
- Iemand die vermogen heeft komt niet in aanmerking voor kwijtschelding.
- Kwijtschelding wordt niet verleend in het geval de belastingschuldige in staat van faillissement verkeert.
- De inkomensnorm is 100% van de bijstandsnorm en er kan kwijtschelding worden verleend voor: afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerende-zaakbelastingen.

De uitvoering van de gemeentelijke belastingen en kwijtschelding is vanaf 2012, net als in de gemeenten Appingedam en Delfzijl, overgedragen aan de gemeente Groningen. In de verordening is eveneens aangegeven dat een verzoek om kwijtschelding uitsluitend in behandeling wordt genomen indien het verzoek schriftelijk binnen drie maanden na dagtekening van de aanslag is ingediend.

Een uitgebreide toelichting van het kwijtscheldingsbeleid wordt jaarlijks middels de bijsluiters bij de aanvraag om kwijtschelding meegezonden.

4.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is gedefinieerd als “het vermogen van gemeente Loppersum om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde zijn taken te kunnen voortzetten”. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit (dat zijn de middelen waarover de gemeente beschikt en kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de risico's welke zijn geëlimineerd, gereduceerd of overgedragen.

Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenraming. Door aandacht te besteden aan het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. Het beleid van de gemeente ten aanzien van het weerstandsvermogen is vastgelegd in de door de raad op 14 december 2009 vastgestelde rapportage Weerstandvermogen en Risicomanagement. Deze rapportage wordt eind 2013 geactualiseerd.

Weerstandscapaciteit

Zoals uit de definitie van weerstandsvermogen blijkt, bestaat weerstandscapaciteit uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te kunnen dekken. Bij weerstandscapaciteit kan onderscheid gemaakt worden tussen incidentele en structurele capaciteit. Met de incidentele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld om eenmalige tegenvallers op te vangen, bijvoorbeeld de algemene reserve. Bij structurele weerstandscapaciteit gaat het om middelen die beschikbaar zijn om structurele tegenvallers op te kunnen vangen, bijvoorbeeld de post onvoorzien-structureel.

De weerstandscapaciteit wordt berekend uit: onvoorzien, de reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves. De onderstaande tabel laat de berekening zien van de weerstandscapaciteit (x 1.000).

Weerstandscapaciteit exploitatie

Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0
Onvoorzien structureel	0
Onvoorzien incidenteel	27
Totaal exploitatie	<hr/> 27

Weerstandscapaciteit vermogen

Vrij aanwendbare deel reserves (algemene reserve)	4.530
Stille reserves	Pm
Totaal vermogen	<hr/>

Totaal weerstandscapaciteit 4.557

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

Het normtarief-OZB voor toelating tot artikel 12 Fvw bedraagt voor 2014 0,1651% van de WOZ-waarde. Het gemiddeld tarief voor onze gemeente bedraagt op basis van de WOZ capaciteit na herwaardering en inclusief 2,5% tariefsverhoging 0,1692% van de WOZ-waarde, terwijl de opbrengsten voor riolering en reiniging voor 2014 lastendekkend zijn geraamd.

De onbenutte belastingcapaciteit op basis van het redelijk peil van het zogenoemde belastingpakket bedraagt voor 2014 dus nihil.

Onvoorzienne uitgaven

Voor onvoorzienne incidentele uitgaven is 27 duizend euro geraamd.

Reserves

De omvang van de algemene reserve bedraagt per 1-1-2014 4 miljoen 530 duizend euro. In 2013 is de nota reserves en voorzieningen geactualiseerd. Ten opzichte van 2013 is de stand van de algemene reserve met ruim 3 miljoen euro toegenomen. De opbrengst uit de aandelen Essent van 8 miljoen euro is voor een groot deel (4,8 miljoen euro) ingezet om kapitaalgoederen met maatschappelijk nut af te schrijven om zo financiële ruimte te creëren in de begroting. De rest is

toegevoegd aan de Algemene Reserve. Dit is conform het besluit bij de kadernota 2014. De rente van de algemene reserve wordt toegevoegd aan de exploitatie en gebruikt voor structurele uitgaven. Dit betekent dat aanwending van de algemene reserve direct gevolgen heeft voor de exploitatie.

Naast de algemene reserve zijn in de staat van reserves nog 15 bestemmingsreserves opgenomen voor diverse zaken. De omvang van deze reserves bedraagt per 1-1-2014 6 miljoen 758 duizend euro. De rente wordt grotendeels toegevoegd aan de reserves waardoor onttrekkingen geen invloed hebben op de exploitatie. Kenmerk van een bestemmingsreserve is dat er nog een zekere mate van vrijheid is met betrekking tot de definitieve aanwending. Voor de ene reserve geldt dit meer dan voor de andere reserve. Dit betekent dat een deel van het bedrag ingezet zou kunnen worden om plotselinge tegenvallers op te vangen. Er is nog een stukje keuzevrijheid. Bij de berekening van het totale weerstandsvermogen is hier voorshands geen rekening mee gehouden.

Van een stille reserve is sprake indien de gemeente bezittingen heeft die niet op papier staan omdat er geen boekwaarde meer is en deze bezittingen toch een bepaalde waarde hebben. Dit geldt ook voor bezittingen die nog wel een boekwaarde hebben maar waarvan de werkelijke waarde hoger ligt. Voorbeelden van stille reserves zijn: landerijen, gebouwen en aandelen. Ook vermogen bij gemeenschappelijke regelingen kan onder het begrip stille reserve vallen. Tenslotte kan een overschot op de bouwgrondexploitatie ook worden gezien als een "stille" reserve.

Bij de bepaling van de weerstandscapaciteit is het van belang in hoeverre de gemeente deze stille reserves binnen een korte tijd liquide kan maken. In veel gevallen zal dit niet lukken. Gebouwen en terreinen zijn in gebruik. Aandelen zijn niet direct verhandelbaar en het opvragen van vermogen van een gemeenschappelijke regeling zal op veel weerstand stuiten bij de overige deelnemers. Een winst op een bestemmingsplan mag pas worden genomen zodra de winst is gerealiseerd.

Risico's

Inleiding

Risico's kunnen in vele verscheidene vormen voorkomen, zowel de mate waarin het voorkomt als de soort risico. Voor het omgaan met risico's bestaan vier soorten opties:

- Elimineren, bij deze optie zal het risico nooit meer voor kunnen komen.
- Reduceren, de kans van optreden zal bij deze vorm van omgang verminderd zijn, maar zal nog altijd kunnen voorkomen.
- Overdragen, bij deze vorm blijft het risico voor 100% bestaan, de gevolgen worden echter door een derde partij volledig of gedeeltelijk gedragen.
- Accepteren, deze laatste vorm van omgaan staat ook wel bekend als het doe-niets-alternatief, de kans van optreden blijft van 100% bestaan en zal geheel door de gemeente worden gedragen.

De vier omgangsopties van risico en de kans van optreden

Bovenstaande opties zijn de hoofdvormen van omgang met risico's, in praktijk zijn er tussenvormen denkbaar. Veel beleid van de gemeente Loppersum is op basis van dit model tot stand gekomen. Het beleid is prudent van karakter en daarom vallen, wanneer er geen sprake kan zijn van eliminatie, het reduceren en overdragen (verzekeren) tot de meest gekozen vorm van omgang.

Kapitaalgoederen

Het financiële risico dat samenhangt met het bezit van kapitaalgoederen spitst zich toe op de vraag of de gemeente in staat is binnen de beschikbare middelen de kapitaalgoederen te onderhouden zonder dat zich achterstalligheid en kapitaalvernietiging voordoet. Inmiddels zijn met de verkregen middelen van het ministerie de acute achterstanden weggewerkt. De huidige, structurele begrotingsbudgetten zijn waarschijnlijk voldoende om het jaarlijks benodigde onderhoud uit te voeren. We hebben echter in het algemeen een korting van 25% op de budgetten toegepast ten opzichte van de bedragen die uit de beheerplannen komen. Dit in verband met efficiencywinsten die we denken te behalen door slim combineren van werk en door inkoopvoordelen. De korting van 25% is echter wel een risico van 75 duizend op het totaal van de beheerplannen. Verder loopt er een traject om de achterstanden en de omvormingsopgave bij de begraafplaatsen en in het groen op te pakken. Het risico dat er onvoldoende budget is, wordt op 200 duizend euro geschat. Het totale geschatte risico komt daarmee op 275 duizend euro.

Grondexploitaties

Het belangrijkste financiële risico rond grondexploitaties is dat eerst geïnvesteerd moet worden in het bouw- en woonrijp maken van gronden, voordat verkoop van kavels aan particulieren en bedrijven kan plaatsvinden. Het risico zit vooral hierin dat investeringen niet of pas later (wat rentelasten meebrengt) terugverdiend worden door grondverkoop. Dit risico neemt toe in tijden van economische recessie, waar momenteel sprake van is. De gemeente Loppersum is bovendien gelegen in een economisch stagnerende regio en heeft daarbij te maken met een daling van de bevolkingsaantallen. Het toch investeren in de woon- en leef omgeving, wat door de gemeente wordt gezien als een maatregel tegen de daling van de bevolking, kan een strijdigheid met deze stagnatie opleveren. Totaal geschat risico: 182 duizend euro.

Verbonden partijen

De gemeente is deelnemer aan een twaalfal gemeenschappelijke regelingen en enkel andere verbonden partijen zoals stichtingen. Het op afstand zetten van taken in gemeenschappelijke regelingen is een bewuste strategie van de gemeente. Deze strategie brengt wel het risico met zich mee dat de gemeente grip verliest op de inhoudelijke en beheersmatige aspecten (waaronder de kosten) van de betreffende beleidsterreinen, omdat deze nu eenmaal buiten de directe invloedssfeer van de gemeente vallen. Een ander financieel effect van de deelname aan gemeenschappelijke regelingen is dat de afbouw van overheadkosten geen gelijke tred houdt met de afbouw van de in eigen beheer uitgevoerde taken. Het totale geschatte risico is 835 duizend euro.

Financieel beleid en beheer

De activiteiten omtrent het financieel beleid en beheer van de gemeente brengen specifieke risico's met zich mee. Hieronder zijn de belangrijkste risicogebieden weergegeven:

- Invloed van het rijk

Middels de omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en decentralisatiemaatregelen beïnvloedt het rijk voortdurend de financiële positie van gemeenten. Gemeenten kunnen op grond van informatie uit circulaire hierop anticiperen in hun beleid en in de begroting. De gemeente maakt voor de begroting bijvoorbeeld gebruik van de septembercirculaire van het gemeentefonds. De primitieve begroting is voor de gemeente jaarlijks het uitgangspunt. Afwegingen in termen van (financieel) beleid en budgetten worden hierin gemaakt. Indien het rijk na vaststelling van de primitieve begroting door de gemeente met afwijkende of nieuwe informatie komt, bestaat het risico dat de gemeente hiervoor binnen de begroting geen ruimte beschikbaar heeft. De gemeente zal dan een beroep op de reserves moeten doen.

- Verstrekte en gewaarborgde, gegarandeerde en opgenomen geldleningen

Ten aanzien van het brede spectrum van de geldleningen loopt de gemeente diverse risico's. Met het verstrekken van geldleningen loopt de gemeente het risico dat de lening niet wordt terugbetaald. Afhankelijk van de overeenkomst kan de gemeente dan aanspraak maken op eventueel onderpand.

- Debiteuren

Het risico van het niet innen van openstaande vorderingen neemt toe naarmate de vorderingen ouder zijn.

Omdat veel risico's op dit moment nagenoeg nihil zijn of reeds zijn voorzien (bijvoorbeeld middels een voorziening dubieuze debiteuren) is het totale geschatte risico nul euro.

Projecten en nieuw beleid

Projecten kenmerken zich door een niet-routinematig karakter en een bepaalde mate van onzekerheid ten aanzien van het eindresultaat. Risico's zijn om deze reden min of meer inherent aan projecten. Projectmatig werken, waarbij wordt gestuurd op geld, projectorganisatie, kwaliteit van het eindresultaat, informatievoorziening en planning, draagt bij aan het beheersen van de risico's. Een gedegen risicoanalyse en het treffen van passende beheersmaatregelen vormt dan ook een belangrijk onderdeel van projectmanagement. In de ramingen van de gemeentelijke projecten is altijd rekening gehouden met een stuk onvoorzien. De grootste risico's spelen zich af bij de samenwerkingsprojecten. Omdat de samenwerkingsprojecten op dit moment een pas op de plaats maken, zijn er ook geen risico's. De risico's gaan weer meetellen als er projecten gaan lopen ten behoeve van een herindeling.

Bodemsanering

Vanaf 2013 hebben we geen raming meer opgenomen voor bodemsaneringen. Elke individuele sanering zal dus bekostigd moeten worden vanuit de Algemene Reserve. In 2012 is een saneringsopgave bij Zeerijp concreter geworden. Er loopt op dit moment een bestuurlijk traject. Verder worden ramingen concreet gemaakt. Het geschatte risico is 90 duizend euro.

Door van alle risico's de financiële impact op te tellen, wordt het totale financiële risico duidelijk. In het ergste geval kost het voordoen van de risico's de gemeente Loppersum in enig jaar 1 miljoen 382 duizend euro.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de verhouding weer tussen enerzijds de financiële risico's van de gemeente en anderzijds de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's te kunnen opvangen. Tussen deze bedragen zit in het geval van Loppersum een verschil van 1 miljoen 382 duizend euro minus 4 miljoen 557 duizend euro = 3 miljoen 175 duizend euro positief.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De openbare ruimte in Nederland bestaat uit een aantal kapitaalgoederen, die als volgt gerubriceerd kunnen worden:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken);
- voorzieningen (groen, verlichting, sportfaciliteiten);
- gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Gezien de duurzaamheid van de kapitaalgoederen is dat een taak die continu budgettaire middelen vraagt.

De gemeente Loppersum is qua oppervlakte uitgestrekt (ruim 11.000 ha.) en een groot deel hiervan is bij de gemeente als openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden plaats zoals wonen, recreëren en werken. Voor deze activiteiten zijn veel kapitaalgoederen nodig: wegen, rioleringen, havens, water, openbare verlichting, openbaar groen, objecten en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten.

In de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen" bij de begroting wordt aangegeven welk onderhoudsniveau per soort kapitaalgoed wordt nagestreefd en welke werkzaamheden gepland zijn. In het jaarverslag geven we vervolgens aan welk onderhoudsniveau is behaald en welke werkzaamheden zijn uitgevoerd.

Waarom is het interessant voor de raad?

Met aanleg en reconstructie/vervanging en het in stand houden van kapitaalgoederen is veel geld gemoeid. Veel klachten van burgers hebben betrekking op het onderhoud van kapitaalgoederen, omdat dit erg raakt aan de woonomgeving. Los zittende stoeptegels, gaten in de weg, achterstallig groenonderhoud, slordige begraafplaatsen, slecht onderhouden gemeentelijke gebouwen en recreatieve voorzieningen e.d. zijn zaken waarop de gemeente wordt aangesproken. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen krijgt de raad de mogelijkheid om kaders te stellen voor het onderhoud. Dit ligt in het verlengde van de bepalingen die staan opgenomen in de Financiële verordening gemeente Loppersum. In deze verordening is in artikel 18 bepaald dat het college voor de diverse kapitaalgoederen beleidsnota's aanbiedt aan de raad ter vaststelling. Het kaderstellend beleid in deze nota's (onderhoudsniveau, vervanging, nieuwe aanleg, beschikbare budgetten etc.) wordt vastgesteld door de raad en is de basis c.q. bandbreedte voor het college in de uitvoering van het beleid.

Wegenbeheer

Op basis van het in 2009 vastgestelde beheerplan en het in september 2010 vastgestelde beleidsplan wegen is vanaf 2011 verder gegaan met de reconstructie en herinrichting van wegen. Hiermee zijn de kaders bepaald waarbinnen de kwaliteit en inrichting van de wegen moeten voldoen. Afgesproken is dat de wegen minimaal aan de kwaliteitseis basis moeten voldoen waarbij de inrichting moet passen bij het karakter van de weg. Om die reden wordt bij de herinrichting van wegen in de (historische) dorpskernen de voorkeur gegeven aan nieuwe gebakken klinkers.

Vanaf 2013 vindt 2-jaarlijks een inspectie plaats waarbij nagegaan wordt in hoeverre de uit te voeren werkzaamheden aan het beschikbaar gestelde budget moeten worden aangepast. De wegen worden visueel geschouwd en krijgen een kwaliteitscijfer. Verder wordt op basis van de inspectie een planning voor de komende jaren gemaakt.

In 2014 vinden herinrichtingen plaats in Middelstum, Westeremden en Stedum. Verder vinden in ieder geval aan het Jaagpad bij Fraamklap, de Poortweg te Eenum en de Rondweg te Leermens grootschalige reconstructies plaats.

In 2014 wordt onderzocht waar areaalvermindering mogelijk is.

Bruggen, havens, kades en beschoeiingen

Er vindt jaarlijks een inspectie van de staat van het onderhoud plaats. De inspectie van 2013 heeft uitgewezen dat met name bij de houten constructies het onderhoudsniveau laag blijft. Het doel is een onderhoudsniveau basis. In 2014 wordt beoordeeld welke maatregelen nodig zijn om op basis te komen. In 2014 staan nog grootschalige vervangingen op de planning aan de Keesrieftil en de betonbrug Wirdum.

Openbare verlichting

Het gewenste onderhoudsniveau is basis. Verder is in het beleidsplan opgenomen dat zoveel mogelijk duurzame verlichting wordt toegepast. In 2013 wordt gestart met grootschalige vervanging van oude masten en armaturen. Dit project loopt door in 2014. Binnen de herinrichtingen vindt de uitvoering integraal plaats.

Rioleringen

Beleid

Het Afvalwaterplan 2013-2017 is begin 2013 vastgesteld. Doelstelling is om overal een basiskwaliteit riolering te hebben. Op dit moment is dat nog niet het geval. Dit is één van de voornaamste redenen van de grootschalige herinrichtingen. Binnen de vervangingen die op basis van de inspectie van de kwaliteit moeten plaatsvinden, wordt ook meteen de verplichting in het kader van de stedelijke wateropgave meegenomen.

Beheer

Het rioolbeheer wordt uitgevoerd door het Waterschap. Een ander deel is via een contract bij een marktpartij weggezet.

Water

De gemeente Loppersum heeft waterpartijen die onder het begrip "Water" vallen in het kader van de begrotingsvoorschriften. Het beheerplan Waterbodems en een baggerplan is in 2011 vastgesteld. De uitvoering is afhankelijk van de noodzaak van het creëren van meer waterberging in relatie tot afkoppelen van hemelwater. In 2013 zijn alle gemeentelijke watergangen binnen de bebouwde kom gebaggerd. In 2014 wordt onderzocht of en hoe we met de beperkt beschikbare middelen een nieuwe achterstand kunnen voorkomen.

Openbaar groen

In 2009 is het kwaliteitsplan Openbaar Groen vastgesteld. Het kwaliteitsplan is de visie en het beleidskader voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen in Loppersum. De kwaliteit van het openbaar groen is hiermee voor zowel de technische staat als de verzorgingsgraad vastgelegd met het daarbij behorende budget. Het onderhoudsniveau voor het openbaar groen (zowel verzorging als technisch) is gemiddeld basis (tussen 5,5 en 7), waarbij voor de dorpscentra en het groen rondom het gemeentehuis een hogere verzorgingsgraad (7+) wordt verlangd en voor het buitengebied en bedrijventerreinen basis (5 - 6).

Om de afgesproken kwaliteit te kunnen realiseren is het verzorgend onderhoud uitbesteed aan SW Fivelingo. Voor de aanpak van de achterstanden in het groen en op de begraafplaatsen is in 2013 een plan van aanpak opgesteld dat in 2014 wordt uitgevoerd. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden om de beheerkosten te verlagen en de kwaliteit te verhogen door bewoners te betrekken bij het groenonderhoud. Hiervoor is ondermeer de notitie Adoptie Openbaar groen opgesteld.

Recreatieve paden

De gemeente Loppersum heeft in totaal ± 36 kilometer aan recreatiepaden. Voor de paden maar ook voor de overige recreatieve elementen zoals banken en picknick sets geldt een basis onderhoudsniveau (5,5 - 7). De paden worden jaarlijks geïnspecteerd en op basis van deze inspecties onderhouden.

Begraafplaatsen

Het onderhoud van het groen en paden op de begraafplaatsen is meegenomen in de meerjarenplannen en uitwerkingsplannen en meerjarige integrale prestatiebestekken openbaar groen. In het kwaliteitsplan Openbaar Groen is voor de begraafplaatsen een hoog onderhoudsniveau (7+) vastgesteld. Om een reductie van de totale kosten op het begraafplaatsenbeheer te behalen is in 2013 een plan van aanpak opgesteld om (technische) beheerachterstanden weg te werken. Het plan wordt in 2014 uitgevoerd.

Gemeentelijke (sport)gebouwen:

De gebouwen die in beheer zijn van de gemeente worden vanaf 2012 jaarlijks geïnspecteerd en planmatig onderhouden op het niveau basis. In 2014 wordt onderzocht in hoeverre gebouwen afgestoten kunnen worden.

Sportvelden

Het beheer van de velden die onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, wordt planmatig opgepakt.

Speelvoorzieningen

De speelvoorzieningen worden jaarlijks geïnspecteerd. Hierbij worden urgentie 1, 2 en 3 gebreken aangegeven. Elk jaar worden alle urgentie 1 gebreken aangepakt.

De notitie Speelbeleid is in 2011 na overleg met de speeltuinverenigingen vastgesteld. Dit is het kader waarbinnen het speelbeleid wordt vormgegeven.

Doelstellingen van het treasurybeleid

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer geworden geld- en kapitaalmarkt. Er zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie budgettaire gevolgen verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Het treasurystatuut ligt ten grondslag aan de treasuryfunctie. In de raadsvergadering van 25 maart 2013 heeft de raad het treasurystatuut 2013 vastgesteld. Ten aanzien van het statuut gelden de volgende doelstellingen:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
- Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, en liquiditeitsrisico's.
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido, Ruddo en Ufdo, respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Wijzigingen in het treasurymodel van lokale overheden.

Het kabinet heeft besloten (Wijziging van de Wet financiering decentrale overheden FIDO) dat gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen in 2013 gaan deelnemen aan schatkistbankieren. De Tweede kamer heeft het wetsvoorstel op 4 juli 2013 aanvaard. Pas nadat ook de Eerste Kamer zich heeft uitgesproken over het wetsvoorstel, wordt schatkistbankieren voor decentrale overheden wettelijk verplicht. Vooruitlopend op dit besluit van de Eerste Kamer is er inmiddels voor de gemeente Loppersum actie ondernomen om schatkistbankieren bij invoering mogelijk te maken.

Binnen het ministerie van Financiën wordt schatkistbankieren uitgevoerd door het Agentschap. Voor decentrale overheden betekent schatkistbankieren, dat zij al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën en niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. Vanzelfsprekend blijven decentrale overheden volledig vrij in de besteding van hun middelen zonder dat het Agentschap daar enige vorm van toezicht op uitoefent of kan uitoefenen. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteiten aan. Voor het betalingsverkeer blijven decentrale overheden aangewezen op het bankwezen.

De reden voor schatkistbankieren is, dat dit bijdraagt aan een lager EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Iedere euro, die de decentrale overheden aanhouden in de schatkist, vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Dat het Rijk (het Agentschap) minder hoeft te financieren op de markt vertaalt zich direct in een lager staatsschuld. Een ander belangrijk gevolg van deelname aan schatkistbankieren is een vermindering van de beleggingsrisico's waaraan decentrale overheden worden blootgesteld.

In het najaar van 2013 komt de VNG met een nieuw model financiële verordening. Wijzigingen in de wet Fido (m.b.t. schatkistbankieren) en de Wet markt en overheid zorgen voor de belangrijkste wijzigingen in het nieuwe model. De financiële verordening zal eind 2013 hierop worden aangepast en aan de raad worden aangeboden.

Renterisico

Renterisico's kunnen vanuit Wet fido-optiek worden gezien op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Indien hierbij de kasgeldlimiet bij herhaling wordt overschreden dient er geconsolideerd te worden ofwel moet een deel van de kortlopende middelen worden omgezet in een langlopende financiering.

Voor 2014 kan de kasgeldlimiet als volgt worden bepaald:

	Bedragen x 1.000 euro
Begrotingstotaal	25.199
Percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	2.142

Het financieringstekort voor 2014 is berekend op 4,1 miljoen euro. Ervaring leert dat gedurende het jaar van realisatie, aan de gestelde limiet wordt voldaan. De inkomsten en uitgaven van de gemeente zijn redelijk over het jaar verspreid, waarbij geen grote fluctuaties naar voren komen. Zodra de kasgeldlimiet structureel (gedurende meer dan twee kwartalen) wordt overschreden moet worden overgegaan tot het aantrekken van een vaste geldlening.

Echter, gezien het relatief grote renteverskil tussen korte en lange rente zal de bij het uit te voeren gemeentelijke saldobehoor worden getracht om de kasgeldlimiet optimaal te benutten. Voor het liquiditeitsbehoer heeft de gemeente lopende rekeningen bij de BNG, zijnde huisbankier van de gemeente en de Rabobank. Het betalingsverkeer wordt elektronisch uitgevoerd via de BNG.

Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm geformuleerd. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar te voorkomen, één en ander ter bescherming van de gemeentelijke financiële positie. Met deze norm bevordert de Wet fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen.

Begin 2009 is een geactualiseerde Wet fido in werking getreden. Hiermee is een nieuwe berekeningsmethodiek voor de renterisiconorm van kracht geworden. De nieuwe norm is voortaan, evenals de kasgeldlimiet, gekoppeld aan het begrotingstotaal. Deze wijziging komt voort uit het feit dat bij de evaluatie van de oude Wet fido is geoordeeld dat een berekening van de norm op basis van het saldo van de vaste schuld per begin van het jaar te weinig zicht gaf op het budgettaire risico dat de gemeente op het vlak van renterisico loopt.

Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Berekening renterisiconorm	Bedragen x € 1.000			
	2014	2015	2016	2017
Renterisico's				
Renteherzieningen				
Aflossingen	924	924	924	924
Renterisico	924	924	924	924
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal 2014 -2017	25.199	21.909	21.496	21.467
Percentage cf, regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm 2014 – 2017	5.040	4.382	4.299	4.293
Toetsing renterisico aan norm				
Renterisico	924	924	924	924
Renterisiconorm	5.040	4.382	4.299	4.293
Onderschrijding	4.116	3.458	3.375	3.369

Uit deze opstelling blijkt dat de gemeente Loppersum binnen de grenzen van de renterisiconorm opereert.

Rentevisie

De gemeente heeft de laatste jaren van de rentedalingen kunnen profiteren door goedkoop het financieringstekort te financieren met kortgeld en langlopende dure geldleningen om te zetten in goedkopere langlopende geldleningen. Door verkoop van de aandelen Essent was er enige jaren

sprake van een financieringsoverschot. Omdat deze gelden zijn ingezet voor de financiering van de grote investeringen in kapitaalgoederen, in met name wegen en GRP, is thans weer sprake van een financieringstekort. Deze bedraagt op begrotingsbasis per 1 januari 2014 afgerond 4,1 mln euro.

Debiteurenrisico's

Ten aanzien van de post debiteuren kan debiteurenrisico gedefinieerd worden als de kans op het te laat of niet ontvangen van gelden van debiteuren. Door de aard van de gemeentelijke activiteiten loopt de gemeente een gering debiteurenrisico. Voornamelijk zijn hogere overheden de belangrijkste debiteuren, in het verleden zijn weinig betalingsproblemen geconstateerd.

Koers- en valutarisico's

Deze risico's hebben betrekking op de kans dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen op de valutamarkt. De gemeente loopt geen risico's als het gaat om koers- en valutarisico's omdat geen gelden zijn uitgezet.

Overzicht verloop financiering

In onderstaand overzicht (Model E van de Begroting 2014) wordt inzichtelijk gemaakt welke geldleningen de gemeente heeft aangetrokken en begrotingstechnisch op basis van de overschrijding van de kasgeldlimiet 2014 en het jaarlijks investeringsplan de komende jaren zal moeten aantrekken. Hierbij wordt uitgegaan van de vaste geldlening met een looptijd van 25 jaar. De aflossingsbedragen zijn vermeld in bovenstaande tabel berekening risiconorm.

Bedragen x € 1.000

Leningnummer	Jaar aflossing	Rentepercentage	Restantbedrag per 1-1-2014	Aflossingen 2014
40.0090697	2024	5,7750%	1.198	109
40.0093171	2026	5,5200%	1.180	91
40.0098499	2018	4,5300%	1.000	200
40.0099620	2031	4,4100%	5.472	304
40.0103141	2032	4,7000%	2.280	120
40.0180139	2038	3,1200%	2.180	100

Bovenstaande leningen zijn afgesloten bij de BNG. Alle bovenstaande leningen hebben restricties met betrekking tot het vervroegd aflossen.

De bedrijfsvoering van een gemeentelijke organisatie is gericht op het behalen van de door het bestuur gestelde doelen op een zo efficiënt mogelijke wijze. Voor onze ambtelijke organisatie geldt dat wij streven naar een efficiënte en effectieve klant- en service gerichte organisatie, die alert en flexibel inspeelt op politiek, bestuurlijk, maatschappelijke, organisatorische en personele vraagstukken en ontwikkelingen. De ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Vorig jaar schreven wij nog dat het jaar 2013 bepalend zou worden op welke wijze de gemeentelijke organisatie voor de toekomst zou worden ingericht en dat het bestuurlijk besluitvormingstraject zou worden afgerond met betrekking tot de samenwerking in DAL- verband. De gemeentelijke agenda ziet er nu heel anders uit. De invoering van het SSC DAL die was voorzien per 1 januari 2014 gaat niet door. Daarvoor in de plaats komt het traject van de bestuurlijke organisatie in de provincie Groningen. Eind februari 2013 is het rapport "Grenzeloos Gunnen" van de visitatiecommissie verschenen. In dit rapport wordt door de visitatiecommissie geadviseerd om Loppersum samen te voegen met de gemeenten Delfzijl en Appingedam. Aan deze nieuw te vormen gemeente worden delen van de gemeenten Eemsmond, Oldambt en Slochteren toegevoegd. Het provinciaal bestuur wil eind 2013 het besluitvormingstraject met betrekking tot de bestuurlijke organisatie van de provincie Groningen afronden. Of deze ambitieuze planning haalbaar is moet worden afgewacht. Los daarvan is wel duidelijk dat de gemeente Loppersum als zelfstandige gemeente wordt opgeheven. De beoogde invoeringsdatum van de bestuurlijke organisatie van de provincie Groningen is bepaald op uiterlijk 1 januari 2018.

Wat willen wij de komende jaren tot de herindeling nog bereiken?

Voor de gemeentelijke organisatie

- managen, leidinggeven en samenwerken op een wijze die zich richt op resultaatgerichtheid, motivatie van medewerkers en ambtelijk- bestuurlijke samenwerking;
- een daadkrachtige en slagvaardige organisatie waarbij o.a. de uitvoering van gemandateerde taken door de organisatie soepel verloopt;
- een blijvend goede vertaling van bestuurlijke wensen naar de ambtelijke organisatie;
- een transparante en integere organisatie die verantwoordelijkheid draagt voor de te leveren diensten en producten;
- het verder vorm geven aan het kernbegrip regievoering;
- het voortzetten van het professionaliseringstraject t.b.v. de beleidsmedewerkers;
- het invoeren van de Strategische Personeels Planning (SPP);
- maatregelen initiëren om te komen tot een verdere verbetering van de bedrijfsvoering;
- het verder optimaliseren van het zaakgericht en digitaal werken en het begeleiden van de hiermee gepaard gaande cultuurverandering;
- het verder professionaliseren van de inkoopfunctie;
- het omvormen van het arbo- en verzuimbeleid naar gezondheidsmanagement waarbij alles is gericht op gezond en duurzaam werken;
- onderzoek doen naar de effecten van Het Nieuwe Werken (HNW) voor de eigen organisatie;
- het ontwikkelen van een gedragscode met betrekking tot o.a. de social media;
- het organiseren van een medewerkers tevredenheids onderzoek (MTO).

Voor de gemeentelijke organisatie en de nieuw te vormen gemeente (Eemsdelta)

- het verder uitvoeren van de samenwerking zoals opgenomen in het Bestuursakkoord Eemsdelta;
- de reeds bestaande overleggen met de diverse samenwerkingspartners continueren;
- het opstarten van overleggen etc. met de tot de nieuwe gemeente behorende gemeenten;
- Voorbereidingen treffen en het organisatorisch inrichten van de nieuw te vormen gemeente;

Waarom willen wij dat bereiken?

Het management wil staan voor een efficiënte en slagvaardige naar buiten toe gerichte open, transparante en integere organisatie. Zowel bestuur als burger en bedrijf worden hierbij als klant gezien, welke op een juiste wijze bediend moet worden. Het bestuur moet ruimte en instrumenten krijgen om te besturen. Het management kan bij het ontwikkelen van strategische beleidsvisies behulpzaam zijn. De uitvoering van besluiten dient zo efficiënt mogelijk plaats te vinden.

Regievoering en samenwerking zijn beleidsonderwerpen die reeds in het kader van het organisatierapport "Loppersum Vooruit" zijn vastgesteld en nu in het kader van de gemeentelijke herindeling verder worden gecontinueerd. Verder willen wij het zaakgericht en digitaal werken verder optimaliseren en de hiermee gepaard gaande cultuurverandering begeleiden. Belangrijk is de uitkomst van de discussie m.b.t. de herindeling. Hoe ziet de nieuw te vormen gemeente eruit en met welke gemeenten gaat Loppersum een nieuwe gemeente vormen. De organisatie van Loppersum zal zich de komende jaren bezig houden met het organisatorisch inrichten van de nieuw te vormen gemeente.

Waarmee en hoe gaan wij het bereiken?

Blijvend investeren in de ontwikkeling van het management en medewerkers draagt bij aan enerzijds professionalisering en leidt anderzijds tot een hechte bestuurlijk/ ambtelijke samenwerking. Om de samenwerking te bevorderen is er periodiek overleg tussen ambtelijke leiding en portefeuillehouders en tussen college en Managementteam. Om de regievoering verder vorm te geven draagt de organisatie zorg voor de totstandkoming en monitoring van de afgesproken resultaten. De leden van het Managementteam spelen een belangrijke rol (ieder op het eigen beleidsterrein) bij het vormen van de nieuwe gemeente. Hierbij wordt kritisch gekeken naar de gevolgen die dit heeft voor de eigen Lopster organisatie c.q. medewerkers.

Verder zal het zaakgericht en digitaal werken een continu aandachtspunt zijn voor de leden van het MT en zal de inkoopfunctie verder worden geprofessionaliseerd.

Waaraan kunnen we zien of we het bereiken?

Meer ambtelijk / bestuurlijke afstemming over strategische beleidsontwikkeling. Kortere heldere werklijnen waarbij verantwoordelijkheden laag in de organisatie zijn gelegd. Bezien hoeveel taken in het kader van regievoering zijn belegd bij derden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het structureel inbouwen van evaluatiemomenten. De verdere invoering van het zaakgericht en digitaal werken.

Stand van zaken en voorgenomen beleidsontwikkelingen

Organisatieontwikkeling

De gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum (DAL) hebben de afgelopen jaren intensief gewerkt aan het vormgeven van het SSC DAL. Medio december 2012 is het rapport Business case Samenwerkingsorganisatie DAL aan het bestuur aangeboden. De bedoeling was dat het SSC DAL per 1 januari 2014 operationeel zou zijn. De DAL- gemeenten zijn evenwel ingehaald door de realiteit. Zoals bekend heeft het provinciaal bestuur de Visitatiecommissie Bestuurlijke Toekomst Groningen ingesteld met als opdracht om een onafhankelijk advies uit te brengen voor een toekomstbestendig bestuur in de provincie Groningen. Eind februari 2013 is het rapport "Grenzeloos Gunnen" van de visitatiecommissie verschenen. Uit dit advies wordt duidelijk dat de gemeente Loppersum wordt samengevoegd met de gemeenten Delfzijl en Appingedam en wordt uitgebreid met delen van de gemeenten Eemsum, Oldambt en Slochteren

Uit dit advies wordt ook duidelijk dat de vraag of er een SSC- DAL tot stand kan worden gebracht negatief moet worden beantwoord.

Daarvoor in de plaats komt dan nu het traject van de bestuurlijke organisatie in de provincie Groningen. De beoogde invoeringsdatum van de bestuurlijke organisatie van de provincie Groningen is bepaald op uiterlijk 1 januari 2018.

Het dossier samenwerking.

Zoals bekend zijn er de afgelopen jaren reeds diverse samenwerkingsprojecten tot stand gebracht. Wij hebben het dan over:

- *VTH- DEAL (per 1 januari 2011)*
- *Crisisbeheer en Rampenbestrijding DEAL (per 1 april 2011)*
- *WOZ/ Belastingen DAL (per 1 januari 2012)*
- *Het bureau Economische Zaken DEAL (per 1 april 2012)*
- *Stelselbeheer DEAL (per 1 juli 2013)*

Daarnaast wordt er nog gewerkt aan een aantal samenwerkingsvormen.

Veiligheidsregio Groningen

In 2012 zijn de voorbereidingen gestart om de regionalisering van de (vrijwillige) brandweer per 1 januari 2014 tot stand te brengen. Per 1 januari 2014 treden de vrijwilligers in dienst bij de Regionale Brandweer Groningen. De Regionalisering van de brandweerkorpsen vloeit voort uit de Wet Veiligheidsregio's (Veiligheidsregio Groningen).

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Overall in Nederland werd de afgelopen jaren en wordt nog steeds discussie gevoerd over samenwerking op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in zogenoemde Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD' s) . De bestuurders van de DEAL- gemeenten hebben steeds aangedrongen op behoud en zo mogelijk een versterkte positie van de Werkorganisatie DEAL- gemeenten. De vormgeving van de RUD Groningen (inmiddels omgedoopt tot de Omgevingsdienst Groningen) heeft de afgelopen periode veel bestuurlijke en ambtelijke inzet gevraagd.

De ingangsdatum van de Omgevingsdienst Groningen is vastgesteld op 1 november 2013.

De vestigingsplaats is Veendam.

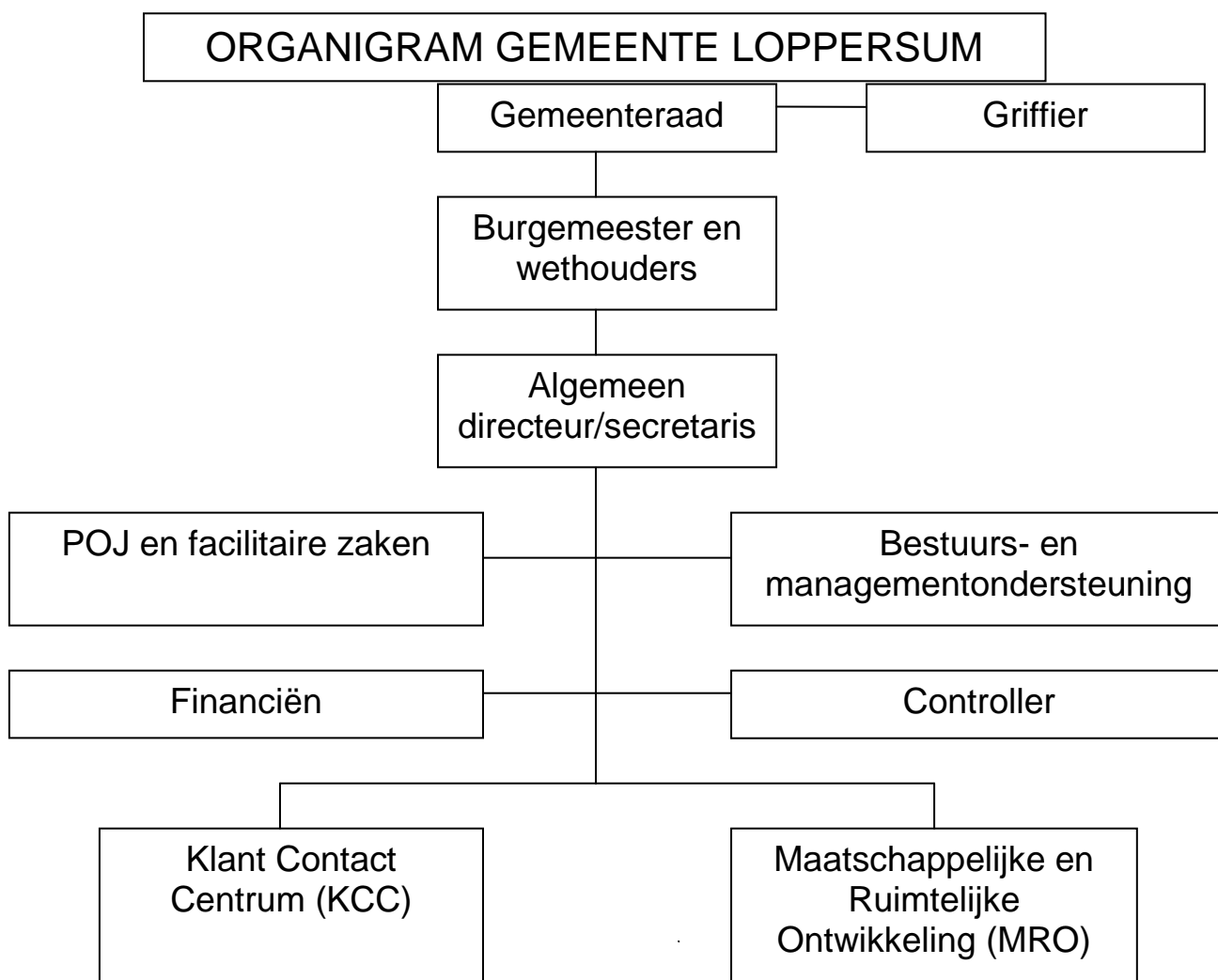
Organisatie Loppersum

De komende jaren zullen wij onze aandacht blijven richten op onze eigen organisatie. Wij blijven op meerdere fronten investeren in de verdere ontwikkeling van onze organisatie. Een verdere verbetering van de bedrijfsvoering, het initiëren van maatregelen om de kwaliteit van de organisatie op peil te brengen en op peil te houden vragen onze bijzondere aandacht voor de komende jaren. Wij willen onze medewerkers een goede uitgangspositie bezorgen met betrekking tot de komende herindeling. Daarnaast zullen wij samen met de andere gemeenten voorbereidingen moeten treffen voor de gemeentelijke herindeling.

Organisatiestructuur

De bedoeling was dat uiterlijk 1 januari 2014 het management zou bestaan uit een Algemeen Directeur/ gemeentesecretaris en een drietal afdelingshoofden (Maatschappelijke en Ruimtelijke Ontwikkeling, Klant Contact Centrum en Bedrijfsvoering). Wij hebben dit het eindmodel genoemd. Gelet evenwel op de bestuurlijke ontwikkelingen binnen de provincie Groningen is de noodzaak om de management structuur te wijzigen niet direct aanwezig.

In de organisatiestructuur worden derhalve geen wijzigingen aangebracht. Het organigram ziet er als volgt uit:

Personeel

De formatieomvang ziet er per 31 december 2013 als volgt uit:

Afdeling/ functie	Aantal medew.	Aantal fte	Opmerking
Griffier	1	0,6667	
Directeur Gemeentesecretaris/ algemeen directeur	1	1,0000	
Staf:	4	3,2223	
Financiën	6	4,9445	
POJ	6	5,5334	
Facilitair	6	5,7778	
MRO	22	18,6779	
BOR buiten	12	10,8889	
Klant Contact Centrum	16	12,2779	
Totaal	74	62,9894	
Overig:			
Klokkenluider	1		
Brugwachter	1	0,1528	
Vrijwillige brandweer	0		
Ambt. Burg. Stand	5		
Boventallig	3	1,7777	

Kwaliteitsverbetering gemeentelijke organisatie

Er wordt zowel bestuurlijk als ambtelijk hard gewerkt om de financiële situatie van de gemeente Loppersum te verbeteren. Wij hebben initiatieven opgestart om de gemeentelijke organisatie op onderdelen een kwaliteitsimpuls te geven. Daarnaast vraagt een organisatie die alle gemeentelijke taken wil en moet uitvoeren permanent onderhoud. O.a. ter wille van de dienstverlening aan burgers en bedrijven.

Wij blijven werken aan een verdere verbetering van ons planning en control instrumentarium en een bij de omvang van de organisatie passende HRM- instrumenten. Wij zullen doorlopend verdere verbeteringen doorvoeren.

Betaalgedrag gemeenten

Naar aanleiding van publicaties in de media aangaande het betaalgedrag van gemeenten hebben we u geïnformeerd over het betaalgedrag van de gemeente Loppersum. Bij de jaarrekening 2013 en de turaps 2014 zullen we u rapporteren over de actuele betaaltermijnen van onze gemeente.

Algemeen

Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een *bestuurlijk* en *financieel* belang heeft. Een bestuurlijk belang heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft. Hieronder wordt verstaan dat namens de gemeente een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar de volgende functie(s) vervult bij een derde rechtspersoon: lid van het algemeen of dagelijks bestuur, voorzitter, secretaris of penningmeester. Een financieel belang heeft een gemeente indien de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. De gemeente Loppersum heeft bestuurlijke en/of financiële belangen in zeventien verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De verbonden partij voert beleid uit voor de gemeente dat de gemeente ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. De paragraaf richt zich op belangrijke wijzigingen die verwacht worden in het begrotingsjaar 2014.

In deze paragraaf wordt aangegeven, op grond van artikel 15 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten en artikel 9b van de Financiële verordening:

- naam en vestigingsplaats van de verbonden partij
- het financiële belang van de gemeente
- de zeggenschap van de gemeente
- het publiek belang dat wordt gediend met de deelname
- eventuele wijzigingen en/of problemen die bij de verbonden partij spelen

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN GEMEENTE LOPPERSUM

A. Publiekrechtelijke verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen (V & GR) heeft er op 24 mei 2013 voor gekozen om de huidige gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2014 te wijzigen, zodat er een regeling voor publieke gezondheidszorg (PG en Z) en een regeling voor de veiligheidsregio ontstaat.

Aanleiding hiervoor is de wettelijke eis dat uiterlijk per 1 januari 2014 de brandweerregio volledig geregionaliseerd moet zijn. Dat brengt met zich mee dat het brandweerpersoneel in dienst bij de Veiligheidsregio komt. Voor de GGD-taken heeft het Algemeen Bestuur besloten dat de gemeente Groningen de uitvoeringsorganisatie zal blijven.

Voor beide geldt dat de vestigingsplaats Groningen is. De gemeente neemt jaarlijks een besluit over hun rekening, begroting en eventueel begrotingswijzigingen.

Beide regelingen hebben elk een algemeen bestuur (bestaande uit de burgemeesters c.q. de portefeuillehouders gezondheidszorg van de 23 gemeenten) en een dagelijks bestuur.

Voorzitter van het AB en het DB van de Veiligheidsregio is de burgemeester van Groningen.

Voorzitter van het AB en het DB van de PG en Z is de portefeuillehouder Volksgezondheid van Groningen.

Burgemeester Rodenboog heeft zitting in het Veiligheidsbestuur ivm de brandweerezaken en de rampenbestrijding, wethouder Hartman vertegenwoordigt de gemeente bij de Bestuurscommissie GGD, voor het programma volksgezondheid.

De Veiligheidsregio Groningen is de dienst die zorgt voor een veilig Groningen. Bij de VR horen de Brandweer, de rampenbestrijding en de Meldkamer. De VR werkt voor alle 23 gemeenten in de provincie Groningen. Doel van deze gemeenschappelijke regeling is het bewerkstelligen van een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde brandweerezorg en hulpverlening in deze provincie.

In het Algemeen Bestuur is bij de bespreking van de concept-regeling nog specifiek gesproken over de stemverhouding bij de begroting. Een voorstel om deze te koppelen aan een andere verdeelsleutel (waarbij de gemeente Groningen meer zeggenschap zou krijgen) werd door het AB afgewezen. Een dergelijk besluit heeft meer voorbereidingstijd nodig. Een beter moment is over 2 jaar als de nieuwe regelingen worden geëvalueerd, aldus het AB. In de nieuwe regeling is nu opgenomen dat iedere gemeente één gelijke stem heeft.

Op grond van de Wet Publieke Gezondheidszorg draagt het college zorg voor de taken op grond van deze wet d.m.v. een gemeenschappelijke regeling door het instellen en in stand houden van een regionale gezondheidsdienst.

Doel van de gemeenschappelijke regeling is het beschermen en verbeteren van de gezondheid van de inwoners in de provincie Groningen.

Naast de wijzigingen in de GR ontstaat er in de nieuwe regeling meer ruimte voor het bestuurlijk onderbrengen van uitvoerende taken onder de Gemeenschappelijke Regeling. De uitvoering ligt dan niet per definitie bij de GGD. Het bestuurlijk orgaan van de GR kan zelf beslissen waar de uitvoering komt te liggen. Wat niet wijzigt is de verwevenheid van de GGD met de gemeente Groningen als uitvoerder. Het is de vraag of dit in de toekomst de meest werkbare situatie blijft. De komende tijd moet derhalve gekeken gaan worden wat de mogelijkheden en voor- en nadelen zijn van het inrichten van een zelfstandig openbaar lichaam.

De naam van de regeling verandert tot de gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg. (PG&Z)

De gemeenten hebben het bestuur opdracht gegeven om in de periode 2011 - 2014 te bezuinigen op de uitgaven van de H&OG-regeling door de zogenaamde nullijn te hanteren.

De verdeelsleutel bij de deelnemersbijdrage aan de Veiligheidsregio zal in de komende jaren veranderen. Voor onze gemeente betekent dat een afname van de bijdrage aan deze regeling.

IVAK

Het Instituut voor Amateurkunst IVAK verzorgt een uitgebreid lespakket voor muziek, dans, beeldende vorming, drama, audiovisueel en literatuur. Iedereen die geïnteresseerd is in welk gebied van de amateurkunst dan ook, vindt onderdak bij dit instituut. Aan deze gemeenschappelijke regeling doen Delfzijl, Appingedam en Loppersum mee. Elke gemeente heeft een vertegenwoordiger in het dagelijks- en algemeen bestuur.

Volkskredietbank Noord-Oost Groningen

De Volkskredietbank (VKB) voor het noordoosten van de provincie Groningen is al sinds 1967 de instantie op het terrein van kredietverlening, schuldregeling en budgetbeheer. Het werkgebied omvat de gemeenten Appingedam, Bellingwedde, Delfzijl, Eemsum, Loppersum, Pekela, Oldambt en Veendam. Elke gemeente heeft een wethouder in het dagelijks bestuur en twee vertegenwoordigers van de gemeente in het algemeen bestuur.

Het publieke belang van deelname in de VKB is dat de VKB mensen ondersteunt die zelf hun financiële huishouding niet onder controle kunnen krijgen. Zij proberen voor alle burgers uit de gemeente Loppersum een oplossing te vinden voor problematische schuldsituaties. De VKB heeft geen winstoogmerk, waardoor de tarieven en regelingen gunstig zijn voor hun klanten. De VKB biedt zowel preventieve diensten als repressieve diensten. De VKB Appingedam is lid van de Nederlandse Vereniging Voor Volkskrediet (NVVK) en werkt volgens de richtlijnen van de Gedragscode schuldregeling.

Voor het oplossen of voorkomen van problematische schulden moet in Nederland in eerste instantie gebruik worden gemaakt van de zogenaamde vrijwillige schuldhulpverlening.

De VKB biedt drie mogelijkheden:

- budgetbeheer en budgetbegeleiding
- schuldregeling
- kredietverlening

De VKB werkt op basis van een meerjarenvisie.

Onderdeel van het visiedocument vormen twee belangrijke documenten, waarin de uitwerking van de visie nader wordt geconcretiseerd, namelijk de bestuurs- en dienstverleningsovereenkomst.

Per 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (wgs) van kracht. Deze wet schrijft voor dat er een beleidsplan opgesteld wordt waarin zaken zijn opgenomen omtrent het gewenste resultaat, de borging van de kwaliteit, de verantwoording van de resultaten, de wacht-en doorlooptijden, de schuldhulpverlening aan gezinnen met kinderen, de preventie en voorlichting, de juridische gevolgen en de financiering. In mei 2012 is om deze reden het beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2012-2015 vastgesteld en in april 2013 is de GR op basis van deze nieuwe wet gewijzigd.

In het nieuwe beleidsplan is met name aandacht besteed aan integraal werken en aan coaching om mensen weer te leren zelf hun financiën te kunnen regelen.

In 2013 is het aantal hulpvragen nog verder toegenomen door de nog steeds krimpende economie en de bezuinigingen van de rijksoverheid die gevolgen hebben voor de kwetsbare groepen in de samenleving, zoals burgers met een laag inkomen en burgers met een uitkering.

De verdere toename van het aantal hulpvragen drukt op de begroting van de VKB en het jaar 2013 zal gebruikt worden om in overleg met alle deelnemende gemeenten te bekijken hoe de dienstverlening

aangepast kan worden om de begrotingstekorten van de VKB te verkleinen. Dit zou gevolgen kunnen hebben voor de dienstverlening in 2014.

Werkvoorzieningsschap Fivelingo

Fivelingo is een samenwerkingsverband van de gemeenten Appingedam, Delfzijl, Loppersum en Ten Boer. Fivelingo is de uitvoerder van de wet sociale werkvoorziening van deze gemeenten. Fivelingo biedt passend werk aan aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en/of een arbeidshandicap. Het werk sluit aan bij de vaardigheden en de capaciteiten van de medewerkers. Fivelingo verzorgt daarnaast de functie van werk-leerbedrijf.

Het jaar 2014 zal in het teken staan van de wijzigingen die de nieuwe participatiewet met zich meebrengt. Deze wet zal in 2015 ingaan en vanaf dan zal er geen instroom in de WSW meer mogelijk zijn. In 2013 is er een visie tot stand gekomen hoe de gemeenten, ISD en Fivelingo om willen gaan met de nieuwe participatiewet. Een nadere uitwerking van deze visie zal plaatsvinden in de tweede helft van 2013 en in 2014. Het SW-bedrijf heeft sinds 2011 al te maken met een teruglopende rijksbijdrage. Er is ook in 2013 flink gekort op personeel en de kritische grens is inmiddels bereikt. Er zal ook de komende tijd fors ingezet worden op meer uitstroom van SW-ers naar reguliere werkgevers, het benaderen van nieuwe werkgevers en het samenwerken met de sociale dienst.

Afvalbeheer Noord-Groningen

Afvalbeheer Noord-Groningen B.V. (ANG B.V.) is opgericht vanuit de Gemeenschappelijke Regeling Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen (G.R. VVWNG) als samenwerkingsverband waarin enerzijds de gemeenten De Marne, Eemsum, Loppersum en Winsum en anderzijds Afvalsturing Friesland N.V. voor elk 50% aandeelhouder zijn.

De ANG B.V. exploiteert het afvalstoffenbedrijf sinds januari 2010. Het algemeen bestuur van VVWNG is tevens het dagelijks bestuur. De raad van elk van de vier deelnemende gemeenten benoemt daarin één lid en één plaatsvervangend lid uit het college van burgemeester en wethouders. Namens de G.R. VVWNG is de Voorzitter stemgerechtigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de ANG B.V.. Afvalbeheer Noord-Groningen B.V. zorgt ervoor dat het afval op een doelmatige en milieuhygiënische wijze wordt verwerkt.

GemCC

De gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum hebben een gemeenschappelijke regeling vastgesteld met als doel het gezamenlijk gebruik maken van de technische ICT- infrastructuur, de levering van desktopfunctionaliteit en het in stand houden van een tweedelijns helpdeskfunctie door middel van een gemeenschappelijk computercentrum. De gemeenschappelijke regeling geldt sinds mei 2003. Er is een regiegroep opgericht, waarin de burgemeester zitting heeft.

De Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD)

De ISD is een gemeenschappelijke regeling tussen Appingedam, Delfzijl en Loppersum gestart op 1 januari 2006. De wethouders van de drie gemeenten hebben zitting in het dagelijks bestuur en tevens zijn alle drie de gemeenten vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. De ISD heeft de opdracht de burgers (die dat niet zelfstandig kunnen) te ondersteunen bij het vinden van werk, het bieden van een inkomen dan wel het vinden van activiteiten die bijdragen aan het deelnemen aan de samenleving. De ISD is verder verantwoordelijk voor de uitvoering van de WWB, de WIJ en het minimabeleid. Het voordeel van een ISD zit met name in kostenbesparing door effectief inzetten van personeel, kortere doorlooptijden bij afhandelen van uitkeringsaanvragen, gezamenlijke aanpak van nieuwe ontwikkelingen.

Gelet op het financiële risico dat sinds de invoering van de WWB door de gemeente zelf werd gedragen voorziet de ISD in een effectieve organisatie. De gemeente kan invloed blijven uitoefenen op het beleid via het algemeen bestuur, bestaande uit negen leden.

Sinds 2012 zet de ISD fors in op extra uitstroom. Hun missie sluit aan bij de gemeentelijke visie om iedereen mee te laten doen aan de samenleving. Mensen die nog niet in staat zijn om naar regulier werk te stromen krijgen ofwel een traject richting werk aangeboden, of zij krijgen een zorgtraject waarbij activering via bijvoorbeeld vrijwilligerswerk het doel is. De verwachting was dat per 1 januari 2014 de nieuwe participatiewet in werking zou treden. Mede door het Sociaal Akkoord is dit met een jaar uitgesteld. Bij de participatiewet zal de doelgroep die de ISD naar de arbeidsmarkt moet leiden behoorlijk groter worden. Veel mensen die nu onder de WSW of de wajong vallen, zullen in deze nieuwe wet onder de participatiewet vallen. Samenwerking met het werkvoorzieningschap wordt heel belangrijk en de tweede helft van 2013 en heel 2014 zal in het teken staan van het uitwerken van de opgestelde visie 'Participatie in de Eemdelta'. Deze visie is opgesteld door de DAL-gemeenten, de ISD Noordoost en Fivelingo en is in juni 2013 aan de drie raden gepresenteerd.

Brandweer Rayon Noord

Met de komst van de Regionale brandweer per 1 januari 2014 verdwijnt de Brandweer Rayon Noord, een samenwerkingsverband tussen Appingedam, Delfzijl, Eemsum en Loppersum op het gebied van de brandweezorg. Deze organisatie ondersteunde de 4 gemeenten bij de diverse taken op het gebied van brandveiligheid, o.a. bij de vergunningverlening en handhaving en de aansturing van de blusgroepen. Deze taken worden op 1 januari 2014 overgenomen door de regionale brandweer c.q. de Veiligheidsregio. De BRN moet nog wel officieel worden ontbonden. Daarover komt nog een voorstel in de raad. De regeling blijft in stand tot het vaststellen van de jaarrekening 2013 van de BRN. De gemeenten blijven alleen verantwoordelijk voor de eigen gebouwen.

Gemeenschappelijke Regeling Werkorganisatie DEAL-gemeenten

De gemeente Loppersum heeft een financieel belang op basis van de "Gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL-gemeenten". Daarin is de gemeente Loppersum mede verantwoordelijk voor winst en verlies van de Gemeenschappelijke Regeling. De volgens de jaarrekening van de Werkorganisatie DEAL-gemeenten behaalde positieve of negatieve resultaten worden, na de toevoeging aan de reserves en voorzieningen op basis van het verrekeningsreglement teruggevloeid naar of onttrokken aan de deelnemende gemeenten.

De gemeente houdt zeggenschap via het Algemeen Bestuur van de Werkorganisatie DEAL-gemeenten. Het Algemeen Bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. Elk van de gemeenten is via afvaardiging uit het algemeen bestuur vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur. Daarnaast zijn middels een dienstverleningsovereenkomst (DVO) uitvoeringsafspraken gemaakt tussen de gemeente Loppersum en de Werkorganisatie DEAL-gemeenten.

Het doel van de werkorganisatie DEAL-gemeenten is de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving te optimaliseren. Daarnaast de kwetsbaarheid van de betrokken organisaties te beperken en de kosten voor de uitvoering van de gemeentelijke taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving zo goed mogelijk te beperken en beheersen.

Omgevingsdienst Groningen (RUD)

Op 16 december 2011 hebben de provincie Groningen en de Groninger gemeenten, de Intentieverklaring takenpakket en organisatievorm RUD Groningen ondertekend. De deelnemers van deze intentieverklaring delen de visie dat de kwaliteit van de uitvoering van de milieutaken kan worden verbeterd door de vorming van een regionale uitvoeringsdienst (RUD). De RUD is inmiddels omgedoopt in de Omgevingsdienst Groningen en is een zelfstandige organisatie (ongeveer 170 medewerkers) met de juridische vorm van een openbaar lichaam.

Op 11 juni 2013 hebben vertegenwoordigers van de Groninger overheden hun handtekening gezet onder de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groningen. Daarmee is de bestuurlijke organisatie van de uitvoeringsdienst een feit. Gedeputeerde Bouwmans van de provincie Groningen is in de oprichtingsvergadering benoemd tot voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur. In het Algemeen Bestuur zijn alle Groninger overheden als deelnemers van de Omgevingsdienst vertegenwoordigd (totaal 24 deelnemers). Het dagelijks Bestuur bestaat uit minimaal drie leden en maximaal zeven. Hierin is DEAL vertegenwoordigd.

Het werkgebied van de Omgevingsdienst provincie Groningen wordt bediend vanuit de vestigingsplaats Veendam. De Omgevingsdienst voert vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken uit namens de deelnemers, die bevoegd gezag blijven. De deelnemers hebben minimaal het landelijk overeengekomen basistakenpakket ingebracht. De Omgevingsdienst Groningen opereert in een landelijk stelsel van RUD's. In dit kader vormt de Omgevingsdienst Groningen ook de BRZO-RUD voor Fryslân, Drenthe en Groningen, die zich richt op complexe (chemie)bedrijven, waarbij de veiligheid voor de omgeving een belangrijk aandachtspunt vormt. Het algemeen bestuur bestaat uit 24 leden. Loppersum benoemt uit het college van burgemeester en wethouders 1 lid. De datum voor de inwerkingtreding van de Omgevingsdienst Groningen is bepaald op 1 november 2013.

B. Privaatrechtelijke verbonden partijen

Vereniging Groninger Gemeenten

De Vereniging van Groninger Gemeenten (VGG) werkt voor alle gemeenten in de provincie Groningen. De VGG behartigt gezamenlijke belangen, zorgt voor het delen van kennis en voor de bestuurlijke begeleiding van projecten die gemeenten samen ondernemen. De VGG kan gezien worden als een lokale afdeling van de VNG. Het heeft als taak de belangenbehartiging van de Groninger gemeenten op zich te nemen bij andere overheden.

Bank Nederlandse Gemeenten

De gemeente Loppersum is aandeelhouder van de Bank Nederlandse Gemeenten, maar heeft geen afvaardiging in het bestuur. De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Waterbedrijf Groningen N.V.

In deze organisatie heeft de gemeente Loppersum geen afvaardiging in het bestuur doch heeft rechten bij de vergadering van aandeelhouders.

Essent N.V.

De aandelen Essent zijn in 2009 aan RWE verkocht.

De gemeente is na verkoop nog aandeelhouder van de volgende drie operationele vennootschappen:

-Enexis Holding N.V.

-Attero Holding N.V.

en de volgende SPV's (Special Purpose Vehicles):

-Verkoop Vennootschap B.V.

-Vordering op Enexis B.V.

-CBL Vennootschap B.V.

-Claim Staat Vennootschap B.V.

Molenstichting Fivelingo

De doelstelling van de stichting is het in stand houden van de Groninger molens en het bevorderen van de kennis van en de belangstelling voor de Groninger molens. De stichting heeft thans de volgende molens in eigendom:

- Molen De Hoop te Middelstum
- De voormalige poldermolen de Kloostermolen te Garrelsweer
- Koren- en pelmolen De Leeuw te Zeerijp
- Poldermolen Meervogel te Garrelsweer
- Poldermolen de Olinger Koloniemolen te Laskwerd/Appingedam
- Koren- en pelmolen De Stormvogel te Loppersum

De gemeente heeft twee vertegenwoordigers in het bestuur.

Molenstichting Hunsingo

De Molenstichting Hunsingo en Omstreken is een molenstichting die zich inzet voor het in stand houden van acht windmolens in de provincie Groningen. De stichting, die tegenwoordig in het waterschapshuis van het waterschap Noorderzijlvest zetelt, heeft de volgende molens in eigendom:

- Poldermolen Koningslaagte tussen Adorp en Zuidwolde
- Poldermolen 't Witte Lam tussen de stad Groningen en Zuidwolde
- Poldermolen de Krimstermolen ten noorden van Zuidwolde
- Poldermolen de Noordermolen bij Noorddijk
- Poldermolen de Langelandstermolen bij Garmerwolde
- Poldermolen De Zilvermeeuw bij Onderdendam
- Poldermolen De Palen ten zuiden van Westervijtwerd
- Korenmolen de Wilhelmina in Noorderhoogebrug

De gemeente heeft twee vertegenwoordigers in het bestuur.

Stichting Marenland

Het doel van stichting Marenland is het in stand houden van openbare basisscholen en het optimaliseren van het onderwijskundig beleid en het personeelsbeleid. Door schaalvergroting worden de financiële risico's die de lumpsumfinanciering met zich meebrengt beter afgedekt. De stichting heeft 26 scholen en ongeveer 3300 leerlingen in de gemeenten Appingedam, Bedum, Delfzijl, Loppersum en Ten Boer onder haar hoede. Er zijn ongeveer 360 leerkrachten, klassenassistenten, directeuren en conciërges in dienst. Omdat de gemeenten op grond van de Wet Primaire Onderwijs (WPO) verplicht zijn om toch enige verantwoordelijkheid te dragen voor het openbaar onderwijs is er een toezichthoudend orgaan in het leven geroepen. Het Overleg- en Toezichtorgaan Marenland beoordeelt o.a. de begroting, jaarverslag en jaarrekening van de Stichting Marenland. Het Overleg- en Toezichtorgaan Marenland bestaat uit 5 leden, afkomstig uit de vijf verschillende colleges.

Speciaal en Voortgezet Onderwijs Appingedam

Stichting SBO de Delta is met ingang van 1 augustus 2013 gefuseerd met RENN 4. Daarmee is een eind gekomen aan de gemeentelijke verbondenheid met het schoolbestuur.

Inleiding

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van programma's op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en openbare ruimte, sport en recreatie. Het grondbeleid heeft daarnaast een grote financiële consequentie. De grondexploitatie (inclusief de resultaten hieruit) is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen, waarover het op dit terrein gaat, is een afzonderlijke paragraaf grondbeleid opgenomen in de begroting.

Algemeen

De huidige Nota Grondbeleid is in 2012 vastgesteld. Onder druk van veranderende wetgeving, marktomstandigheden en regionale ontwikkelingen is de nota grondbeleid van 2006 herzien en aangeboden aan de raad. In 2012 is uitvoering worden gegeven aan deze nota, en conform de nota een (jaarlijkse) evaluatie en actualisatie uitgevoerd. In de raadsvergadering van november 2012 is de actualisatie vastgesteld. In november 2014 zal de Nota Grondbeleid opnieuw worden geëvalueerd.

In 2011 heeft de raad de beleidsnotitie 'Snippergrond' vastgesteld. In de raadsvergadering van september 2012 is de beleidsnotitie geactualiseerd en vastgesteld voor de periode 2013 - 2014. In 2013 is uitvoering gegeven aan de speerpunten uit deze nota. In november 2014 zal de beleidsnotitie worden geëvalueerd en eventueel geactualiseerd.

Ruimtelijke ontwikkelingen

De gemeente Loppersum werkt aan een aantal ruimtelijke ontwikkelingen. Onderstaand een overzicht van het verloop tot nu toe, en een beschrijving van de activiteiten die voorzien zijn in 2014.

Loppersum – Over de Wijmers

De kavelverkoop voor dit uitbreidingsplan is in december 2009 gestart, met een eerste uitgiftemoment medio februari 2010. In het voorjaar van 2010 is de locatie bouwrijp gemaakt, vervolgens zijn de bouwactiviteiten gestart. In 2011 zijn de eerste woningen opgeleverd. In 2014 zal de definitieve ontsluiting van het plangebied vorm krijgen: de bouw van een nieuwe, beweegbare brug zal naar verwachting in het voorjaar van 2014 worden afgerond. Na de oplevering van de brug zal de tijdelijk ontsluiting worden opgeruimd. De kavels in fase 1b zullen op dat moment ook in verkoop worden genomen.

Middelstum – Zuidrand

De kavelverkoop voor dit uitbreidingsplan is in december 2009 gestart, met een eerste uitgiftemoment medio februari 2010. In het voorjaar van 2010 is de locatie bouwrijp gemaakt. In 2011 zijn de bouwactiviteiten gestart. In 2011 zijn de eerste woningen opgeleverd, en wordt het plangebied bewoond. In totaal zijn 17 vrije kavels in de markt gezet, waarvan drie zijn verkocht. In 2014 zal worden gepoogd de uitgifte van kavels vlot te trekken, echter onder invloed van economische ontwikkelingen is dit zeer lastig.

Loppersum – Centrumplan

In de kern Loppersum wordt een Centrumplan gerealiseerd, zodat de winkelvoorzieningen in Loppersum toekomstwaarde hebben. Dit geeft ook aantrekkingskracht voor omliggende dorpen. Het gaat hierbij om het realiseren van een supermarkt en dagwinkels, gecombineerd met parkeren en openbare voorzieningen/openbare ruimte. In voorgaande jaren is onder meer gewerkt aan verwerving van posities.

In 2013/2014 zal een vervolg worden gegeven aan de planvorming. Hierbij is zowel aandacht voor de openbare ruimte als bouwplannen van Fixet en Albert Heijn. In 2014 zal het bestemmingsplan voor de kern Loppersum worden geactualiseerd: in deze actualisatie wordt ook het centrumplan opgenomen. Tevens zal de herinrichting van het openbaar parkeerterrein (onder meer op de plaats waar in het verleden het Groene Kruisgebouw stond) worden afgerond. Het ontwerp van de openbare ruimte is in samenwerking met een klankbordgroep tot stand gekomen.

Stedum – Hilmaarweg

In voorgaande jaren heeft woningstichting Wierden en Borgen meerdere woningen gesloopt in het plangebied. In 2013 is gestart met de bouw van zes nieuwe huurwoningen. De openbare ruimte rond de woningen wordt door de gemeente ingericht. De inrichting zal in 2014 worden afgerond. Onderdeel van de ingrepen is het verwijderen van de bouwstraat uit het uitlegebied ten westen van de Hilmaarweg.

In het uitbreidingsplan aan de Borglanden is in 2013 een kavel verkocht ten behoeve van de bouw van een garage. Het afzetten van de overige kavels heeft sterk te lijden onder de economische situatie in Nederland.

Westeremden – Huizingerweg

In het uitbreidingsplan in Westeremden zijn negen van de toegestane veertien woningen gebouwd. Voor het restant wordt zowel projectmatige bouwers als particuliere opdrachtgevers mogelijkheden geboden om een bouwplan te realiseren. Het afzetten van deze kavels heeft overigens sterk te lijden onder de economische situatie in Nederland.

Prognose te verwachten kavelverkoop o.b.v. actualisaties 2013

Loppersum – Over de Wijmers	7 (3x particulier opdrachtgeverschap / 4x projectmatige bouw)
Middelstum – Zuidrand	5 (1x particulier opdrachtgeverschap / 4x projectmatige bouw)
Stedum – Borglanden	2 (2x particulier opdrachtgeverschap / 0x projectmatige bouw)
Westeremden – Huizingerweg	3 (1x particulier opdrachtgeverschap / 2x projectmatige bouw)
Boerdam-Fraamklap – Pompsterweg	1

4.8 Rechtmatigheid

Elke gemeente moet de rechtmatige toepassing van de eigen financiële wet- en regelgeving toetsen. Deze toets wordt vervolgens door de accountant gecontroleerd. Zo krijgt de gemeente naast het oordeel over de getrouwheid ook een oordeel over de rechtmatigheid.

De resultaten van de toets voor de begroting 2014 vindt u in de paragraaf rechtmatigheid van de jaarrekening 2014.

4.9 Demografische ontwikkelingen

Inleiding

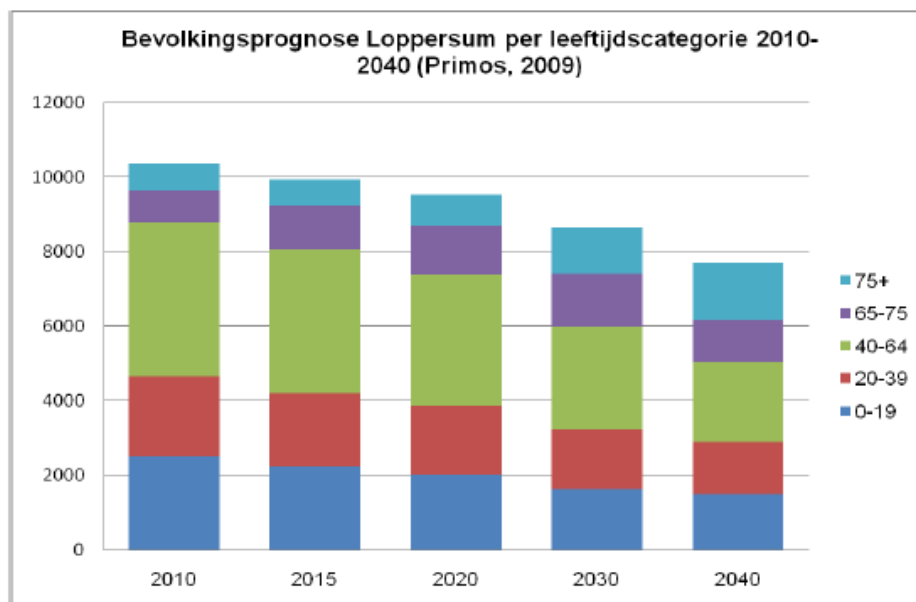
De gemeente Loppersum heeft te maken met een krimpende bevolking. Dit wordt vooral veroorzaakt door een negatief migratiesaldo, er vertrekken meer inwoners dan er nieuwe bij komen. Door de economische ontwikkeling in de regio kan de bevolkingskrimp enigszins worden beperkt. Maar ontegenzeggelijk zullen we ook de komende jaren te maken krijgen met een afname van het inwonertal. Wat, naast de krimp, vooral opvalt, is de sterke verandering in de bevolkingsamenstelling, de ontgroening en de vergrijzing bepalen het beeld voor de komende decennia in Loppersum.

Ontwikkeling bevolking

	1995	2010	Natuurlijke aanwas	migratiesaldo	groei
Appingedam	12.401	12.032	- 213	- 156	- 369
Delfzijl	30.744	26.635	+ 13	- 4122	- 4.109
Eemmond	16.236	16.426	+ 700	- 510	+ 190
Loppersum	11.094	10.452	+ 409	- 1051	- 642

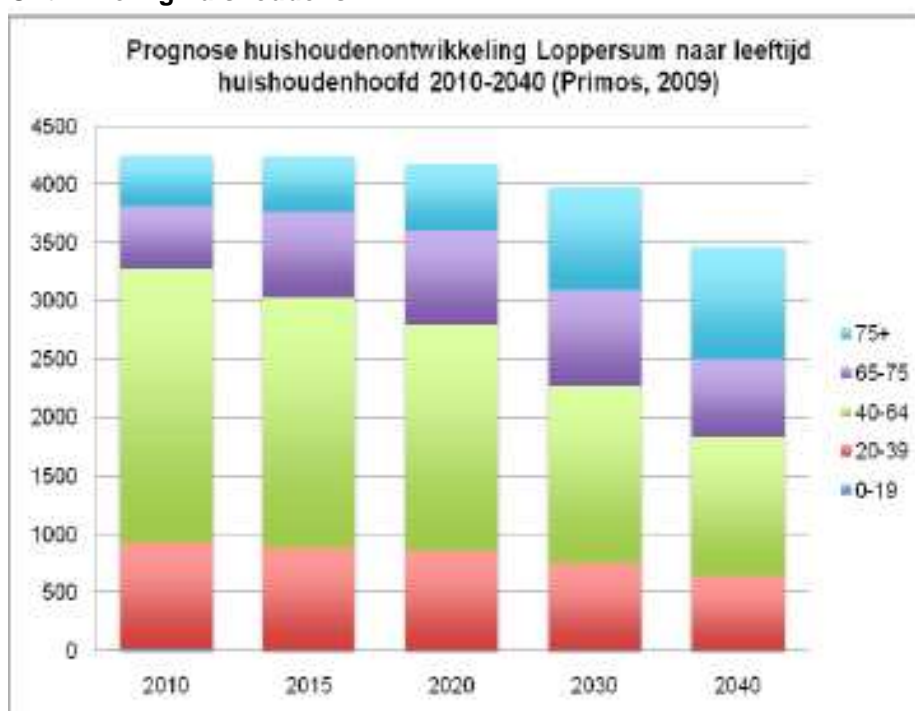
Bron: CBS/Statline

De bevolkingsontwikkeling in de gemeente Loppersum laat de afgelopen 15 jaar al een dalende trend zien. Van 11.094 inwoners in 1995 naar 10.452 in 2010.

De bevolking van de gemeente Loppersum vertoont de komende decennia een geleidelijke afname, van ruim 10.000 nu naar bijna 8.000 in 2040. We zien een geleidelijke groei van het aantal ouderen en een afname van alle leeftijdscategorieën tot en met 64 jaar.

Ontwikkeling huishoudens

De huishoudenprognose maakt de vergrijzing zichtbaar, door de sterke daling van de bevolking als geheel, neemt het relatieve aandeel ouderen toe. In de gemeente Loppersum neemt het aantal huishoudens ouder dan 65 jaar fors toe, in 2040 is ca. 50% van de huishoudens ouder dan 65 jaar. Het aantal jongere huishoudens (leeftijd tussen de 0-40) neemt af.

Woningvoorraad

	Woningvoorraad 1-1-1995	Woningvoorraad 1-1-2010	Vershil 1995-2010
Appingedam	5.318	5.524	+ 206
Delfzijl	13.015	11.826	- 1189
Eemsmond	6.534	7.211	+ 677
Loppersum	4.219	4.468	+ 249
Totaal Eemsdelta	29.086	29.029	- 57

Bron: CBS

De woningvoorraad is de afgelopen jaren nog licht gestegen. Gelet op de huishoudenontwikkeling de komende jaren is groei van de woningvoorraad niet meer opportuun. Gelet op de huishoudenontwikkeling moet enerzijds toegewerkt worden naar sloop van woningen en anderzijds naar het levensloopbestendig maken van woningen.

Voorzieningen

De daling van het aantal inwoners maar ook de wijziging van de bevolkingssamenstelling zullen ook hun weerslag hebben op de voorzieningen. Het gebruik van detailhandel, onderwijs, kinderopvang en zorg zullen verminderen en/of wijzigen. In welke mate is sterk afhankelijk van de doelgroep waar de voorziening zich op richt. Voorzieningen voor kinderen zullen te maken hebben met een daling van het gebruik. Voorzieningen voor ouderen met een stijging.

Beleidsvorming

De leefkwaliteit van het gehele gebied van de Eemsdelta op een hoog niveau houden, zowel op het platteland als in de kleine en grote kernen. Dat is de grote uitdaging waar de regio voor staat. Beter leven voor minder mensen! Het Bestuursakkoord Eemsdelta, dat Loppersum, samen met Delfzijl, Appingedam en Eemsmond en de provincie Groningen in 2008 ondertekende gaf hiervoor richting. Voor het thema 'wonen en voorzieningen' gaven de partijen zichzelf de opdracht om te komen tot een regionaal beleid en een integrale aanpak. Dat vergt de inzet van gemeenten, provincie, woningcorporaties en andere betrokken instanties. Ook het betrekken en consulteren van bewoners in het gebied maakt nadrukkelijk deel uit van deze opdracht. Een integraal regionaal Woon- en Leefbaarheidplan is het gewenste resultaat. De opdracht voor het maken van een Woon- en Leefbaarheidplan luidde als volgt: 'Het is voor de regio van eminent belang dat er een vernieuwende

aanpak van gebiedsontwikkeling tot stand komt, waarbij de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties hun krachten bundelen. De problematiek van het gebied staat daarbij centraal en het belang van het gezamenlijk optreden krijgt - waar gewenst – een zwaarder gewicht dan het handelen vanuit het eigen domein.’ Op 13 maart 2013 is het Woon- en Leefbaarheidplan voor de regio Eemsdelta ondertekend door de 35 betrokken partijen. Gelijktijdig is ook gestart met projecten ter uitvoering van het WLP. Hiervoor zijn lokale en regionale uitvoeringsplannen opgesteld.

Monitoring

De gegevens in deze paragraaf zijn gebaseerd op Primos 2009. Via monitoring worden de daadwerkelijke demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan op het gebied van wonen en voorzieningen gevolgd. Waar nodig en wenselijk worden de ontwikkelingen vertaald in passende maatregelen. De eerste monitor wordt in de tweede helft van 2013 verwacht.

4.10 Interbestuurlijk toezicht

Inleiding

Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen de doelen weer op het gebied van het Interbestuurlijk Toezicht (hierna IBT). Onder IBT wordt in dit geval verstaan het toezicht van de provincie Groningen op de gemeente Loppersum.

Op 1 oktober 2012 is de Wet revitalisering generiek toezicht in werking getreden. Volgens de Memorie van Toelichting is deze wet in het leven geroepen om het interbestuurlijk toezicht te vereenvoudigen en meer uit te gaan van onderling vertrouwen tussen de toezichthouder (provincie) en de onder toezicht gestelde (gemeente).

Met de provincie Groningen zijn de volgende verantwoordingsgebieden afgesproken: financiën, huisvesting statushouders, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), Wet ruimtelijke ordening (Wro) en archief. Op basis van artikel 169 Gemeentewet legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad in de termen goed, voldoende of slecht. De term goed betekent dat de gemeente (ruim) voldoet aan de wettelijke verplichtingen. Er zijn geen of slechts kleine verbetermogelijkheden. De term voldoende houdt in dat het minimale niveau van de wettelijke verplichtingen gehaald worden. Wel is er ruimte voor verbetering. In sommige gevallen zal het noodzakelijk zijn dat deze verbeteringen binnen korte tijd gerealiseerd dienen te worden. De term slecht betekent dat de gemeente niet voldoet aan de wettelijke vereisten. Dit betekent concreet taakverwaarlozing. Wanneer sprake is van taakverwaarlozing zal de provincie Groningen gebruik maken van haar bevoegdheden zoals volgt uit de eerder aangehaalde wet. Bij de jaarrekening 2012 is vastgesteld dat er geen matige of slechte beoordelingen zijn op de verantwoordingsgebieden. In deze begroting hoeft dan ook geen speciale aandacht geschonken te worden aan verbetervoorstellen.

Financiën

Voor dit IBT-terrein zijn een tiental criteria vastgesteld.

1. *Begrotingsjaar materieel en reëel sluitend*
2. *Laatste schijf meerjarenbegroting materieel sluitend*
3. *Weerstandsvermogen*

Zie paragraaf weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is na vaststelling van de begroting 2014 positief.

4. *Onderhoud kapitaalgoederen*

Zie paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Er zijn op alle terreinen beheerplannen aanwezig en de daaruit voortkomende budgetten zijn conform landelijk en provinciaal beleid geraamd met een korting van 25%.

5. *Grondexploitatie*

In mei 2014 worden actuele grondexploitaties vastgesteld. Zie verder de paragraaf grondbeleid.

6. *Toepassing BBV*

Wordt elk jaar zowel intern als door de accountant getoetst.

7. *Tussentijdse informatievoorziening*

De raad wordt tweemaal per jaar via tussenrapportages op de hoogte gebracht van de voortgang. Bij grote afwijkingen en aparte projecten en investeringen, wordt de raad daarnaast ook tussendoor van informatie voorzien.

8. *Saldo jaarrekeningen 2010-2012*

De saldi zijn positief.

9. *en 10. Liquiditeit en solvabiliteit*

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de gemeente haar schulden op korte termijn kan voldoen. De solvabiliteit geeft aan in hoeverre de verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen in orde is. Beide ratio's zijn positief voor de gemeente Loppersum.

Huisvesting statushouders

De uitvoering van de taakstelling is een wettelijke taak. Zolang de taakstelling huisvesting asielzoekers van de nieuwkomers met asielachtergrond nog bij wet verplicht is, zullen er middelen beschikbaar moeten blijven om deze taken uit te kunnen voeren.

Vanaf 1 oktober 2012 is een nieuwe toewijzingsprocedure voor de huisvesting van vergunninghouders gestart. In deze nieuwe procedure krijgt de gemeente van de regievoerder van het COA te horen welke vergunninghouder is gekoppeld aan de gemeente. De regievoerder heeft na vergunningverlening 2 weken de tijd om een vergunninghouder aan een gemeente te koppelen. Hierna heeft de gemeente 12 weken tijd om een woonruimte te zoeken en verhuizing van deze vergunninghouder mogelijk te maken. We zijn ingedeeld in de regio 1 : Friesland, Groningen en Drenthe. De regievoerder is contactpersoon voor de gemeente. Als gevolg van de lagere instroom van

vergunninghouders is door de minister in 2012 besloten om de taakstelling voor de gemeenten bij te stellen. De taakstelling voor Loppersum bedraagt voor het jaar 2014 acht. Met ingang van 1 januari 2012 is uitvoering van de taakstelling ondergebracht bij de stichting SI! te Delfzijl. Stichting SI! (Inburgering en Integratie) zoekt namens ons geschikte huurwoningen bij de 2 woningcorporaties en is ook verder belast met de maatschappelijke begeleiding van de vergunninghouders.

Wabo

Op basis van het Besluit omgevingsrecht is het noodzakelijk dat het college de volgende stukken vaststelt:

- Handhavingbeleidsplan
- Uitvoeringsprogramma voor het komende jaar
- Rapportage en evaluatie van het afgelopen jaar

Deze stukken moeten bekend gemaakt worden aan de gemeenteraad.

Het handhavingbeleidsplan moet gebaseerd zijn op een analyse van de problemen die zich naar het oordeel van het college kunnen voordoen op het gebied van de handhaving. Ofwel, het handhavingbeleidsplan moet gebaseerd zijn op een probleem- en risicoanalyse.

Samen met de provincie Groningen hebben we vijf risicothema's benoemd. Deze thema's zijn gebaseerd op de ervaringen van de gemeente, de voormalige VROM-inspectie en het IPO en dienen terug te komen in bovenstaande stukken. Deze risicothema's zijn aan verandering onderhevig en zullen over een aantal jaren anders zijn. In de evaluaties zal dit worden gesignaleerd.

Het gaat om de volgende vijf thema's:

- Asbestregelgeving
- Brandveiligheid bij de opslag van gevaarlijke stoffen
- Constructieve veiligheid en brandveiligheid
- Verontreinigde grond
- Risicovolle inrichtingen

De GR Werkorganisatie DEAL voert voor de DEAL-gemeenten de taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Het vergunningenbeleid, handhavingsbeleid en het protocol bouwplantoetsing zijn vastgesteld. Er is verder een bodembeleid aanwezig en een actuele probleem- en risicoanalyse. Het vergunningenbeleid bevat doelen en prioriteiten. Het ambitieniveau is in lijn met de beschikbare capaciteit.

Het beleid en de probleem- en risicoanalyse besteedt aandacht aan de onderkende Wabo-risico's (asbest, verontreinigde grond, brandveiligheid bij de opslag van gevaarlijke stoffen, etc.). Tevens wordt in het kader van toezicht en handhaving aandacht besteed aan de prioritaire RO belangen (veiligheid, gezondheid, landschap, natuur en cultuurhistorie).

In de begroting van de werkorganisatie DEAL worden de strategische doelstellingen weergegeven (wat willen we bereiken?), worden de prioriteiten weergegeven (wat zijn onze speerpunten?) en zijn de beschikbare middelen toereikend voor de uitvoering.

Het jaarlijks uitvoeringsprogramma VTH-taken en het jaarverslag moet tijdig aan de raad worden aangeboden.

Wro

Het interbestuurlijk toezicht op het gebied van de Wro richt zich op de actualiteit van beheersverordeningen, de actualiteit van bestemmingsplannen en het op tijd vaststellen van het uitvoeringsprogramma en jaarverslag zoals bedoeld in de Wabo. Het toezicht hierop vindt ook plaats in het kader van de Wabo.

Het interbestuurlijk toezicht op het terrein van de ruimtelijke ordening gaat nadrukkelijk niet over het toezicht op de naleving van de provinciale belangen zoals deze zijn verwoord in het Provinciaal omgevingsplan en Provinciale omgevingsverordening (POP en POV). Voor zover sprake is van provinciale belangen worden de mogelijkheden van de Wro en Bro ingezet en niet het middel van interbestuurlijk toezicht.

▪ *Bestemmingsplannen*

De gemeente heeft op dit moment actuele digitale bestemmingsplannen. De bestemmingsplannen Middelstum en Kleine Kernen worden in 2014 vastgesteld.

▪ *Toezicht en handhaving*

De GR Werkorganisatie DEAL voert voor de DEAL-gemeenten de taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het jaarlijks programma 2014 voor toezicht en handhaving moet tijdig aan de raad worden aangeboden.

Archief

Gemeenten moeten voldoen aan de door deskundigen geformuleerde Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's). Deze zijn afgeleid uit relevante wetgeving, vooral de Archiefwet. Aan de gemeente worden eisen gesteld door de archiefwetgeving. Als de gemeente aan deze indicatoren voldoet, dan is er sprake van goede zorg en beheer van het archief.

Deze KPI's zijn uitgewerkt in 4 thema's/speerpunten:

1. Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie dient te voldoen aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem.
2. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie dient in goede, geordende en toegankelijke staat te zijn gebracht.
3. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie dient tijdig te worden vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld.
4. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie dient duurzaam te worden beheerd en geplaatst in daartoe geëigende omgevingen.

In de paragraaf IBT bij het jaarverslag 2014 zal de gemeente Loppersum zich over alle IBT-terreinen verantwoorden.

5. Financiële begroting

1. Overzicht van baten en lasten in de begroting
2. Overzicht geraamde incidentele baten en lasten
3. Gemeentelijk aandeel in het EMU-tekort
4. Financiële positie

Omvang budgetten

In het overzicht op de volgende twee bladzijden treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Het overzicht geeft, in het kader van dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk per programma. Binnen deze budgetten, evenals voor de per programma opgenomen investeringen, is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u als raad over de voortgang van de uitvoering van het beleid geïnformeerd zult worden.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het dienstjaar zullen u door middel van een begrotingswijziging worden voorgelegd. Voor de wijzigingen binnen een programma zal een zgn. administratieve begrotingswijziging worden gemaakt.

Een nadere onderbouwing van de cijfers is gedetailleerd opgenomen in de productenbegroting. De productenbegroting maakt geen onderdeel uit van de besluitvorming. De productenbegroting is de begroting voor het college om de diverse taken uit te voeren en een handvat voor de organisatie om eventueel met behulp van afdelingsplannen en werkplannen tot detailuitvoering te komen.

<i>Programmabegroting (bedragen x 1.000 euro)</i>			Rekening 2012		
	prg. nr.	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
1	1	Bestuur en dienstverlening	2.250	182	2.068
2	2	Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	2.726	1.696	1.030
3	3	Economische zaken en werkgelegenheid	1.866	1.760	106
4	4	Openbare werken: groen en grijs	3.304	74	3.230
5	5	Openbare orde en veiligheid	980	43	937
6	6	Verkeer en vervoer, bereikbaarheid	171	2	169
7	7	Onderwijs	1.454	35	1.418
8	8	Sport en ontspanning	615	11	604
9	9	Kunst, cultuur en monumenten	262	4	258
10	10	Recreatie en toerisme	263	1	262
11	11	Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid	6.282	3.282	2.999
12	12	Volksgezondheid	912	110	802
13	13	Milieu	2.547	2.533	14
14	14	Welzijn	649	60	589
15					
16		Subtotaal programma's	24.282	9.794	14.488
17					
18		Algemene dekkingsmiddelen			
19		Lokale heffingen	408	1.621	-1.214
20		Algemene uitkering	3	12.520	-12.517
21		Dividend en rente	82	948	-866
22		Saldo financieringsfunctie	4	51	-47
23		Saldo compensabele BTW en uitkering BTW-compensatiefonds			
24		Overige algemene dekkingsmiddelen	276	21	255
25					
26		Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	772	15.162	-14.390
27					
28		Onvoorziene uitgaven			
29					
30		SALDO VAN BATEN EN LASTEN	25.054	24.956	98
31					
32		Toevoeging / onttrekkingen aan reserves (functie 980)			
33	1	Bestuur en dienstverlening	360	523	-164
34	2	Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	422	498	-75
35	3	Economische zaken en werkgelegenheid		12	-12
36	4	Openbare werken: groen en grijs	510	543	-34
37	5	Openbare orde en veiligheid		5	-5
38	6	Verkeer en vervoer, bereikbaarheid			
39	7	Onderwijs		290	-290
40	8	Sport en ontspanning		14	-14
41	9	Kunst, cultuur en monumenten		49	-49
42	10	Recreatie en toerisme			
43	11	Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid	13	46	-34
44	12	Volksgezondheid			
45	13	Milieu	271	175	96
46	14	Welzijn		30	-30
47		Diverse programma's			
48		Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	165	222	-57
49		Toevoeging rente aan reserves	228		228
50					
51					
52		Subtotaal mutaties reserves	1.967	2.406	-439
53					
54		RESULTAAT	27.021	27.362	-341

Begroting 2013			Begroting 2014			
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
2.386	170	2.215	2.165	152	2.013	1
1.167	463	704	3.496	2.887	609	2
1.998	1.816	181	1.954	1.822	132	3
3.426		3.425	2.679		2.679	4
934	42	892	954	15	939	5
163	2	161	82	5	77	6
1.032	38	993	952	39	913	7
567	12	555	536	12	524	8
239	1	238	224		224	9
237	2	235	209	1	208	10
6.323	3.037	3.286	6.460	3.230	3.230	11
852	84	768	853	99	754	12
3.149	2.503	646	2.632	2.457	175	13
534	39	495	478	39	439	14
						15
23.004	8.208	14.796	23.674	10.759	12.915	16
						17
						18
277	1.656	-1.379	267	1.694	-1.427	19
3	11.556	-11.553	3	11.533	-11.529	20
60	825	-765	55	561	-506	21
-73	150	-223	-4	75	-79	22
						23
-109		-109	123	12	111	24
						25
158	14.187	-14.030	445	13.875	-13.430	26
						27
132		132	180		180	28
						29
23.295	22.396	899	24.299	24.635	-336	30
						31
						32
25	294	-269	200	177	23	33
293	30	263	282	46	236	34
	14	-14				35
1	740	-739				36
						37
						38
	72	-72				39
	13	-13				40
						41
						42
	258	-258				43
	11	-11				44
61	122	-61	5	82	-77	45
						46
	15	-15	25	20	5	47
128	50	79	201	240	-39	48
211		211	188		188	49
						50
						51
720	1.619	-899	900	564	336	52
						53
24.014	24.014	0	25.199	25.199	0	54

5.2 Geraamde incidentele baten en lasten

bedragen x 1.000 euro

Incidentele lasten	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Bestuur en dienstverlening	45			13	
Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	80	60	60		
Economische zaken en werkgelegenheid	47				
Openbare werken: groen en grijs	146				
Openbare orde en veiligheid					
Verkeer en vervoer, bereikbaarheid	25				
Onderwijs	10	19	16	16	16
Sport en ontspanning	74	43	43		
Kunst, cultuur en monumenten	18				
Recreatie en toerisme					
Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid	105	66	4		
Volksgezondheid	31	10			
Milieu	465				
Welzijn	22				
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Mutaties in reserves hoofdfuncties 0 t/m 9	128	401			
Totaal incidentele lasten	1.196	599	123	29	16

Toelichting

Bestuur en dienstverlening

Voor het jaar 2013 is incidenteel een budget beschikbaar van 13 duizend euro voor benchmarkonderzoek. Dit is een tevredenheidsonderzoek onder de inwoners in het kader van waar staat je gemeente. In 2013 is het onderzoek niet doorgegaan, deze wordt nu in 2014 uitgevoerd. De uitgebreide benchmark vindt om de 2 jaar plaats, het daarop volgend onderzoek staat gepland voor 2016.

De uitvoering van het nationaal uitvoeringsprogramma (NUP) e-overheid is in 2012 vertraagd, derhalve is het geraamde bedrag meegenomen naar 2013 en is hiervoor in 2013 32 duizend euro beschikbaar.

Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

In 2013 is 20 duizend euro geraamd voor de actualisatie van de welstandsnota in een interactief proces met de burgers.

Ingaande 2013 ontvangt de gemeente gedurende 3 jaar een vergoeding van 60 duizend euro per jaar van de NAM voor de gemaakte kosten in verband met de aardbevingen. Tegenover deze inkomst hebben we eveneens de uitgaven ad 60 duizend euro geraamd, o.a. voor de bijdrage aan de Groninger Bodem Beweging.

Economische zaken en werkgelegenheid

De gemeente heeft in de jaren 2010 t/m 2012 deelgenomen aan het 3-jarig Stimuleringsproject MKB Noord-Groningen. De totale bijdrage over deze 3 jaren bedroeg 20 duizend euro. In 2013 is nog een restantbedrag ad 14 duizend euro hiervoor beschikbaar.

In 2013 is het totaalbedrag ad 33 duizend euro ineens beschikbaar gesteld voor de bijdrage aan Seaports Xperience Center voor de jaren 2013 t/m 2015.

Openbare werken: groen en grijs

In het kader van het wegwerken van achterstanden is in 2013 146 duizend euro geraamd voor achterstallig onderhoud oeverwerken.

Verkeer en vervoer, bereikbaarheid 2013

De invoering van het verkeersbesluit 30 / 60 km zones was een project dat in 2013 is afgerond, de geraamde lasten bedragen 25 duizend euro.

Onderwijs

Voor de jaren 2012 t/m 2014 wordt 3 duizend euro overgemaakt aan de gemeente Eemsmond voor de cofinanciering van het project kenniscentrum geïntegreerde kindvoorzieningen.

Bij de Wilgenstee te Zeerijp is in augustus 2013 een noodlokaal geplaatst, de geschatte huurkosten bedragen 16 duizend euro per jaar. Het noodlokaal zal tot uiterlijk 2017 in gebruik zijn.

Sport en ontspanning

Van 2012 t/m 2015 wordt er jaarlijks een bijdrage van 43 duizend euro verstrekt aan de speeltuinverenigingen. De bijdrage wordt via een verdeelsleutel overgemaakt naar de verschillende dorpen. Dit komt in plaats van de geplande investeringen.

In uitwerking van het saneringsplan deel 3 is in 2013 24 duizend euro beschikbaar voor het privatiseren van het tennis- en ijsbaan gebouw Stedum.

Voor 7 duizend euro zijn er onderhoudskosten geraamd voor het zwembad in Middelstum i.h.k.v. het saneringsplan.

Kunst, cultuur en monumenten begroting 2013

In 2013 is 18 duizend euro geraamd voor het project cultuurhistorische elementen Damsterdiepgebied. Het gaat bij dit project om onderhoudswerkzaamheden aan de kerkterreinen in Wirdum, Garrelswier en Oosterwijtwerd. Ingaande 2014 is de raming voor dit project eerst op 0 gezet, in afwachting van het besluit van de Provincie Groningen. De Provincie heeft namelijk nog niet definitief besloten of dit project doorgaat.

Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid

In 2013 is incidenteel 90 duizend euro beschikbaar voor de afrekening met de provincie van de gebiedsprogramma's; project aanpak eenzaamheid en project ontwikkeling sociale dorpsvisies.

De uitvoering van de inburgering is in het kader van het saneringsplan ingaande 2011 overgegaan naar de ISD. Hiervoor betaald de gemeente over een periode van 3 jaar een bedrag ad 45 duizend euro. Voor 2013 is de laatste bijdrage van 15 duizend euro geraamd en voldaan.

Voor de transitiekosten decentralisatie AWBZ naar WMO ontvangt de gemeente in 2014 58 duizend euro in de algemene uitkering, de lasten zijn voor hetzelfde bedrag geraamd en worden besteedt aan de kosten van onderzoek, organiseren van de aanbesteding, herindicaties, nieuw integratiesysteem, opleiding, etc.

Voor de webapplicatie "Vraagelkaar" moet in 2014 éénmalig 4 duizend euro worden voldaan.

De financiële verplichtingen die voortkomen uit het samenwerkingsverband van de gemeenten (Oost) en het OV-bureau m.b.t. het doelgroepenvervoer bedragen 4 duizend euro in 2014 en 2015. Concreet gaat het om het klanttevredenheidsonderzoek en de bonus-malus regeling voor de vervoerders.

Volksgezondheid

In 2013 zijn de vervolgstappen genomen inzake de routekaart transitieplan jeugdzorg 2013-2014, hiervoor is in 2013 11 duizend euro voldaan.

Incidenteel ontvangt de gemeente in 2014 10 duizend euro voor de invoeringskosten decentralisatie Jeugdzorg in de algemene uitkering. Hieruit zullen de kosten van onderzoek, provinciale en regionale kosten en uitvoeringskosten worden voldaan, de ontvangen 10 duizend euro is daarom eveneens als uitgaaf geraamd.

Voor het actualiseren van de welstandsnota is in 2013 20 duizend euro incidenteel geraamd.

Milieu

Het verstrekken van subsidie voor de aanschaf en installatie van IBA's i.k.v.h. IBA-project is in 2013 afgerond, hiervoor is 5 duizend euro in 2013 geraamd.

In 2013 is 460 duizend euro geraamd voor achterstallig onderhoud baggeren.

Welzijn

Voor de laatste fase van het professionaliseringstraject van de peuterspeelzalen die per 2012 zijn overgegaan naar Kids2b is in 2013 nog eenmalig 22 duizend euro beschikbaar gesteld uit de decentralisatiegelden OKE aan Kids2b.

Mutaties in reserves hoofdfuncties 0 t/m 9

In 2014 wordt 200 duizend euro gestort in de reserve projectkosten implementatie BGT: de verplichte invoering van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) als vervanger en uitbreiding van de GBKN zal kosten met zich meebrengen op het gebied van software, implementatie, opleiding en begeleiding. Als de verschillende deelprojecten gaan starten in 2014, zal deze reserve ingezet gaan worden als dekking voor de te maken kosten.

Het geraamde voordelige resultaat voor 2013 bedraagt 128 duizend euro positief, voor het jaar 2014 komt de begroting uit op een voordelig resultaat van 201 duizend euro positief. Deze incidentele voordelen worden gestort in de algemene reserve.

5.2 Geraamde incidentele baten en lasten

bedragen x 1.000 euro

Incidentele baten	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Bestuur en dienstverlening	4				
Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	60	60	60		
Economische zaken en werkgelegenheid					
Openbare werken: groen en grijs					
Openbare orde en veiligheid					
Verkeer en vervoer, bereikbaarheid					
Onderwijs	3	3			
Sport en ontspanning					
Kunst, cultuur en monumenten					
Recreatie en toerisme					
Sociale voorzieningen en lokaal sociaal beleid					
Volksgezondheid					
Milieu					
Welzijn					
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	330				
Mutaties in reserves hoofdfuncties 0 t/m 9		260			
Totaal incidentele baten	397	323	60		

Toelichting

Bestuur en dienstverlening

In 2013 is de vergoeding van het rijk voor de GBA-audit geraamd op 4 duizend euro.

Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Ingaande 2013 ontvangt de gemeente gedurende 3 jaar een vergoeding van 60 duizend euro per jaar van de NAM voor de gemaakte kosten in verband met de aardbevingen.

Onderwijs

Voor de jaren 2011 t/m 2014 ontvangt de gemeente een specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In het kader van artikel 12 ontvangt de gemeente in 2013 een extra algemene uitkering van 330 duizend euro.

Mutaties in reserves hoofdfuncties 0 t/m 9

In 2014 wordt éénmalig 240 duizend euro beschikt uit de algemene reserve voor de implementatie BGT en voor het conserveren van oude archiefstukken.

Voor de aanschaf van nieuwe koffieapparaten wordt een bedrag van 20 duizend euro beschikt uit de reserve gebouwenbeheer.

Begrippen EMU-saldo en EMU-schuld

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (de EMU) worden voor het tekort (of overschot op de begroting: begrotingssaldo) en de schuld definities gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde zijn. Er wordt sindsdien alleen nog gesproken over EMU-saldo en EMU-schuld. Het EMU-saldo en de EMU-schuld worden vaak uitgedrukt in een percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP = het totaal van wat er in een land verdiend wordt met de verkoop van goederen en diensten), omdat zo de schulden van de verschillende EMU landen beter met elkaar vergeleken kunnen worden, dan wanneer je de schuld in euro's uitdrukt. Een schuld van ruim 200 miljard euro is een grotere last voor een land waar 400 miljard euro in een jaar geproduceerd wordt dan voor een land waarvan het BBP 800 miljard bedraagt.

Europese afspraken tekort en schuld

Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt die zijn neergelegd in het Verdrag van Maastricht en het Stabiliteits- en Groeipact. Zo mag het EMU-tekort van een land niet boven de 3% BBP uitkomen. Landen moeten over een periode van ongeveer vier jaar streven naar een middellange-termijn-doelstelling. Deze doelstelling is afhankelijk van het schuldniveau van een land. De EMU-landen met een lage schuld mogen als streefwaarde een tekort hebben van 1% (geschoond voor de conjunctuur en eenmalige maatregelen). De EMU-landen met een hoge schuld moeten streven naar een begrotingsevenwicht of -overschot. De middellange-termijn-doelstelling voorkomt dat in economisch slechte tijden het overheidstekort groter wordt dan de toegestane drie procent. Landen mogen in principe geen hoge tekorten hebben, omdat dit kan leiden tot een hogere rente of inflatie. Alleen in het geval van negatieve economische groei is een tekort van meer dan drie procent toegestaan.

Wijzigingen BBV 2006

Aan artikel 19 van het BBV – de toelichting op het overzicht van baten en lasten bij de begroting - is een onderdeel d toegevoegd. De wijziging is ingegaan per begrotingsjaar 2008. De tekst luidt als volgt:

- d. *de berekening van het bedrag van het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over het jaar volgend op het begrotingsjaar overeenkomstig de tabel, zoals opgenomen in bijlage 1.*

Toelichting op het wijzigingsvoorstel van artikel 19:

In het bestuurlijk overleg 'financiële verhouding' dat periodiek plaatsvindt tussen het kabinet en VNG/IPO is afgesproken dat het (geraamde) EMU-saldo over de jaren t-1, t en t+1 in de *begroting* van jaar t wordt opgenomen, zodat de besturen van gemeenschappelijke regelingen, gemeenteraden en provinciale staten inzicht hebben in het EMU-saldo. De afspraak geldt vanaf het opstellen van de begroting 2006 (EMU-saldo 2005 t/m 2007).

Voor de berekening van het EMU-saldo moet de tabel van bijlage 1 worden gehanteerd en worden opgenomen in de financiële begroting, in de toelichting op het overzicht van baten en lasten. Deze tabel moeten gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen, vóór 15 november voorafgaand aan het begrotingsjaar aan het CBS en de toezichthouder zenden. Jaarlijks wordt in het bestuurlijk overleg 'financiële verhouding' met VNG en IPO besproken of de bestuurlijke afspraak adequaat is uitgevoerd of dat nadere juridische vastlegging van deze afspraak noodzakelijk is. Daarnaast worden deze gegevens door het CBS verwerkt in de monitoring van het verloop van het EMU-saldo.

Op de volgende pagina vindt u bovengenoemde tabel met de berekening van het EMU-saldo voor de gemeente Loppersum voor de jaren 2012 t/m 2014.

Een min-bedrag bij het berekent EMU-saldo betekent een tekort, een plus-bedrag een overschot.

In de linkerkolom ziet u een + of een – staan voor de post. Een plus-bedrag verlaagt het EMU-tekort en een min-bedrag verhoogt het EMU-tekort.

Tabel voor de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Loppersum

(*euro 1.000)		realisatie 2013	raming 2013	raming 2014	raming 2015
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)		-899	336	86
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie		966	766	754
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie		-35	-34	
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	2.168	3.552	3.546	2.269
+5	De in mindering op onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen		683		
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)				
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa				
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.				
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)				
-8b	Boekwinst op grondverkoop				
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen				
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de genoemde posten				
-11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen				
<i>Berekend EMU-saldo</i>		-2.168	-2.837	-2.478	-1.429
<i>Berekend EMU-saldo 2013 totaal</i>			-5.005		

Algemeen

De uiteenzetting van de financiële positie bevat een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

Ook dient tenminste aandacht te worden besteed aan:

- de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
- de investeringen;
- de financiering;
- de stand en het verloop van de reserves en de voorzieningen.

Kern van bovenstaande bepaling in het BBV is dat de consequenties van het beleid, dat in de begroting is opgenomen en wordt vastgesteld, worden doorgerekend. Het betreft zowel het beleid dat al voor de begrotingsbehandeling is aanvaard, als om het beleid dat met het vaststellen van de begroting wordt aanvaard.

De consequenties voor de begroting 2014-2017 zijn opgenomen in de baten en lasten van de programma's. Het nieuwe beleid is doorgerekend in de meerjarenbegroting.

Per programma is in deze begroting een toelichting gegeven.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Hieronder wordt verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Gemeenten moeten de verplichtingen in de begroting en rekening opnemen. Verplichtingen van ongelijk volume dienen wel ineens in de vorm van een voorziening te worden gedekt.

De arbeidskosten zijn gebaseerd op de huidige formatie en zijn geraamd in de begroting.

Verplichtingen van ongelijk volume zijn niet voorzien.

De jaarlijkse loonkostenstijgingen als gevolg van te verwachten CAO-afspraken en periodieke verhogingen zijn in de begroting meegenomen. Voor 2014 is rekening gehouden met een loonkostenstijging van 2% en een bedrag van 62 duizend euro voor inhuur personeel bij ziekte. Op 1 januari 2014 is de verwachte stand van de voorziening voor personeelskosten 80 duizend euro.

Investeringen/financiering

De op de staat van activa opgenomen investeringen betreffen zowel investeringen met een economisch nut als investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen met een economisch nut moeten worden geactiveerd. Investeringen met een maatschappelijk nut mogen netto worden gewaardeerd; bijdragen van derden en beschikkingen over reserves mogen op de investering in mindering worden gebracht.

De boekwaarden van de investeringen op 1 januari 2014 bedragen 29,7 miljoen euro. De financiering is als volgt:

- met eigen kapitaal (reserves en voorzieningen) 11,2 miljoen euro
- met langlopende geldleningen 14,2 miljoen euro

Het totaal aan geplande investeringen voor het jaar 2014 bedraagt bruto afgerond 4,2 miljoen euro. De investeringen met economisch nut hebben een totale waarde van 3,1 miljoen euro. De investeringen met een maatschappelijk nut hebben een totale waarde van 1,1 miljoen euro. De totaal hieruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen 233 duizend euro. In de tabel op de volgende bladzijde vindt u de opsplitsing van de investeringen in economisch en maatschappelijk nut voor 2014.

Investerings met een economisch nut (bedragen x 1.000 euro)	
Omschrijving investering	2014
Programma 8: Sport en ontspanning	
Sportvoorziening Middelstum	823
Programma 13: Milieu	
<i>Afvalwaterplan DAL-W 2013-2017</i>	
Rioolvervanging - dorpsprojecten	1.561
Aanschaf nieuwe mini-containers (Afvalprogramma 2013)	667
Totaal investeringen met een economisch nut	3.051

Investerings met een maatschappelijk nut (bedragen x 1.000 euro)	
Omschrijving investering	2014
Programma 4: Openbare werken: groen en grijs	
Reconstructie wegen – omvormen van asfalt naar klinkers bibeko* * binnen de bebouwde kom	931
Openbare verlichting - lichtmasten	164
Openbare verlichting - armaturen	71
Totaal investeringen met een maatschappelijk nut	1.166

Reserves en voorzieningen

Het saldo van de reserves en voorzieningen bedraagt per 1 januari 2014 11,2 miljoen euro. De vermeerderingen inclusief rente bedragen 900 duizend euro. De verminderingen bedragen 599 duizend euro, zodat het geraamde saldo aan het einde van 2014 11,5 miljoen euro bedraagt. Onderstaande tabel geeft de stand en de mutaties weer over het jaar 2014.

Overzicht van reserves en voorzieningen (bedragen x 1.000 euro)

Omschrijving reserve	saldo 1/1-2014	vermeerderingen wegens rente	overige vermeerderingen	verminderingen	saldo 1/1- 2015
Algemene reserve	4.770		201	240	4.731
Bestemmingsreserves					
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	339	5		30	314
Egalisatiereserve rioolheffing	1.388	21	4		1.413
Gebouwenbeheer	63	1	25	20	69
Onderhoud gemeentewerf	0				0
Krimpuitkering	528	8	269	46	760
Samenwerking	161	2			163
Herstructurering wonen	127	2	13		142
Grondexploitatie	109	2			111
Uitvoering beheerplannen	445	7			452
Projectkosten implementatie BGT	3		200		203
Personele verplichtingen	103	2		8	97
Restantkredieten vorig dienstjaar	0				0
Transities	0				0
Kunst en cultuur	86	1			88
Dekking kapitaallasten GRP	477	24		52	449
Dekking kapitaallasten Huisvesting	2.176	98		134	2.140
Dekking kapitaallasten hard- en software	67	3		35	36
Dekking kapitaallasten sportvoorziening Middelstum	308	12			320
Totaal bestemmingsreserves	6.383	188	511	325	6.757
Totaal reserves	11.153	188	712	565	11.489
Omschrijving voorziening	saldo 1/1-2014	vermeerderingen wegens rente	overige vermeerderingen	verminderingen	saldo 1/1- 2015
Personeelskosten	80			34	46
Totaal voorzieningen	80			34	46
Totaal generaal	11.233	188	712	599	11.535

Structurele toevoegingen en onttrekkingen van reserves (bedragen x 1.000 euro)

Omschrijving reserve	Toevoegingen	Onttrekkingen
Algemene reserve		
Bestemmingsreserves		
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing		30
Egalisatiereserve rioolheffing		
Gebouwenbeheer	25	
Onderhoud gemeentewerf		
Krimputkering		
Samenwerking		
Herstructurering wonen	13	
Grondexploitatie		
Uitvoering beheerplannen		
Projectkosten implementatie BGT		
Personele verplichtingen		8
Restantkredieten vorig dienstjaar		
Transities		
Dekking kapitaallasten GRP		52
Dekking kapitaallasten Huisvesting		134
Dekking kapitaallasten hard- en software		
Dekking kapitaallasten sportvoorziening Middelstum		
Totaal bestemmingsreserves	38	224
Totaal reserves	38	224

6. Meerjarenraming 2015-2017

Toelichting meerjarenraming 2015-2017

Algemeen

Met in achtneming van wat hieromtrent is bepaald in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is de toekomstige financiële positie van onze gemeente in beeld gebracht.

Ingevolge artikel 22 van het BBV bevat de meerjarenraming een raming van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en de lasten van bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

De meerjarenraming 2015-2017 is opgenomen bij de verschillende programma's en waar nodig toegelicht.

Status van de meerjarenraming

Vaststelling van de meerjarenraming betekent geen autorisatie van de daarin opgenomen bedragen. Het verlenen van de bevoegdheid tot het doen van uitgaven vindt steeds plaats bij de vaststelling van de jaarbegroting.

Uitkomst meerjarenraming 2015-2017

De meerjarenraming geeft voor de jaren 2015 t/m 2017 de volgende voordelige uitkomsten te zien. (bedragen x 1.000 euro)

2015	2016	2017
-/- 63	+ 74	+ 129

Gehanteerde uitgangspunten

Loon- en prijsstijgingen

De meerjarenramingen zijn gebaseerd op constante lonen en prijzen. Uitgangspunt daarbij is dat via de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en zo nodig door trendmatige aanpassing van de gemeentelijke tarieven voldoende compensatie wordt verkregen voor loon- en prijsstijgingen.

Aantal inwoners

Bij het opstellen van de meerjarenramingen is voor het jaar 2014 uitgegaan van het werkelijk aantal inwoners op 1-1-2013 van 10.366.

De bevolkingsontwikkeling voorziet voor Loppersum een dalende trend.

Bij de berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is hiermee rekening gehouden.

De prognose over de jaren 2014-2017 is als volgt:

1/1-2013	10.292
1/1-2014	10.212 (raming)
1/1-2015	10.132 (raming)
1/1-2016	10.052 (raming)
1/1-2017	9.972 (raming)

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de meerjarenraming is rekening gehouden met de gegevens zoals deze in de septembercirculaire 2013 zijn vermeld.

Bij de berekening is ondermeer rekening gehouden met de volgende wijzigingen:

- Mutaties uitkeringsfactor
- Lagere aantallen inwoners
- Geen aanvullende uitkering ivm artikel 12 status
- Uitkering bevolkingskrimp

Rekening houdende met ondermeer de hiervoor genoemde mutaties zijn de meerjarige gevolgen van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds 2014-2017 voor onze gemeente als volgt:

	Uitkering (bedragen x 1.00 0 euro)	Mutatie per jaar	Cumulatief
2014	11.533		
2015	10.834	-699	
2016	10.466	-368	-1.067
2017	10.343	-123	-1.190

De relatief grote daling van de algemene uitkering in 2015 ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt doordat de geprognosticeerde rijksuitgaven hogere zijn in 2014 ivm geplande investeringen in met name infrastructuur. Door de systematiek samen trap op trap af ontvangen gemeenten meer algemene uitkering als het rijk meer uitgaven doet. En bij minder uitgaven van het Rijk daalt ook de uitkering uit het gemeentefonds. De verdere dalende trend wordt vooral veroorzaakt door de rijksbezuinigingen van 6 miljard euro om het landelijke begrotingstekort vanaf 2014 onder de 3% te houden.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn in de meerjarenraming de ramingen opgenomen welke door de GR's in hun begroting 2014 zijn opgenomen. Daarnaast zijn in de meerjaren ramingen de bezuinigingsopdrachten uit de kadernota 2014 verwerkt. De betreffende gemeenschappelijke regelingen zijn middels een brief over de bezuinigingsopdracht geïnformeerd. Daarnaast is er in DAL verband een projectgroep gestart om de bezuinigingen, samen met de GR en te realiseren.

Onvoorziene uitgaven/kapitaallasten investeringsplannen

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven structureel is geen bedrag geraamd.

Kapitaallasten investeringsplannen

In de meerjarenraming is rekening gehouden met de structurele doorwerking van de kapitaallasten van het investeringsplan 2014. Voor de jaren 2015-2017 zijn dezelfde structurele bedragen geraamd.

De hogere kapitaallast in 2017 ten opzichte van 2014 bedraagt 204 duizend euro.

De vrijval aan kapitaallasten op de diverse producten bedraagt over de jaren:

	Mutatie per jaar (bedragen x 1.000 euro)	Cumulatief
2015	36	
2016	51	87
2017	11	98

De toename aan kapitaallasten in het jaar 2017, nieuw minus vrijval, bedraagt 106 duizend euro

Onroerende-zaakbelastingen

Jaarlijks is in verband met nieuw- en verbouw een jaarlijkse hogere opbrengst geraamd van 19 duizend euro. Naast een algemene tariefsverhoging wordt vanaf 2015 in de meerjarenraming rekening gehouden met een jaarlijkse extra verhoging van 1%.

Stelposten

De wijzigingen ten opzichte van het begrotingsjaar 2014 op het product stelposten zijn de volgende:

- Loonkostenstijging (periodieke verhogingen),
  - 2015: + 15 duizend euro
  - 2017: + 30 duizend euro
  - 2016: + 45 duizend euro.
- Afloop wachtgeldverplichtingen
  - 2016: -/- 21 duizend euro
  - 2017: -/- 38 duizend euro
- Bezuinigingstaakstellingen vanaf 2015 structureel (kadernota)
  - Automatisering GemCC -/- 26 duizend euro
  - VTH bijdrage WO Deal -/- 67 duizend euro
  - Tractie -/- 5 duizend euro
- Vrijval lasten in verband met samenwerking vanaf 2016 structureel
  - Wonen en voorzieningen: -/- 15 duizend euro
  - Samenwerking algemeen -/- 30 duizend euro
- Vrijval vanaf 2015 ivm eenmalige lasten in 2014
  - Archiefconservering -/- 40 duizend euro
  - Aanschaf koffieautomaten -/- 20 duizend euro

- Lagere loonkosten voormalig personeel ingaande
2015: 57 duizend euro
2016: 75 duizend euro
2017: 80 duizend euro
- Lagere kapitaallasten kostenplaatsen:
ingaande 2015: 32 duizend euro
ingaande 2016: 76 duizend euro
ingaande 2017: 79 duizend euro.
- Hogere baten ivm verhuur werf:
Ingaande 2015: 3 duizend euro
Ingaande 2016: 6 duizend euro

7. Investeringsplan

Investeringsplan 2014
bedragen x 1.000 euro

(rentepercentage 4%)

Omschrijving object	Bedrag investering bruto	Bedrag investering netto	Aanwending reserve	Bijdr derden	Afschr termijn in jaren	kapitaallasten 2014 netto
2014						
Programma 4: Openbare werken: groen en grijs						
Reconstructie wegen – omvormen van asfalt naar klinkers bibeko* * binnen de bebouwde kom	931	769			40	50
Programma 8: Sport en ontspanning						
Sportvoorziening Middelstum	823	740			40	48
Programma 13: Milieu						
Afvalwaterplan DAL-W 2013-2017						
Rioolvervangng - dorpsprojecten	1.561	1.290			50 jr ann	60
Aanschaf nieuwe mini-containers (Afvalprogramma 2013)	667	551			10	61
Subtotaal 2014 (kapitaallasten zie 6.922.50)	3.982	3.351				219
KAPITAALLASTEN ELDERS GERAAMD						
Programma 4: Openbare werken: groen en grijs						
Openbare verlichting - lichtmasten	164	136			40	9
Openbare verlichting - armaturen	71	59			20	5
kapitaallasten openbare verlichting geraamd op 6.210.20						
Totaal 2014	4.218	3.546				233

8. Vaststellingsbesluit

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Loppersum;

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

b e s l u i t :

de begroting voor het dienstjaar 2014 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Loppersum, gehouden op 4 november 2013.

De raad voornoemd,

A. Rodenboog, voorzitter.

R.S. Bosma, griffier.